

2, 2019

ФАХОВА

ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА

**ЧИ БУДЕ ДУАЛЬНА
ОСВІТА СВІТЛОМ
У КІНЦІ ТУНЕЛЮ?**

**МИСТЕЦЬКІ ТЕХНІКУМИ ТА КОЛЕДЖІ.
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

**З НОВИМ РОКОМ
ТА РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ!**

НАШ РОЗВИТОК – ЦЕ НАША ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Ми, педагоги, кожного дня заходимо в аудиторії, ділимося із студентством знаннями, досвідом, читаємо лекції, проводимо лабораторні та практичні заняття, витрачаємо сили, здоров'я, намагаємося підготувати високопрофесійних фахівців. А що ж вони, наші студенти? А вони не відводять очей від комп'ютерів та смартфонів, вишукують у світовій віртуальній павутині уривки, фрагменти знань, які не дав викладач і, можливо, мріють про те, що б їх педагог був таким, як викладач Кембріджу чи Гарварду – сучасний, креативний, компетентний в інформаційних технологіях. Адже світ змінився і вже став цифровим, а його володарі – покоління С – цифрове покоління, не може жити без сучасних гаджетів, причому може одночасно працювати і з комп'ютером, і з смартфоном чи айфоном.

Що ж іще нового відбувається у сучасній освіті, зокрема в освіті дорослих? Онлайносвіта, яка не прив'язана до місця й часу, набирає обертів. Вона стає мікронавчанням, тобто дає можливість вчитися потроху, дозовано, а не поглиблюватись у все і зразу.

Стає популярною соціальна освіта – навчання у соціальних мережах, де самі учасники сприяють своєму розвитку.

Новий спосіб навчання – адаптивне навчання, у якому контент максимально підлаштовується під особу, що навчається. Ми не закликаємо вас повністю переходити на цифрову освіту, але змішана освіта, яка включає і традиційну, і дистанційну, і електронну – ідеальна модель навчання.

Тому, колеги, щоб бути цікавим студенту, необхідно розвивати компетентність – цифрову, проєктувальну, інформаційну, медійну. Створення електронних авторських курсів для студентів, де освітня інформація буде надана відповідно до вимог дидактики, сучасної педагогіки, впорядкована відповідно до освітніх програм, – це вимога часу.

З метою розвитку компетентності педагогів у Науково-методичному центрі вищої та фахової передвищої освіти організуються тренінги та онлайнтренінгові сесії, онлайнкурси-практикуми, онлайнвебінари, де викладач може освоїти як основні програми для роботи на комп'ютері, так і додаткові, завдяки яким зможе створювати авторський електронний контент. Також у допомогу всім, хто прагне бути обізнаним у цифрових технологіях, сучасних освітніх трендах, створено ютуб-канал SEO-ЦЕНТР ЕЛЕКТРОННОЇ ОСВІТИ <https://www.youtube.com/channel/UCGDeDqR6yEQU-rNQiluagug>.

Надаємо неповний перелік відеолекцій, які будуть розміщені на нашому каналі:

1. Як спроектувати інтерактивний робочий зошит.
2. Як згенерувати QR-код.
3. Проектування підручників нового покоління.
4. Як швидко вирізати сторінки з PDF.
5. Створення Google-акаунту.
6. Основні інструменти поштової скриньки Google.
7. Microsoft Word для початківців.
8. Microsoft Power Point для початківців.
9. Excel для початківців.
10. Photoshop для початківців.
11. Термінологія електронної освіти.
12. Алгоритм створення електронних підручників та посібників.
13. Створення сценарного плану відеолекцій.
14. Як завантажити відео із інтернету.
15. Як зробити gif-анімацію з відео.
16. Як сканувати за допомогою смартфона.
17. Алгоритм створення відкритих онлайнкурсів.
18. Як користуватися Google Calendar.
19. Як створити і оформити ютуб-канал.

Лекції невеликі за обсягом і працювати з ними легко і приємно. Принаймні ми розраховуємо на це. Підписуйтеся на наш канал, залишайте коментарі.

Інформацію щодо заходів, які проводить Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти, можна отримати на офіційному інформаційному сайті установи <http://nmc-vfro.com>, у Медіатеці електронних засобів навчання <http://nmcbook.com.ua>, на сайті навчально-методичного журналу «Фахова передвища освіта» <http://osvitatk.com.ua>. Реєструйтесь та беріть участь. Ми працюємо для вас, а ваш розвиток – це ваша відповідальність!

*Світлана Жуковська,
головний редактор журналу,
завідувач лабораторії цифрових та медіатехнологій в освіті
Науково-методичного центру вищої та фахової передвищої освіти*

ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА

Видається щоквартально

2, 2019

*На обкладинці:
З Новим роком
та Різдвам
Христовим!*

Дуальна освіта

Тетяна Іщенко, Алла Чайковська

Чи буде дуальна освіта світлом у кінці тунелю?

4

Проблеми освіти

Ольга Коцовська

Мистецькі технікуми та коледжі. Проблеми, побажання, перспективи розвитку

7

Методична скринька

Ірина Дроздова

Компетентність і компетенція – визначальні поняття у формуванні фахового молодшого бакалавра

9

Тетяна Свириденко, Ірина Колесник, Олена Грущинська

Компетентнісний підхід: шляхи реалізації

13

Юлія Макаренко

Розвиток професійної компетентності молодого викладача

19

Тетяна Махній, Світлана Душенко

Педагогічна синектика (з досвіду проведення майстер-класу з викладачами коледжу)

22

Освітній процес

Ірина Гавришук

Навчальні ситуації з екстраполяції як засіб формування виробничо-технічної орієнтації студентів коледжу

24

Галина Сапожникова, Світлана Шморгун

Проблемне навчання як метод активації когнітивної діяльності студентів

30

Наталія Полторак

Сутність і завдання заочної форми підготовки фахівців

33

Інна Хижняк, Іван Заброта

Використання змішаної моделі навчання при вивченні економічних дисциплін

38

Оксана Фурман

Шляхи оптимізації викладання латинської мови в медичних закладах освіти

41

Владислав Помаз

Візуалізація логічної структури навчального матеріалу з дисципліни "Хімія"

45

Цифрові технології

Наталія Єфименко, Людмила Радченко, Наталія Сільнича

Пріоритетність застосування мультимедійних технологій у закладі вищої освіти

49

Аліса Улинець, Зореслава Маргітич, Наталія Крижанівська

Технологія Mindmapping – інноваційний метод візуалізації інформації

51

Лілія Акуліна

Web-квест – інноваційна технологія формування ключових компетентностей студента-медика

54

Артур Порецький Додаток Google Classroom як інструмент модернізації освітнього процесу	57
Інтерактивні технології навчання	☐
Світлана Недорез Активні форми навчання педіатрії	60
Науково-дослідна робота	☐
Маріанна Михайлишин, Ірина Тернова Роль видатних бережанців-математиків у розвитку точних наук в Україні	63
Ювілей	☐
Леонід Попа, Анна Фетова Від витоків до сьогодні	67
Вадим Христосенко, Максим Мидловець Навчання і труд поруч ідуть (до 75-річчя Технологіко-економічного коледжу Білоцерківського НАУ)	71
Ярослав Корсун, Сергій Гулюк 30 років юридичному відділенню ВСП "РК НУБіП України": від знань до успіху	76
З досвіду роботи	☐
Ольга Солоп Активні методи викладання дисциплін «Фізіологія», «Ріст та розвиток», «Патоморфологія»	81
Адреса досвіду	☐
Галина Рирмак Досвід роботи з формування професійно-творчих умінь студентів коледжу на заняттях гуртка «Менеджмент і маркетинг»	84
Валентина Мирза Досвід впровадження інноваційних технологій у систему особистісно орієнтованого навчання	87
Виховуємо особистість	☐
Зоя Чиновата Виховання студентської молоді засобами математичної освіти (математичні задачі за Книгою рекордів України)	90
Галина Процик, Світлана Куца Форми і методи роботи з обдарованими дітьми в навчальній та позанавчальній діяльності	92
Виховний захід	☐
Наталія Казьоннова, Оксана Головенко Через художнє мистецтво — до професійної майстерності	95
Ніна Логвін The Great Unknown	100
Світлана Пономаренко Виховна година "Всесвітній день туризму"	104
Наталія Кручинська Дослідницька робота з української літератури	109
Психологічні аспекти	☐
Аліна Руденко Про що говорить ваш почерк?	112

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Засновник:

Державна установа
"Науково-методичний центр
вищої та фахової
передвищої освіти"

Редакційна колегія:

Тетяна Іщенко – голова
Валерій Булгаков
Світлана Жуковська
Володимир Калущка
Станіслав Ніколаєнко
Анатолій Похресник
Володимир Стасюк
Микола Хоменко
Олег Шаров

Редакція:

Світлана Жуковська – головний редактор
Ніна Цибенко – літературний редактор
Марія Пісарєва – коректор

Видання зареєстровано в Державному комітеті телебачення і радіомовлення України.

Свідоцтво КВ №24178-14018Р
від 04.11.2019 року

Верстка та дизайн

Людмила Шишкіна
Максим Цендревич

Адреса редакції:

м. Київ, вул. Смілянська, 11

e-mail: osvitatk@ukr.net
www.osvitatk.com.ua

Видавництво Науково-методичного центру
Свідоцтво ДК №1310
03151, м. Київ
вул. Смілянська, 11

Замовити журнал можна на сайтах:
www.osvitatk.com.ua
www.nmcbook.com.ua

Наклад 1000

Відповідальність за зміст публікацій та достовірність інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право скорочувати авторські матеріали та вносити в них правки.

ЧИ БУДЕ ДУАЛЬНА ОСВІТА СВІТЛОМ У КІНЦІ ТУНЕЛЮ?

Тетяна Іщенко,
канд. пед. наук, професор, заслужений працівник освіти України, директор
Алла Чайковська,
завідувач кабінету
Науково-методичного центру вищої та фахової передвищої освіти

За визначенням ЮНЕСКО, XXI століття є століттям якісної освіти. Якість освіти – не національна, а глобальна проблема. Глобалізація зумовлює необхідність поліпшення якості освіти прискоренням інноваційного розвитку, реформуванням освіти загалом, що передбачає забезпечення відповідності вимогам розвитку економіки, сучасним потребам суспільства і кожного громадянина. Освіта має бути мобільною, швидко реагувати на будь-які зміни в житті суспільства та потреби сьогодення.

При вході до одного з університетів написано: «Для того щоб знищити націю не потрібні бомби та ракети. Необхідно лише погіршити якість освіти і дозволити списування. Потім пацієнти будуть помирати від рук лікарів. Будівлі – руйнуватися через інженерів, гроші – губитися у бухгалтерів ...». Міжнародний інститут планування освіти говорить, що якість освіти – це якісні зміни в освітньому процесі і навколишньому середовищі здобувачів освіти, які можна зафіксувати як поліпшення їхніх знань, умінь і цінностей. За словами міністра освіти і науки України Ганни Новосад, сьогодні необхідно переорієнтувати систему освіти і науки на потреби людини, сповідувати принцип людиноцентризму, студентоцентризму.

Сучасна освіта вимагає нових освітніх технологій, форм,

Освіта має бути мобільною, швидко реагувати на будь-які зміни в житті суспільства та потреби сьогодення.

інновацій, здатних забезпечити високу якість підготовки фахівців. Чому дуальна освіта конче потрібна Україні? Дані Державної служби статистики показують, що відбувається на ринку праці та в освіті. В Україні гостро бракує працівників робітничих професій. Лише 20 % випускників шкіл обирають навчання у професійно-технічних закладах освіти, наприклад у Чехії, Хорватії, Австрії чи Фінляндії – 70 %. Зношеність обладнання закладів вищої освіти сягає 60-80 %, а подекуди до 100 %. Це означає, що студентів навчають переважно на таблицях і «пальцях». Державна служба статистики дає показник зайнятості населення України за перше півріччя нинішнього року 16 283 200 осіб, тобто 56,8 % від усього населення віком 15–70 років.

Крім того, за словами екс-міністра соціальної політики України Андрія Реви, на сезонні роботи за кордон виїжджає близько 9 мільйонів українців, водночас постійно живуть та працюють в інших країнах понад 3,2 мільйони громадян України.

Ринок праці диктує необхідність перегляду традиційних підходів у системі освіти. Сьогодні бізнес цікавить не стільки формат знань випускників

закладів освіти, скільки їх готовність до професійної діяльності та вміння працювати в команді. Опитування серед бізнес-партнерів, на виробничій базі яких студенти закладів освіти проходять практичну підготовку, свідчить про те, що студенти достатньо володіють теоретичним матеріалом, але рівень практичної підготовленості у них низький. Це заважає майбутньому випускникові швидко адаптуватися до новітніх технологій, роботи на сучасній техніці, обладнанні. Крім того, було проведено опитування керівників і співробітників аграрних підприємств про їх досвід роботи зі студентами та випускниками. У 2018 році було опитано респондентів із 53 агропідприємств у різних регіонах України. Під час неодноразових зустрічей бізнесових та освітянських структур широко обговорювали питання поліпшення якості навчання та можливостей підготовки студентів за дуальною формою. На їх думку, дуальна освіта найбільш актуальна для виробничих, технологічних спеціальностей, аграрного сектору та ІТ. Досвід підготовки фахівців для аграрної галузі в провідних країнах Європи свідчить про те, що дуальна форма здобуття освіти є ефективною для підготовки кадрів

для АПК певних спеціальностей у коледжах, технікумах та училищах. Водночас дуальна освіта не може носити масовий характер, а підходить тим, хто має витримку, самоорганізованість, мотивацію протягом всього періоду навчання, а також можливостей роботодавців.

Для запровадження дуальної форми здобуття освіти в Україні є достатнє підґрунтя. Це і вивчений міжнародний досвід, і досвід упровадження елементів дуального навчання в освітній процес вітчизняних закладів освіти, і частково наявна нормативно-правова база. Це, зокрема, Закон України «Про освіту», Середньостроковий план пріоритетних дій уряду на період 2017–2020 рр., Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.03.2015 № 298 «Про впровадження елементів дуальної системи навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників», Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 660-р «Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти», План заходів з реалізації Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти, затверджений Розпорядженням КМУ від 03.04.2019 № 214. Наразі готується наказ МОН щодо впровадження упродовж 2019–2023 років пілотного проєкту з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти за обраними спеціальностями в вищій та фаховій передвищій освіті. Розроблено та винесено на громадське обговорення проєкт Положення про дуальну форму здобуття професійної, фахової передвищої та вищої освіти. Після узагальнення пропозицій проєкт положення буде доопрацьовано.

Дуальна освіта за європейським зразком – це не про паперові реформи, це якісна під-

готовка фахівців на робочому місці.

Відповідно до Концепції дуальна форма здобуття освіти – це спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору про здійснення навчання за дуальною формою здобуття освіти.

Мета дуальної освіти – це формування та розвиток компетентностей, необхідних для вирішення прикладних завдань (відповідальність, самостійність). Ці компетенції можуть бути фаховими, методичними, особистісно соціальними.

Для запровадження дуальної освіти важливим є особистість та рівень підготовки викладача. Часто викладачі вчать того, що вони ніколи не робили. Наша позиція з цього питання – «навчити може той, хто сам уміє». Під час опитування викладачів аграрних коледжів було встановлено, що вони потребують підвищення кваліфікації. Але підходи до його проведення необхідно змінювати. Викладачі мають приділяти більше уваги підвищенню власних фахових знань та рівня кваліфікації, ознайомленню з новими технологіями виробництва, тренінгам зі сучасним обладнанням, сучасним методам викладання. Ще більше уваги мають приділяти підвищенню рівня володіння іноземними мовами тощо.

Якщо говорити про те, яких випускників бажать бачити на підприємствах, то опитувані респонденти здебільшого віддають перевагу випускникам коледжів. Друге місце посіли випускники ПТЗО, диплом закладу вищої освіти не відіграє ролі для покриття дефіциту у молодих кадрах. Незалежно від спеціальності майбутнього фахівця роботодавці очікують

від молодих співробітників або випускників високий рівень сучасних фахових знань, передусім із сучасних технологічних процесів та інформаційних технологій. Крім того, для роботодавців велике значення мають мотивація, бажання працювати, відчуття відповідальності та комунікації, дисциплінованість, витримка та готовність до праці, цілеспрямованість і вміння працювати в команді, організаторські здібності та готовність до навчання, бажання працювати.

Водночас роботодавці оцінили компетенції викладачів коледжів. Якщо теоретичні компетенції викладачів оцінено як «достатні», то практичні оцінено більш критично. При цьому роботодавці виступають за подальше розширення зв'язків із закладами освіти, за посилення ролі стажування викладачів та виробничої практики в освітньому процесі.

Серед пропозицій щодо удосконалення практичної підготовки фахівців, які звучали від роботодавців, – поліпшення знань у технічній галузі (сучасні машини та обладнання), інформаційних технологіях, методах і технологіях виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, наближення навчання до практики, збільшення тривалості практики, підвищення кваліфікації викладачів тощо.

У Німеччині майже 50 % випускників шкіл вступають до вишів. Решта отримують професійну освіту, з них 70 % отримують дуальну професійну освіту із 320 затверджених професій. Триває навчання від двох до трьох із половиною років. Студент проводить на виробництві 70 % навчальних годин, 30 % – у коледжі. Після отримання дуальної освіти шукають роботу лише 4 % випускників. Для порівняння: з-поміж тих, хто проходить навчання без реальної практики, відразу працевлаштуватися не

може кожен п'ятий (19 %). У дуальній освіті беруть участь 20 % німецьких підприємств, переважно це малі та середні підприємства.

Дуальна освіта не може носити масовий характер. Цілком трансформувати німецький досвід в Україні неможливо. Потрібно враховувати вітчизняний досвід, особливості законодавчої бази, структури системи української освіти, умови прийому до закладів освіти тощо. Крім того, слід розуміти, що організація освітнього процесу за дуальною формою здобуття освіти у коледжах технікумах, училищах та університетах відрізняються. Німці вважають великим досягненням те, що серед випускників дуальних програм немає безробітних.

Опираючись на європейський досвід, спробуємо відповісти на питання: «З чого потрібно починати, щоб запровадити дуальну освіту?».

На нашу думку, для запровадження в освітній процес закладів освіти підготовки фахівців за дуальною формою навчання необхідно зробити такі кроки:

- пошук бізнес-партнерів та укладання договорів;
- опрацювання Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти та Плану заходів з реалізації Концепції;
- розробка проєкту поло-

ження про організацію освітнього процесу за дуальною формою навчання для закладів освіти, які мають свою специфіку підготовки кадрів;

- розробка та узгодження навчальних планів, програм навчальних модулів на основі дуальної форми навчання;

- створення онлайн-курсів (комплексу методичного забезпечення) з дисциплін, модулів, окремих тем тощо;

- проведення майстер-класів, тренінгів для викладачів закладів освіти та фахівців підприємств щодо організації навчання студентів за дуальною формою.

Дуальна освіта має багато плюсів та переваг і водночас проблем.

На думку експерта із освіти Українського інституту майбутнього Миколи Скиби, для здобувача освіти це можливість водночас навчатися та працювати, черпати знання з двох джерел: із закладу освіти та підприємства, це освіта, орієнтована на практичні знання, набуття всеосяжних базових знань, усвідомлення власного потенціалу через активну участь в освітньому процесі, гарантоване отримання першого робочого місця та коштів під час навчання, скорочення часу адаптації в умовах сучасного ринку праці, отримання на завершення навчання стаж роботи, необхідний для подальшого професійного

зростання. Для роботодавців – це забезпечення власної потреби у фахівцях певної кваліфікації, цільова підготовка майбутніх працівників, висока частка продуктивного використання здобувача освіти в процесі навчання тощо. Сьогодні необхідно не зволікати з документами, які мають з'явитися після Концепції: потрібно чітко прописати конкретні кроки, розробити та ухвалити низку документів щодо функціонування дуальної форми здобуття освіти в Україні та наповнити інформаційне середовище в суспільстві. Важливо визначити критерії до підприємств, які можуть бути залучені до дуальної освіти. Водночас і закладам освіти необхідно усвідомити, що для реалізації підготовки фахівців за дуальною формою необхідно змінити підхід до організації освітнього процесу, інтегрувати та чергувати теоретичну і практичну підготовку під час періоду навчання, ширше впроваджувати індивідуальну освітню траєкторію студента, дистанційне, онлайннавчання тощо.

Сьогодення вимагає змін, руху вперед, побудови нових моделей співпраці та партнерських зв'язків між закладами освіти та роботодавцями. Випускники закладів освіти мають бути затребуваними та конкурентоспроможними на ринку праці.

Список використаних джерел

1. Електронне посилання. URL : <https://hromadske.ua/posts/do-9-mln-ukraintsiv-vyizhdzhaiut-na-sezonni-zarobitky-zakordon-minsotspolityky>.
2. Актуальна ситуація у професійній освіті в аграрних коледжах України (скорочений варіант) / [Томас А., Шюле Г., Гетья А., Хассенфлюг Х.Г., Іщенко Т.]. Київ, 2018. 53 с.
3. Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-p>.
5. Методичні рекомендації щодо організації та проведення навчання за дуальною системою в аграрних навчальних закладах / [Іщенко Т.Д., Хоменко М.П., Дудник Т.П., Чайковська А.Б., Будько І.Р., Ладика В.І.]. Київ : Агроосвіта, 2017.
6. План заходів з реалізації Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2019-p>

МИСТЕЦЬКІ ТЕХНІКУМИ ТА КОЛЕДЖІ. ПРОБЛЕМИ, ПОБАЖАННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Ольга Коцовська,
директор КЗ ЛОР "Львівський коледж декоративного
і ужиткового мистецтва ім. І. Труша"

У змісті художньої освіти вирішальним є практичне навчання, яке не можна підмінити «новітніми технологіями» чи інтернетом, не можна «стиснути» в часі.

Система культурно-мистецької освіти в Україні формувалася протягом двох століть і має давні традиції. Основою навчального процесу у мистецькому закладі освіти було і є академічне мистецтво. Виховання відбувається на основі зразків європейської класики, митців ХХ ст., особлива увага приділяється вивченню культурно-етнографічної спадщини, народного мистецтва. Зміни, що сьогодні відбуваються у мистецькій освіті, необхідність її інтеграції у світовий культурний простір, проблеми якості освіти, духовного виховання молодого покоління зустрічаються з бюрократичними нашоюваннями та уніфікацією освіти, що впроваджується впродовж двох останніх десятиріч. Щоб втримати здобутки мистецької освіти та позбутись негативних явищ, потрібні розумні, раціональні підходи. На жаль, мистецькій освітянській спільноті бракує консолідації для відстоювання особливостей мистецтва, яке є явищем, що відрізняється від науки своєю ірраціональністю і суб'єктивізмом. Тут не йдеться про те, що мистецька освіта не підлягає регламентації, але ця регламентація має відповідати специфіці мистецької освіти

У змісті художньої освіти вирішальним є практичне навчання, яке не можна підмінити «новітніми технологіями» чи інтернетом, не можна

«стиснути» в часі (а саме на це сьогодні в освіті робиться наголос).

Мистецька освіта має три визначальні складові. Перша – академічна, яка полягає у вивченні традиційних засобів відображення (рисунок, живопису, ліплення) із застосуванням майже незмінних (як і сама природа) педагогічних технологій. Друга складова – теоретично-практичне вивчення історичних процесів у мистецтві та його матеріальних здобутків. Третя є визначальною для фахової спеціалізації мистця, бо пов'язана з ремісничим освоєнням технологій і матеріалів художніх спеціалізацій у спеціально обладнаних майстернях. Технологічні процеси скульптури, реставрації, художнього металу і виробів з деревини, кераміки тощо не можна скорочувати, пришвидшувати, їх природа така, що не піддається грубому спрощенню. Інакше повноцінність такої освіти буде сумнівна.

Всі три складові разом забезпечують реалізацію творчої (ірраціональної) компоненти мистецької освіти. Без достатньої ремісничої бази будь-які мистецькі спроби є профанацією. Але, на жаль, з таким явищем ми тепер зустрічаємось досить часто.

Заходи МОНУ щодо забез-

печення якості загальної середньої освіти породили ще одну проблему. Загалом добра мета, але її реалізація зачепила інтереси передвищої мистецької освіти. Відповідно до Типових освітніх програм частка загальноосвітніх дисциплін у нових навчальних планах суттєво збільшується, витісняючи при цьому профільні спеціалізовані навчальні предмети і практики. Навчальні години Типової освітньої програми не можуть бути використані для забезпечення профільного спрямування художнього навчального закладу. Якщо врахувати, що класичні технології художньої (музичної, хореографічної тощо) освіти нереально підмінити самостійною підготовкою чи роботою з комп'ютером (за прикладом гуманітарної галузі), то це означає, що передвища мистецька освіта звужується, а тому слід передбачити нижчий, ніж був дотепер, рівень фахової підготовки.

Уніфікація і заформалізованість зачепили і таку важливу ділянку в освіті, якою є підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Є освітні галузі, для яких постійне оновлення інформаційної бази життєво важливе, і педагоги, незалежно від встановленої офіційно періодичності підви-

щення кваліфікації, мають постійно стежити за подіями у своїй галузі і оновлювати свій теоретичний багаж. Натомість, у мистецькій (художній) освіті новизна пов'язана в основному з тим, що діється у виставкових (а в музиці – концертних) залах. Тому єдині для усіх галузей освіти вимоги до атестації працівників (наприклад, обов'язковість публікацій), провокують переважно написання, а часто переписування, різних маловартісних «методичних розробок». Тому, якщо говорити про справді якісне підвищення кваліфікації, то таке може здійснювати лише сам навчальний заклад, орієнтуючись на індивідуальний стаж, досвід і рівень педагогів та обираючи для кожного відповідні форми, періодичність і обсяги. Бо поки що працівники-початківці ставляться в один ряд з досвідченими, біля яких перші могли б успішно підвищувати свою кваліфікацію в межах закладу.

Міністерством культури України, з метою захисту інтересів культурно-мистецької освіти, було розроблено і включено до проекту нового Закону України «Про освіту» відповідні норми, що визначають мистецьку освіту як спеціалізовану. Законопроектом передбачено визначення особливих умов акредитації освітніх програм мистецької освіти, ліцензування та акредитації освітніх закладів мистецтва, вимоги до педагогічних працівників, які визначатимуться Міністерством культури. Цей Закон відкриває нові можливості та перспективи для якісних змін у цій сфері, але на практиці на сьогоднішній день не бачимо жодних «особливих умов» й надалі відбувається ігнорування особливостей мистецької освіти.

Значною мірою причиною такого стану в мистецькій освіті є відсутність у структурі МОН України підрозділу фахів-

ців, який координував би мистецьку освіту, опираючись на консолідовану думку учасників процесу. На жаль, досі не було спроб визначити, систематизувати й офіційно визнати специфіку мистецької (художньої) освіти, і винні у цьому насамперед провідні вищі мистецькі заклади.

Освітніх закладів мистецького (художнього) спрямування, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти, на сьогодні є порівняно невелика кількість. Вони підпорядковані різним міністерствам, що заважає діловому спілкуванню між ними та виробленню спільної позиції.

Реформування вищої освіти потрібне, але при цьому треба максимально виключити формалізм та уніфікацію, які шкодять освіті взагалі, а особливо – мистецькій.

Україна подарувала світові геніальних митців. Лише з нашого навчального закладу вийшли такі унікальні художники зі світовим ім'ям, як О.Кульчицька, Т. Романчук, О. Курилас, Г. Кузневич, Л. Гец, І. Севера, С. Карафа-Корбут, К. Звіринський, І. Марчук, В. Патик, С. Шабатура, Е. Мисько, З. Флінта, Б. Возницький та багато-багато інших... Власне, завдяки правильно організованому освітньому процесу, належно сформованому зміс-

ту навчальних планів, впровадженню власних освітніх програм профільної середньої освіти, яка базується на академізмі та традиціях народної мистецької спадщини, ми зможемо готувати митців високого рівня. Вважаю першочерговим і основним в роботі нашого навчального закладу – забезпечення високих стандартів якості освітніх послуг, відповідність підготовки фахівців з усіх спеціальностей ліцензійним та акредитаційним вимогам, зміст і призначення дипломних робіт випускників, зокрема тих, що стали внеском у культурно-мистецьку скарбницю Львова та області. За останні роки дипломниками нашого навчального закладу виконано низку монументальних розписів, скульптурних робіт, робіт у металі, дереві та кераміці, реставровано значну кількість пам'яток іконопису з Львівських музеїв, та виготовлено багато культових предметів для храмів Львова та області. Кінцевим результатом освітнього процесу є формування фахівця, здатного активно змінювати суспільство, забезпечувати культурний розвиток країни, бути конкурентоспроможним на світовому ринку праці, який при бажанні зможе продовжити навчання для здобуття вищого кваліфікаційного рівня.

КОМПЕТЕНТНІСТЬ І КОМПЕТЕНЦІЯ – ВИЗНАЧАЛЬНІ ПОНЯТТЯ У ФОРМУВАННІ ФАХОВОГО МОЛОДШОГО БАКАЛАВРА

Ірина Дроздова,
заступник директора з навчальної роботи
Придніпровського державного металургійного коледжу

Вживає не сильніший і не розумніший, а той, хто найкраще реагує на зміни, що відбуваються.

*Гордон Драйден,
новозеландський письменник, видавець
та дослідник*

Вже багато хто звертався до проблеми формування фахових компетентностей, але це питання не є і не може бути остаточно визначеним. Воно є динамічним і має відповідати вимогам часу. Отже, ця тема є своєчасною і актуальною.

Інтеграція України до європейського простору викликає зміни на ринку праці, а вони, в свою чергу, потребують перегляду підходів до якості підготовки фахівців. Сучасний ринок праці характеризується гнучкістю, швидкоплинністю та високою інноваційною динамікою. Тому роботодавці висувають до претендентів на робочі місця нові вимоги: готовність до безперервної самоосвіти і модернізації професійної кваліфікації, ділова комунікація, здатність до співробітництва, дій у нестандартних ситуаціях, прийняття відповідних рішень, критичного мислення тощо. Сучасний робітник повинен мати навички роботи з різними джерелами інформації, ефективно поводитись у конкурентному середовищі, в умовах стресогенних факторів. Тобто вимоги працедавців визначаються не стільки знаннями випускників закладу фахової передвищої освіти, скільки способами діяльності: «уміння», «здатність», «готовність».

Таким чином, мова іде про нові освітні результати системи фахової передвищої освіти, в рамках яких знання

є необхідною, але не достатньою умовою досягання якості освіти фахового молодшого бакалавра. Мова іде про професійну компетентність.

У сучасній вітчизняній педагогіці поняття «компетентність» активно почали використовувати у 90-х роках ХХ сторіччя. А самі поняття «компетентність» і «компетенція» виникли у контексті запровадження компетентнісного підходу в Сполучених Штатах Америки у 70-х роках ХХ сторіччя. Для наших викладачів ще досі більш вживаними є поняття «знання», «уміння», «навички».

У професійному середовищі або у звичайній побутовій розмові часто можна почути слова «компетентність» і «компетенція». Але перевіряючи робочі програми викладачів, чи навіть у наукових статтях, помічаю, що часто ці поняття ототожнюють або плутають.

Існує багато близьких за змістом понять, таких як «компетентність», «компетенція», «кваліфікація». Однак є суттєва різниця між значенням цих слів. У силу реалізації компетентнісного підходу в освіті, існує необхідність єдиного визначення термінів «компетентність» і «компетенція».

Компетентність (лат.

Competens) – якість людини, що має всебічні знання у будь-якій області і думка якої є вагомою, авторитетною. Компетентний – обізнаний, поінформований, авторитетний у будь-якій галузі.

Компетенція (лат. Competere) – коло повноважень посадової особи або коло питань, в яких даний суб'єкт є обізнаним чи має досвід особистої діяльності.

Компетентність і компетенція є взаємодоповнюючими поняттями: компетентна особа, яка не має компетенції, не може в повній мірі реалізувати свою компетентність.

Тому якщо компетенції особа отримує разом із посадою, компетентності треба формувати під час навчання.

Характеристики компетентності майбутнього фахового молодшого бакалавра умовно можна поділити на наступні кластери.

Компетентність як якість професійної діяльності: здатність швидко і якісно орієнтуватись у професійній діяльності, здатність працювати у будь-якому напрямку своєї спеціальності, професійна спрямованість, професійна етика, професійне мислення, впевненість у професійній діяльності тощо.

Компетентність як система знань, умінь, навичок: уміння працювати в колективі, знання в області професійної діяльності, навички професійної роботи, теоретична підготовка, уміння застосовувати знання на практиці, навички самостійної роботи, практичні навички тощо.

Компетентність як соціально-психологічна якість: прагнення до самовдосконалення, до кар'єрного і професійного зростання, широта поглядів, ерудиція, грамотність, культура, мобільність, світосприйняття, ціннісні орієнтації, академічність, здатність до навчання і самоосвіти, особиста позиція, інтелігентність, самостійність, практичність.

Компетентність як уміння вирішувати проблеми: якісне і оперативне вирішення задач, проблем, вміння ставити і вирішувати задачі.

Аналіз наукової педагогічної і психологічної літератури дозволяє розрізнити такі види професійної компетентності [1]:

- спеціальна компетентність – володіння професійною діяльністю на достатньо високому рівні (здатність до планування виробничих процесів, уміння працювати з комп'ютером, читання технічної документації), здатність

проекувати власний подальший професійний розвиток ;

- соціальна компетентність – володіння спільною (груповою) професійною діяльністю, співробітництвом, соціальна відповідальність за результати своєї професійної праці;

- особистісна компетентність – володіння прийомами особистісного самовираження і саморозвитку (здатність контролювати та планувати свою діяльність, самостійно приймати рішення, знаходити рішення у нестандартних ситуаціях, креативність, здатність самостійно отримувати нові знання та вміння);

- індивідуальна компетентність – володіння прийомами самореалізації і розвитку індивідуальності в межах професії, готовність до професійного зростання, здатність до індивідуального самозбереження, несхильність до професійного старіння, вміння раціонально організувати роботу без перевантажень і втоми, здатність до самомотивування, впевненість у власних силах, оптимізм.

Заклади фахової передвищої освіти при формуванні професійних компетентностей мають спиратись на комплекс фахових компетенцій освітньо-кваліфікаційного рівня

«фаховий молодший бакалавр». Акценти в освітньому процесі необхідно переносити з традиційного засвоєння заданої кількості інформації на формування важливих для фахівця компетентностей. Згідно з статтею 29 Закону України «Про фахову передвищу освіту» до основних завдань закладу фахової передвищої освіти відносять:

- виховання у здобувачів фахової передвищої освіти патріотизму, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, академічної доброчесності, формування правової та екологічної культури, моральних цінностей, здорового способу життя, здатності критично мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах;

- створення необхідних умов для реалізації учасниками освітнього процесу їхніх здібностей і талантів, збереження здоров'я учасників освітнього процесу.

Виходячи з цього, наведу у якості прикладу основні програмні компетентності для студентів спеціальності 133 Галузеве машинобудування (освітньо-професійна програма «Обслуговування та ремонт обладнання металургійних підприємств»).

Програмні компетентності	
Компетентності соціально-особистісні (КСО)	1. Розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи (принципи біоетики). 2. Розуміння необхідності та дотримання норм здорового способу життя. 3. Здатність учитися. 4. Здатність до критики й самокритики. 5. Креативність, здатність до системного мислення. 6. Адаптивність і комунікабельність, толерантність. 7. Прагнення до самовдосконалення, до кар'єрного і професійного зростання. 8. Ціннісні орієнтації, академічність, здатність до навчання і самоосвіти

Компетентності інструментальні (КІ)	1. Здатність до письмової й усної комунікації державною мовою. 2. Здатність до опанування іноземної мови на рівні професійного спілкування з предмета основної діяльності. 3. Навички роботи з комп'ютером. 4. Навички управління інформацією. 5. Уміння застосовувати знання на практиці, навички самостійної роботи. 6. Здатність до засвоєння та демонстрування професійних знань та розумінь, набуття вмінь та навичок, розв'язання конкретних задач та вирішення проблем у професійній галузі. 7. Здатність до якісного і оперативного вирішення задач, проблем, вміння ставити і вирішувати задачі.
<u>Компетентності загальнонаукові (КЗН)</u>	1. Базові уявлення про основи філософії, психології, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, знання вітчизняної історії, економіки й права, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати в професійній і соціальній діяльності. 2. Базові знання фундаментальних розділів математики в обсязі, необхідному для володіння математичним апаратом відповідної галузі знань, здатність використовувати математичні методи в обраній професії. 3. Базові знання в галузі інформатики й сучасних інформаційних технологій; навички використання програмних засобів і навички роботи в комп'ютерних мережах, уміння створювати бази даних і використовувати інтернет-ресурси. 4. Базові знання фундаментальних наук в обсязі, необхідному для освоєння загальнопрофесійних дисциплін. 5. Базові знання в галузі, необхідні для освоєння загальнопрофесійних дисциплін.
<u>Компетентності загальнопрофесійні (КЗП)</u>	1. Базові знання про опір матеріалів, механічні характеристики матеріалів, критерії міцності, зсув, кручення, згин. 2. Здатність використовувати нормативні та довідкові матеріали, конструкторську і технологічну документацію, державні стандарти. 3. Базові уявлення про кінематичні схеми механізмів, здатність виконувати кінематичні розрахунки приводів машин. 4. Базові знання в галузі основ підприємництва і управлінської діяльності для координування взаємозв'язків між ремонтними та іншими службами підприємства. 5. Базові уявлення про електротехнічні прилади, здатність здійснювати вимірювання та контроль їх параметрів. 6. Базові уявлення про призначення допусків, посадок та параметрів шорсткості. 7. Базові знання про марки та властивості металів та сплавів, здатність використовувати їх під час технічного обслуговування та ремонту обладнання. 8. Вміння застосовувати знання про взаємозамінність деталей і вузлів механізмів металургійного обладнання під час виконання ремонтних робіт. 9. Знання й застосування на практиці ресурсозберігаючих технологій, розуміння екологічних наслідків власної професійної діяльності.

	10. Здатність застосовувати та інтегрувати знання і розуміння основних принципів енергозбереження та ефективності використання ресурсного потенціалу. 11. Здатність створювати технічні кресленики. 12. Здатність аргументувати вибір методів розв’язування спеціалізованих задач, критично оцінювати отримані результати та захищати прийняті рішення. 13. Здатність до міжособистісної взаємодії для досягнення спільної мети. 14. Здатність застосовувати сучасні техніки, методи та способи організації, планування і проектування.
<u>Компетентності спеціалізовано-професійні (КСП)</u>	1. Знання та розуміння технологій в галузі. 2. Здатність використовувати знання й практичні навички в галузі фізики, технічної механіки, матеріалознавства, електроустаткування машин при проектуванні і модернізації обладнання металургійних підприємств. 3. Здатність використовувати знання й практичні навички з креслення, основ стандартизації, допусків і посадок, технічного вимірювання, хіміко-термічної обробки металів, для виконання робочих креслеників. 4. Здатність використовувати знання й практичні навички в галузі обробки металів різанням та методами відновлення деталей машин. 5. Здатність використовувати знання й уміння в галузі економіки для організації раціонального проведення технічного обслуговування і ремонту металургійного обладнання. 6. Здатність застосовувати сучасні методи обслуговування та ремонту машин і агрегатів металургійних підприємств. 7. Здатність використовувати сучасні методи ремонту систем змащування металургійного обладнання. 8. Здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі охорони праці для організації безпечного проведення ремонтних робіт. 9. Здатність застосовувати підйомно-транспортне обладнання для проведення технічного обслуговування, ремонту і монтажу устаткування. 10. Здатність володіти прийомами слюсарно-складальних робіт при проведенні ремонтів металургійного обладнання. 11. Здатність грамотно оформлювати експлуатаційно-технічну документацію. 12. Здатність проводити випробування обладнання при проведенні пуско-налагоджувальних робіт металургійного обладнання.

Список використаних джерел

1. Маркова А. К. Психология профессионализма. – Москва : Международный гуманитарный фонд «Знание», 1996. – 312 с.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД: ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Тетяна Свириденко, заступник директора
з навчальної роботи
Ірина Колесник, методист
Олена Грущинська, викладач
ДВНЗ “Київський енергетичний коледж”

Планування навчальної діяльності студента закладу фахової передвищої освіти, яка забезпечить формування компетентностей, визначених освітньо-професійною програмою, полягає у ретельній розробці викладачем робочої програми навчальної дисципліни.

У липні 2019 року набув чинності Закон України «Про фахову передвищу освіту». Технікуми і коледжі, які готували молодших спеціалістів, відтепер будуть відноситись до ланки закладів фахової передвищої освіти і готуватимуть майбутніх фахових молодших бакалаврів.

Парадигма сучасної освіти вимагає впровадження компетентісного підходу до підготовки майбутніх фахівців. Отже, сучасні навчальні заклади шукають шляхи реалізації компетентісного підходу, впроваджуючи певні новації в організацію освітнього процесу.

Цілком зрозуміло, що компетентісний підхід полягає у формуванні професійної компетентності та формуванні й розвитку ключових компетентностей студента у процесі навчання. Професійна компетентність фахівця забезпечується сукупністю сформованих професійних компетентностей.

Досягти очікуваного результату дозволяє ефективно спланована навчальна діяльність із можливістю подальшої корекції цілей, змісту, методів і форм навчання.

Відповідно до Законів України «Про освіту» та «Про фахову передвищу освіту» заклади фахової передвищої освіти мають право самостійно вирішувати питання складу та

змісту освітньо-професійної програми та навчально-методичного забезпечення освітнього процесу з урахуванням вимог законодавства.

Основним документом навчально-методичного забезпечення дисципліни, передбаченим освітнім законодавством, є робоча програма навчальної дисципліни, вимоги до змісту якої встановлені п. 38 Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності (програма навчальної дисципліни, заплановані результати навчання, порядок оцінювання результатів навчання, рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в інтернеті).

Згідно з п.3 ст.30 Закону України “Про фахову передвищу освіту” заклад фахової передвищої освіти має право самостійно визначати зміст і програми навчальних дисциплін.

Отже, планування навчальної діяльності студента, яка забезпечить очікувані результати навчання, полягає у ретельній розробці викладачем робочої програми навчальної дисципліни.

Якщо заклади фахової передвищої освіти здійснюють

прийом студентів на основі базової загальної середньої освіти, то паралельно з підготовкою фахових молодших бакалаврів заклад освіти надає повну загальну середню освіту.

Таким чином, навчальний план підготовки фахових молодших бакалаврів включає:

- загальноосвітні дисципліни;
- дисципліни освітньо-професійної програми відповідної спеціальності.

Робочі програми загальноосвітніх дисциплін затверджені Міністерством освіти і науки України і згідно з наказом МОНУ №570 від 01.06.2018 р. «Про затвердження типової освітньої програми профільної середньої освіти закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти» використовуються в освітньому процесі закладів фахової передвищої освіти.

Робоча програма навчальної дисципліни освітньо-професійної програми відповідної спеціальності є нормативним документом закладу фахової передвищої освіти, який розробляється і затверджується

у порядку, визначеному Положенням про організацію освітнього процесу в закладі фахової передвищої освіти.

Отже, перед викладачами дисциплін професійної підготовки постає питання розробки робочої програми навчальної дисципліни на основі компетентісного підходу, яка зумовить досягнення результатів навчання студентів, визначених освітньо-професійною програмою відповідної спеціальності.

У Державному вищому навчальному закладі «Київський енергетичний коледж» розроблено шаблон такої робочої програми навчальної дисципліни, який пропонуємо колегам для використання.

ньої освіти визначає ключову компетентність як спеціально структурований комплекс характеристик (якостей) особистості, що дає можливість їй ефективно діяти у різних сферах життєдіяльності і належить до загальногалузевого змісту освітніх стандартів та зазначає, що до ключових компетентностей належать: уміння вчитися, спілкуватися державною, рідною та іноземними мовами, математична і базові компетентності в галузі природознавства і техніки, інформаційно-комунікаційна, соціальна, громадянська, загальнокультурна, підприємницька і здоров'язбережувальна компетентності.

Європейські еталонні рам-

математики та загальні знання у сфері науки і техніки; навички роботи з цифровими носіями; навчання заради здобуття знань; соціальні та громадянські навички; ініціативність та практичність; обізнаність та самовираження у сфері культури.

Варто сказати, що не існує єдиного узгодженого визначення та переліку ключових компетентностей. Оскільки компетентності – це насамперед замовлення суспільства на підготовку його громадян, такий перелік багато в чому визначається узгодженою позицією соціуму в певній країні або регіоні. Досягти такого узгодження вдається не завжди. Наприклад, у ході реалізації міжнародного проекту «Визначення та добір ключових компетентностей», який здійснюється Організацією економічного співробітництва й розвитку та національних інститутів освітньої статистики Швейцарії та США, строгого визначення ключових компетентностей розроблено не було.

Предметні компетентності – це частки ключових компетентностей, що мають конкретний опис і можливість формування в рамках певної навчальної дисципліни.

По суті предметна компетенція – це сукупність знань, умінь та характерних рис у межах конкретної дисципліни, що дає можливість студенту самостійно виконувати певні дії для розв'язання навчальної проблеми, задачі, ситуації. Студент має уявлення, знає, розуміє, застосовує, виявляє ставлення, оцінює.

Отже, процедура конструювання предметної компетентності викладачем полягає у пошуку проявів ключових компетентностей у кожній конкретній навчальній дисципліні

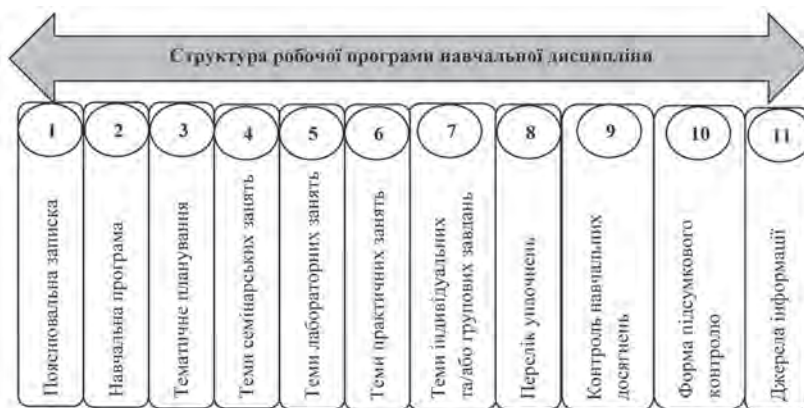

Рис. 1. Структура робочої програми навчальної дисципліни

Рис. 2. Зміст пояснювальної записки

Ключові та предметні компетентності

Державний стандарт базової і повної загальної серед-

ки визначають вісім основних компетентностей: спілкування рідною мовою; спілкування іноземними мовами; знання

з подальшим формулюванням результатів навчання в термінах засвоєння, розуміння і застосування нових знань.

Перелік ключових компетентностей наведений в таблиці 1. В таблиці 2 ми наведемо ключові слова для формулювання предметних компетентностей.

Наскрізні лінії

Наскрізні лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей. Наскрізні лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню у студентів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Мета наскрізних ліній – сфокусувати увагу й зусилля викладачів на досягненні життєво важливої для студента й суспільства мети, увиразнити ключові компетентності.

Рис. 3. Наскрізні лінії ключових компетентностей

Тип заняття визначається його основною дидактичною метою. Наприклад, «засвоєння нового...», «закріплення і удосконалення...», «узагальнення і систематизація...», «контрольно-перевірочний» тощо.

Вид заняття визначається методом його реалізації (або вказує на методику його проведення). Це може бути лекція, бесіда, екскурсія, семінар,

<i>Таблиця 1</i>
Ключові компетентності
01 Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовою 02 Спілкування іноземними мовами 03 Математична компетентність 04 Основні компетентності в природничих науках і технологіях 05 Інформаційно-цифрова компетентність 06 Уміння вчитися впродовж життя 07 Ініціативність і підприємливість 08 Соціальна та громадянська компетентності 09 Обізнаність та здатність до самовираження у сфері культури 10 Обізнаність та здатність до самовираження у сфері культури

<i>Таблиця 2</i>	
Предметні компетентності (ключові слова для формулювання предметних компетентностей)	
• Користування • Знаходження • Встановлення • Висування гіпотез • Обчислення та порівняння • Розпізнавання та схематичне зображення • Моделювання • Диференціювання • Ілюстрування • Розуміння • Класифікування • Усвідомлення • Володіння технічними (апаратними) засобами	• Опанування автоматизацією навчальних досліджень загального призначення • Експериментування • Аналізування результатів експерименту • Вміння робити висновки • Розв'язування соціально й індивідуально значимих задач

практична робота, ділова гра, конкурс, лабораторна робота, конференція тощо.

Контроль навчальних досягнень

Діагностика навчання – це процес оцінки, який проводиться на кожному з етапів навчання для визначення ефективності навчального процесу, зіставлення досягнутих результатів зі встановле-

ними вимогами.

Для ефективної перевірки рівня засвоєння студентами знань, умінь та навичок з навчальної дисципліни використовують різні методи і форми контролю.

Форми контролю засвоєння студентами певної сукупності знань та набуття професійно важливих рис за своїм призначенням та характером розподіляються на попередні,

Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця
Визначається переліком попередніх і наступних дисциплін.

2

Навчальна програма

Таблиця 3

Загальна кількість годин - _____, в тому числі:		I семестр - _____;
		II семестр - _____;
		III семестр - _____;
Очікувані результати навчання	Зміст навчального матеріалу	
I семестр		
Модуль 1 Назва модуля (кількість годин)		
<u>Ключові компетентності:</u> • • • <u>Предметні компетентності:</u> • • •	Теми модуля	

3

Тематичне планування

_____ семестр (кількість годин)

Таблиця 4

№ з/п	Назва модуля, теми	Тип заняття	Вид заняття	Кількість годин		Форма контролю	Перелік літератури
				Ауд.	Сам.		

поточні, контрольні (періодичні), підсумкові.

Методами контролю можуть бути: усний контроль, письмові роботи, контроль за допомогою технічних засобів та інформаційних систем тощо.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Як правило, виокремлюють чотири рівні навчальних досягнень студентів: початковий, середній, достатній, високий. Слід вважати, що результати навчання студента відповідають певному рівню навчальних

досягнень, якщо вони відповідають критерію, вказаному для цього рівня, та критеріям для всіх попередніх рівнів.

Для 12-бальної системи вимоги до знань, умінь і навичок студентів у відповідності до рівнів навчальних досягнень можуть бути такими, як в таблиці 5.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Вимоги до знань, умінь і навичок студентів
Початковий	1	Студенти розрізняють об'єкти вивчення
	2	Студенти відтворюють незначну частину навчального матеріалу, мають нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
	3	Студенти відтворюють частину навчального матеріалу; з допомогою викладача виконують елементарні завдання
Середній	4	Студенти з допомогою викладача відтворюють основний навчальний матеріал, можуть повторити за зразком певну операцію, дію
	5	Студенти відтворюють основний навчальний матеріал, здатні з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило
	6	Студенти виявляють знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповіді їх правильні, але недостатньо осмислені. Вміють застосовувати знання при виконанні завдань за зразком
Достатній	7	Студенти правильно відтворюють навчальний матеріал, знають основоположні теорії і факти, вміють наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролюють власні навчальні дії
	8	Знання студентів є достатніми. Студенти застосовують вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагаються аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролюють власну діяльність. Відповіді їх логічні, хоч і мають неточності
	9	Студенти добре володіють вивченим матеріалом, застосовують знання в стандартних ситуаціях, уміють аналізувати й систематизувати інформацію, використовують загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією
Високий	10	Студенти мають повні, глибокі знання, здатні використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення
	11	Студенти мають гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовують їх у різних ситуаціях, уміють знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми
	12	Студенти мають системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовують їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміють самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення

Як джерела інформації здобувачам освіти мають бути рекомендовані доступні для них:

- друковані наукові, навчально-методичні, науково-популярні та інші видання;
- оприлюднені документи та офіційні сайти органів статистики, інших установ та організацій;
- електронні видання;

- відкриті державні реєстри;
- відкриті бази даних;
- аудіо- та відеозаписи;
- інші матеріали та джерела інформації.

Приклад робочої програми навчальної дисципліни

Затверджено фаховою передвищою комісією

ЗАТВЕРДЖУЮ
(Посада особи, що затвердила роботу програми навчальної дисципліни згідно Положення про організацію навчального процесу в закладах фахової передвищої освіти)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва навчальної дисципліни

освітній рівень: фахова передвища освіта

освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр

спеціальність: _____

освітньо-професійна програма: _____

Розробник:
(вказати авторів: ПІБ, посада, кваліфікаційна категорія, педагогічне звання, циклова предметна комісія)

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні циклової предметної комісії

ПРОЛОНГОВАНО
на 20__/20__ н.р.
Протокол від _____ № _____
Голова ЦПК _____

на 20__/20__ н.р.
Протокол від _____ № _____
Голова ЦПК _____

на 20__/20__ н.р.
Протокол від _____ № _____
Голова ЦПК _____

на 20__/20__ н.р.
Протокол від _____ № _____
Голова ЦПК _____

Київ - 20__ р.

1. Посиновальна записка

1.1 Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни "....." є

1.2 Компетентності

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми при вивченні дисципліни "....." студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

- **ключових**
- **предметних**

(вказується перелік відповідних компетентностей)

Очікувані результати навчання з дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

- ✓ **Визнати** ..
- ✓ **Розуміти** ..
- ✓ **Усвідомлювати** ..
- ✓ **Нормувати** ..
- ✓ **Отримувати** ..
- ✓ **Визначати** ..
- ✓ **Складати** ..
- ✓ **Аналізувати** ..
- ✓ **Порівнювати** ..
- ✓ **Оцінювати** ..
- ✓ **Демонструвати** ..

1.3 Паскріпні лінії

1.4 Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни

2. Програма навчальної дисципліни

2.1 Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Освітня	Завочна
Статус дисципліни	(обов'язкова, вибіркова)	
Мова викладання	українська	
Курс		
Семестр		
Обсяг кредитів (СКТС)		
Обсяг годин, у тому числі:		
Лекцій		
Практичні заняття		
Семинарські заняття		
Лабораторні заняття		
Самостійна робота		
Форма семестрового контролю:	(екзамен, залік)	

2.2 Навчальна програма
(див. таблицю 3)

3. Тематичне планування
(див. таблицю 4)

4. Темі семінарських занять

Назва теми	Кількість годин
1.	
2.	
3.	
Разом	

5. Темі лабораторних занять

Назва теми	Кількість годин
1.	
2.	
3.	
Разом	

6. Темі практичних занять

Назва теми	Кількість годин
1.	
2.	
3.	
Разом	

7. Темі індивідуальних та/або групових завдань
(проектних)

Реферати, розрахункові і графічні роботи, курсові проекти (роботи) тощо.

Назва теми	Кількість годин
1.	
2.	
3.	

8. Перелік ушточнень
(у разі потреби)

Інтерактивна дошка, динпроєктор, демонстраційні стенди, демонстраційні моделі, плакати, креслярські інструменти, зразки електросхематичних, бланки документів, пакети прикладних програм тощо.

9. Контроль навчальних досягнень

9.1 Методи та форми діагностики результатів навчання

9.2 Критерії оцінювання результатів навчання
(див. таблицю 5)

10. Форма підсумкового контролю

Підсумковий контроль проводиться у формі **заліку** / **екзамену**.
Перелік питань до заліку/екзамену:

1.
2.

11. Рекомендовані джерела інформації

Основна література:

1.
2.

Додаткова література:

1.
2.

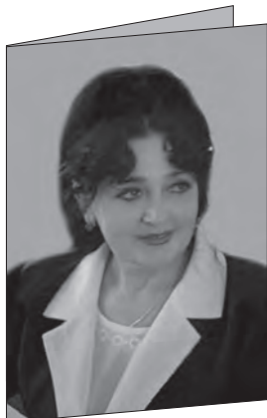
Інформаційні ресурси:

1.
2.

Укладач: _____

(підпис) (підпис)

(підпис) (підпис)

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДОГО ВИКЛАДАЧА

Юлія Макаренко, викладач-методист
Маслівського аграрного коледжу
ім. П.Х. Гаркавого Білоцерківського НАУ

Більше приносить користі розгляд одного і того ж предмета з десяти різних сторін, ніж навчання десяти різних предметів з одного боку. Не в кількості знань полягає освіта, але в повному розумінні і майстерному застосуванні всього того, що знаєш.

А. Дистерверг

Сьогодні Українській освіті потрібна нова генерація викладачів – відповідальних, творчих, з високим рівнем розвитку педагогічної майстерності, професійної компетентності.

Професійне становлення особистості молодого викладача у Маслівському аграрному коледжі ім. П. Х. Гаркавого Білоцерківського НАУ – це процес його входження у професійну діяльність, у ході якого відбувається розуміння ролі викладача, формується його професійна позиція й визначаються шляхи самореалізації у подальшій педагогічній діяльності. В коледжі працює 14 молодих викладачів-початківців. Всі члени дружнього колективу допомагають їм, передають досвід, підтримують.

У складі циклової комісії економічних дисциплін коледжу налічується п'ять молодих викладачів. Кожний молодий викладач має свого наставника, який передає йому свою професійну майстерність та допомагає адаптуватися до освітнього середовища коледжу, оволодіти вимогами, що ставляться до професійної діяльності, набути професійної майстерності та професійної компетентності.

Професійна адаптація викладача-початківця, що триває протягом перших трьох років його професійної діяльності, – це процес досягнен-

ня оптимальної відповідності професійно-педагогічної підготовленості викладача, його особистісного професійного потенціалу вимогам, що ставляться до його педагогічної діяльності в умовах роботи навчального закладу.

Ключовими компонентами професійної компетентності молодого викладача є:

- мотиваційний компонент – виражається в інтересі до педагогічної діяльності, бажанні працювати, свободі творчості, потребі у самоосвіті, саморозвитку;

- змістовий компонент – охоплює володіння науковими професійно-педагогічними знаннями, здатністю реалізувати зміст освіти, загальну ерудованість;

- продуктивний компонент – передбачає вміння практично вирішувати педагогічні завдання, фаховий досвід, володіння інноваційними педагогічними технологіями та педагогічним менеджментом;

- виховний компонент – зумовлює формування виховного середовища на принципах довіри, взаємної допомоги і взаємної підтримки;

- партнерський компонент – передбачає вміння здійсню-

вати: роль провідника до знань в індивідуально-освітньому розвитку студента; діалог і багатосторонню взаємодію та спів-працю із студентами і батьками на принципах розподіленого лідерства та соціального партнерства;

- психологічний компонент – охоплює здатність використовувати психологічні засоби навчання у формуванні оптимального розвитку студентської молоді, організації партнерської взаємодії в освітній діяльності;

- інформаційний компонент – це вміння наскрізного застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі, опрацювання різних видів інформації, великих масивів даних тощо;

- особистісний компонент – представлений такими особистісними та професійно важливими якостями, як любов до дітей, доброта, альтруїзм, урівноваженість, витонченість, толерантність, рефлексія, людяність тощо;

- моральний компонент – означає готовність, спроможність і потребу жити за традиційними моральними нормами.

Названі компоненти тісно взаємопов'язані між собою,

взаємозалежні, їх набуття є важливою умовою професійного становлення молодого викладача в колективі коледжу.

Основним завданням етапу професійної адаптації молодого викладача є опанування основ майстерності для усві-

домленого і продуктивного початку професійної діяльності.

На відміну від досвідченого педагога, у молодого фахівця

Особливості професійної діяльності молодого педагога	
Діяльність досвідченого викладача	Діяльність викладача-початківця
Вбачає педагогічні завдання у цілісному педагогічному процесі й обирає рішення з орієнтацією на надзавдання	Сприймає кожне завдання окремо, не пов'язуючи з іншими
Вирішує переважно стратегічні завдання	Вирішує переважно ситуативні завдання
Уміє викликати певні психічні стани (наприклад, самоопанування)	Відчуває страх, пригніченість
Уміє передавати ініціативу студентам, створювати умови для їхньої активної діяльності	У вирішенні завдань прагне виступати головною дійовою особою; переважає прямий вплив
Працює з усім колективом, однак не випускає з уваги жодного студента	Звертає увагу насамперед на тих студентів, які «випадають» із поля зору
Усуває причини	Спрямовує зусилля на саме явище, а не на причини
Дошукуючись причини, аналізує власну діяльність	Шукаючи причину, звинувачує інших, посилається на обставини

існують труднощі щодо реалізації прийомів самоаналізу, самоконтролю власної діяльності, поведінки, психічних станів.

Педагогічна компетентність викладача – це єдність його теоретичної і практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності.

Психолого-педагогічні і спеціальні знання є необхідною, але недостатньою умовою професійної компетентності. Практичне розв'язання педагогічних завдань забезпечують уміння і навички, передумовою яких є теоретично-практичні і методичні знання, які одержують молоді викладачі коледжу на засіданнях «Школи викладача-початківця», «Школи педагогічної майстерності», при взаємовідвідуванні занять у досвідчених викладачів, при формуванні власного мето-

дичного комплексу навчальної дисципліни та ін.

Одним із головних завдань наставника є навчити молодого викладача умінню педагогічного спілкування, тобто умінню розподіляти увагу і підтримувати її стійкість; обирати відповідно до групи й окремих студентів найдоцільніші способи поведінки і звертань; аналізувати вчинки, визначати мотиви, якими вони керуються, їхню поведінку в різних ситуаціях; створювати досвід емоційних переживань студентів, забезпечувати атмосферу благополуччя у групі; керувати ініціативою у спілкуванні, використовуючи для цього багатий арсенал засобів.

Сучасному викладачеві необхідні гнучкість і нестандартність мислення, вміння адаптуватися до швидких змін умов життя. Основними якостями

сучасного викладача є: бажання вдосконалюватись, відповідальність, винахідливість, вимогливість, гуманізм, доброзичливість, дисциплінованість, доброта, емоційна культура, креативність, людяність, наполегливість, об'єктивність, оптимізм, порядність, повага, працелюбність, патріотизм, самовладання, справедливість, стриманість, самокритичність, самостійність, терпеливість, чесність.

Основними шляхами підвищення професійної компетентності молодих педагогів коледжу є наступні:

1.Формування методичного середовища або професійна взаємодія з колегами, тобто участь у колективних та групових інноваційних формах методичної роботи, у проведенні відкритих виховних та навчальних заходів під час де-

кади циклової комісії;

2. Формування гнучкої системи безперервної освіти педагога:

- інноваційний підхід педагога.

- самоосвітня діяльність та саморозвиток.

- складання плану самовдосконалення професійної компетентності: вивчення передового досвіду колег, проведення відкритих занять, самоаналіз занять, обговорення відвіданих занять, участь у конкурсах тощо;

- цілеспрямована систематична робота над методичною темою;

- збір та укладання творчого портфолію викладача – колекція власної бази кращих занять, цікавих прийомів, знахідок на занятті, власних засобів наочності, дидактичних матеріалів, продуктивних педагогічних технологій, що відображають зусилля викладача, успіхи або досягнення з тієї чи іншої проблеми, індивідуальної творчої теми. У портфолію включаються зразки робіт у письмовому чи друкованому вигляді, відеоматеріали, щоденник рефлексії, зразки студентських робіт, фотографії компонентів освітнього процесу;

- самовиховання, удосконалення методів, прийомів і форм навчально-виховної взаємодії зі студентами; виро-

блення індивідуально-творчого стилю роботи;

- рефлексія власної діяльності (через об'єктивну оцінку прийти до самореалізації); ведення щоденника рефлексії, в якому викладач, залишаючись сам на сам, обмірковує власний досвід, види діяльності, визначає нові шляхи втілення творчих планів, прогнозує стратегії для покращення діяльності, визначає успіхи й невдачі, визначає комунікативну стратегію заняття тощо;

- самокорекція; виконання завдань у міжтестастійний період.

3. Створення інформаційно-освітнього простору з рівноправним доступом всіх педагогів до інформаційно-освітніх ресурсів: бібліотека; інтернет; медіа- та відеотека педагогічного досвіду, реєстр програмних педагогічних засобів навчання.

4. Готовність до інноваційної діяльності, пріоритет освітніх технологій:

- впровадження освітніх продуктивних технологій навчання і виховання, які допоможуть студентам успішно виконувати навчальні завдання;

- переведення освітнього процесу на технологічний рівень, тобто попереднього проектування процесу навчання з урахуванням дидактичних цілей і заданого рівня засвоєння;

- забезпечення методичного супроводу освітнього процесу;

- використання міждисциплінарних зв'язків і міждисциплінарної інтеграції, тобто інтегративного підходу;

- поповнення власного арсеналу інноваційними формами занять: заняття-тренінг, заняття-дослідження, заняття-пошук, заняття-мандрівка, заняття-практикум, заняття-діалог, активізована лекція та ін.;

- організація творчого педагогічного процесу, бо підвищення фахової підготовки можливе тільки у творчості.

Творча робота викладача можлива як результат самостійного цілеспрямованого навчання з обов'язковим врахуванням можливостей, здобутків та інтересів молодого викладача.

Учитель – автор, але його слухачі і глядачі не аплодують йому.

Він – скульптор, але його праці ніхто не бачить.

Він – лікар, але його пацієнти рідко дякують йому за лікування і не завжди хочуть лікуватися.

Де ж йому взяти сили для щоденного натхнення?

Лише в самому собі, лише в усвідомленні величі своєї праці.

С. Соловейчик

Список використаних джерел

1. Олена Тринус. Професійне становлення молодого вчителя в Україні : виклики сучасності, потреби майбутнього. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. – Київ, 2017.

2. Методичний посібник: Нестерова Л.В., Лузан П.Г., Манько В.М., Герлянд Т.М., Петрова М.Я., Романенко Л.В., Слатвінська О.А., Шевчук Л.І., Шимановський М.М./ Наукова редакція Нестерової Л.В., Герлянд Т.М. – Київ : ІПТО НАПН України, 2012. – 264 с.

3. Н.Ф.Сергієнко, Професійна компетентність сучасного вчителя УДК 371.133 // <http://tme.imo.edu.ua/docs/5/11sercmt.pdf>

4. Професійна компетентність учителя, Бібліотека Уманського педагогічного університету// <http://library.udpu.org.ua/chytachevi/bibliorafichni-ohliady/21-profesiina-kompetentnist-uchytelia>

5. Петрікова Н.І. Професійна компетентність учителя – важлива складова якісної освіти// http://osvita.ua/school/lessons_summary/administration/34011/

6. Бойчук Н.І. Професійна компетентність вчителя як запорука успішності суспільства. // <http://intkonf.org/boychuk-ni-profesiyna-kompetentnist-vchitelya-yak-zaporuka-uspishnosti-suspilstva/>

ПЕДАГОГІЧНА СИНЕКТИКА (з досвіду проведення майстер-класу з викладачами коледжу)

Тетяна Махній,
Світлана Душенко,
викладачі-методисти
ДВНЗ «Чернівецький коледж
дизайну та економіки»

Метод синектики – спеціальна методика дослідження, яка дозволяє згенерувати альтернативні ідеї, використовуючи асоціативне мислення і пошук аналогій.

Одним із шляхів модернізації освітньої системи України є упровадження в освітній процес інноваційних педагогічних технологій і методів. Серед їх розмаїття варто звернути увагу на використання методу педагогічної синектики.

У перекладі з грецької слово «синектика» – «об'єднання різнорідних елементів». Синектика – це коктейль з логіки, фактів, фантазії, аналізу і синтезу.

Метод синектики – спеціальна методика дослідження, яка дозволяє згенерувати альтернативні ідеї, використовуючи асоціативне мислення і пошук аналогій. В основі синектики лежить принцип «перетворення невідомого у відоме та відомого у невідоме».

Мета синектики – формування невеликої кількості ідей, здатних ефективно вирішити поставлене завдання. Суть даного методу полягає в тому, що під час творчої активності людина висуває несподівані аналогії і асоціації щодо проблеми, яка досліджується.

Метод засновано на властивості мозку встановлювати асоціативні зв'язки і аналогії за формою, структурою, функціями, кольором, станом.

Цим методом користуються з 60-х років минулого століття. Його автор – американський дослідник Вільям Гордон – використав стратегію, яка від-

творює процес укладання опалого осіннього листя. Так з'явився оригінальний метод пакування чіпсів Pringles. І так з'явилась синектика – система креативного мислення, заснована на аналогіях.

Під час майстер-класу було наведено багато прикладів використання аналогій методу синектики в різних навчальних дисциплінах.

Пряма аналогія – об'єкт порівнюється з аналогічним об'єктом з іншої галузі або із живої природи.

Наприклад, математика – подібність фігур і тіл; інформатика – павутиння та інтернет-мережа, комп'ютерна миша і килимок для неї, за аналогією з людським інтелектом розробляється штучний інтелект персонального комп'ютера; моделювання – гелікоптери Сікорського створені за зразком бездоганного дизайну і маневреності бабки; розробка творчих колекцій – перетворення

флори і фауни у форми одягу; художнє проектування виробів – оригамі як засіб активізації уваги.

Особиста аналогія напряму пов'язана з театром емоцій (метод емпатії), коли уявляємо себе тим, про що йде мова: предметом, явищем, проблемою. Входимо в роль кого-небудь або чого-небудь.

Девіз цієї аналогії: «Якщо хочеш посадити розсаду, думай як розсада».

Наприклад, маркетинг – реклама шоколадного батончика «Snickers». Слоган «Ти не ти, коли ти голодний». І вже зебра женеться за левом.

Символічна аналогія вимагає в парадоксальній формі відобразити суть явища. Опис має складатися зі слів, які суперечать за змістом одному, тобто зв'язок між словами містить в собі щось несподіване, дивне.

Наприклад, математика – квадратура кола; українська

література – «На нашій, не своїй землі» (Т.Шевченко), «Веселий цвинтар» (В. Стус), «Ти мовчанням мені кричи» (В.Симоненко), «Ви чуєте, як всюди дзвонить тиша» (І.Драч), «Жорстоке милосердя» (Ю.Мушкетик); зарубіжна література – «Свобода – це рабство» (Дж.Оруелл «1984»), «Горе від розуму» (О.Грибоедов), «Живий труп» (Л.Толстой); іноземна мова – alone together, der fremde Freund, jeune vieillard...

Фантастична аналогія – в умову завдання вводять фантастичні, нелогічні, неіснуючі засоби і умови, вигадані образи з казок, міфів, легенд, сновидінь, науково-фантастичної літератури, які допоможуть вирішити завдання.

Наприклад, маркетинг – відмінна реклама моделі-амфібії позашляховика Land Rover. Автомобілі плавають, наче бегемоти; біологія – чудо селекції: на одному дереві ростуть різні фрукти і ягоди одночасно; фізика – демон Максвелла,

вигадана міфічна істота, яка відокремлює швидкі (гарячі) і повільні (холодні) частки одну від одної; хімія – за легендою формула бензолу була відкрита хіміком Кекуле за допомогою фантастичної картинки – він уявив собі мавп, які сплелись в кільце, схопивши послідовно одна одну за хвости.

Для демонстрації практичного використання цього методу Тетяна Махній та Світлана Душенко, які виступили в ролі синекторів, сформулювали завдання, що змогло об'єднати всі циклові комісії коледжу.

Для прикладу була обрана Данія, яка протягом багатьох років має найвищий в світі індекс щастя. Використовуючи методи синектики, була синтезована характеристика данців через проведений історичний, економічний, психологічний і соціальний аналіз.

А викладачам циклових комісій було запропоновано відповісти на питання, що стосуються самоідентифікації українців: чи зможуть українці стати найщасливішими? Що є українське? Які принципи, правила, заповіді характеризують наш менталітет?

Тобто потрібно було через аналогії синтезувати образ українців та сформулювати найважливіші топ-характеристики українців: «Ми – най...».

Під час вирішення завдання

викладачі були надзвичайно креативними. Провівши аналогії, учасники майстер-класу визначили, що: «Ми, українці, – найпарадоксальніші, найневдоволеніші, найпрацьовитіші, найзаповзятіші, найконтрастніші» тощо. Все це окреслило багатогранність української нації.

Варто відмітити, що до позитивних якостей методу синектики можна віднести його евристичні можливості.

Отже, синектика – це найбільш сильний метод активізації винахідницької діяльності в рамках принципу перебору варіантів. Метод допомагає поєднувати логічне та образне мислення, вільно переходити з одного розумового рівня на інший, усуває стереотипність мислення, дає можливість орієнтуватися в навколишньому світі, побачити протиріччя і спробувати їх вирішити. А застосування методу педагогічної синектики на будь-якій навчальній дисципліні дозволить отримати цікавий результат.

Список використаних джерел

1. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: навч.посіб. / Т.І.Туркот. – К.: Кондор, 2011. – 628 с.
2. Шевчук М.О. Синектика як метод активізації творчого мислення студентів. – Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2012. – № 1. Електронний ресурс. Режим доступу: [file:///C:/Users/User/Downloads/Nzspp_2012_1_27%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Nzspp_2012_1_27%20(1).pdf)
3. Пуляєвська О. Синектика як метод розвитку творчого мислення – Електронний ресурс. Режим доступу: <https://nitforyou.com/sinektika/>
4. Ястремська О.М., Сиваш Ю.М. Синектика як метод активізації творчого мислення персоналу. – Проблеми економіки. – 2014. – № 2. Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2014-2_0-pages-219_223.pdf
5. <http://synekticsworld.com/> – офіційний сайт компанії «Synekticsworld» (англомовний сайт).

НАВЧАЛЬНІ СИТУАЦІЇ З ЕКСТРАПОЛЯЦІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ВИРОБНИЧО-ТЕХНІЧ- НОЇ ОРІЄНТАЦІЇ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ

Ірина Гаврищук,
кандидат педагогічних наук, викладач
Технічного коледжу Тернопільського національного
університету імені Івана Пулюя

Проблема формування виробничо-технічної орієнтації студентів коледжу розглядається в контексті осмислення сучасного поняття техніки.

Процеси трансформації, що відбуваються в системі фахової передвищої освіти України, переважно зумовлені перерозподілом завдань і потреб ринку праці. Нові виробничі відносини, зміни в їх характері та змісті висувають усе більш високі вимоги до професійно-кваліфікаційних характеристик персоналу виробничої галузі.

Проблема формування виробничо-технічної орієнтації студентів коледжу розглядається в контексті осмислення сучасного поняття техніки. В теорії технікознавства розробляються критерії, які дають змогу детально систематизувати технічні об'єкти. Більшість дослідників фахової виробничої сфери (І. Гушулей, О. Зворикін, І. Конфедератов, В. Ледньов, Я. Стуль та ін.) вважають, що технічні об'єкти доцільно класифікувати за найбільш загальними рисами, властивостями і якостями. Питанням з'ясування структурних особливостей технічних об'єктів і в цьому зв'язку особливостей формувальної діяльності фахівців виробничої сфери звертається недостатньої уваги, що і визначило предмет нашого дослідження.

Мета статті – висвітлення ідеї дидактичного моделювання виробничо-технічної орієнтації у формі навчальних кейс-ситуацій з прогнозування для формування у студентів

коледжу готовності до аналізу технічних об'єктів.

Виробнича діяльність сучасного фахівця за своїм характером стає все більш комплексною. Цьому сприяють вдосконалення виробничої технології, широке впровадження новітнього устаткування, засобів комплексної механізації і автоматизації, і інші чинники, які збільшують змістовність, а також інтелектуальні сторони праці. В кожному окремому випадку орієнтація реалізує свої конкретні завдання.

Орієнтація у сфері техніки пов'язана з багатоаспектним аналізом різних технічних об'єктів як під час їх вивчення, так і під час самостійної роботи. У процесі пізнавальної взаємодії з об'єктом фахівець завжди виділяє ті сторони, які мають для нього те чи інше значення, в першу чергу практичне. Спочатку в орієнтації переважним стає те, що доступно безпосередньому сприйманню, що дозволяє усвідомлювати прокомпонентний склад об'єкта. Після цього виявляється внутрішня структура об'єкта, а також визначається його інтеграція з іншими об'єктами. Орієнтація у цьому зв'язку набуває форми

компонентного, структурного і прогнозувального аналізу технічного об'єкта. В контексті компетентнісного, діяльнісного і технологічного підходів виділені педагогічні функції виробничо-технічних ситуацій, а також напрями відбору навчальних ситуацій з прогнозування і, зокрема, екстраполяції (реалізації знань, отриманих із аналізу одного об'єкта, на інші): об'єктно-компонентний, функціонально-компонентний і прогнозувальний. До основних педагогічних функцій виробничо-технічних ситуацій відносимо: інформаційну (створення загальної уяви про технічне середовище), розвивальну (формування досвіду пошукової діяльності), мотиваційну (розкриття можливостей широкого застосування одержаних знань у різних практичних умовах) та інші, зокрема організаційного характеру.

Об'єктно-компонентний напрям. Цільове призначення ситуацій цього напрямку – дидактичне моделювання виробничо-технічної орієнтації у формі компонентного аналізу технічного об'єкта для формування у студентів коледжу способів одержання науково-технічної інформації про будову об'єкта, функції та особли-

вості його елементів, загальне призначення об'єкта і його основних параметрів.

Орієнтація, яка здійснюється за допомогою компонентного аналізу, опирається на атрибутивні зв'язки.

Атрибутивні зв'язки відображають ті невід'ємні властивості елементів (або об'єкта в цілому), без яких вони не можуть виконувати свої функції. Наприклад, різець не буде різати, якщо його не нагострити належним чином, гідроелектростанція не буде виробляти електроенергію без гідротурбіни або генератора. Це зв'язки таких видів: властивість елемента, цільова функція елемента, склад об'єкта, функція об'єкта. За допомогою цих зв'язків можуть бути виділені елементи об'єкта, визначені їх функції і призначення об'єкта в цілому.

Суттєве значення мають ті основні інформаційні ознаки, за яких ці зв'язки встановлюються: форма елементів, матеріал елементів (або всього об'єкта), співвідношення розмірів елементів, швидкість

руху елементів (об'єкта), стан робочих поверхонь і ін.

Наведемо приклади, які показують використання атрибутивних зв'язків у процесі виробничо-технічної орієнтації.

Атрибутивні зв'язки, які установлені: а) за матеріалом елементів: за використанням цінних кольорових металів можна зробити висновок про створення в технічному об'єкті умов для підвищення енергопровідності, зокрема теплової і електричної; б) за формою елемента: під час руху рідини у трубопроводі за течією тиск падає. Якщо труба вузька, то тиск падає швидко, у ширших трубах зменшення тиску невелике; в) за співвідношенням розмірів елементів: розміри електродвигунів і опор у підйомних кранах дозволяють співставити їх потужності; г) за формою об'єкта: обтічна форма пристрою може свідчити про значні швидкості його руху.

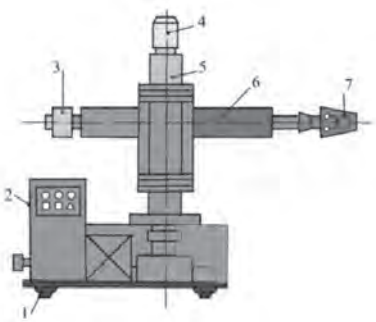
Отже, атрибутивні зв'язки дозволяють зрозуміти і обґрунтувати конкретну своєрідність об'єкта в цілому і окремих його елементів.

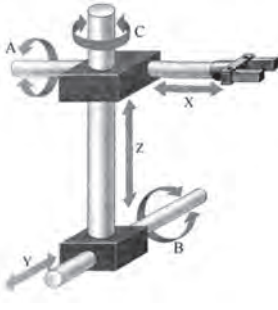

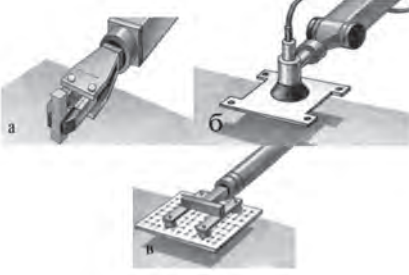
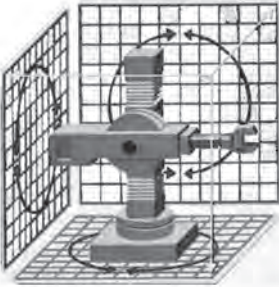
Моделювання виробничо-технічної орієнтації студентів коледжу у формі компонентного аналізу технічного об'єкта з опорою на атрибутивні зв'язки має безсумнівні переваги, тому що дає змогу не тільки здобути знання про загальну будову технічного об'єкта і його основних функціональних органів, а й розвивати систему цінностей майбутніх молодших спеціалістів, їхню професійну позицію, одержувати науково-технічну інформацію про склад об'єкта, особливості його елементів. Перспективи подальшої роботи полягають у дослідженні педагогічних умов використання компонентного аналізу в процесі вивчення фахових дисциплін у закладах фахової передвищої освіти.

Незважаючи на наявність досвіду у визначенні основних функціональних органів сучасних технічних об'єктів, вважаємо найбільш доцільним з цієї метою використовувати мультимедійні алгоритми компонентного аналізу технічного об'єкта (табл. 1)[2, 43].

Таблиця 1

Мультимедійний алгоритм компонентного аналізу технічного об'єкта (промислового робота)

№ з/п	Етапи словесних приписів викладача	Поетапне зображення	Завдання для студентів
1	Робот складається з таких основних елементів: маніпулятора (А) і його гідродвигуна (В), захвата (С), блока керування (D), колони (Е) і її гідродвигуна (F), рами з візком (Z).	робота	На основі словесних приписів і рисунку 1 встановити відповідність у вигляді комбінації цифр і букв (наприклад, 1 – Z) : 1 – ; 2 – ; 3 – ; 4 – ; 5 – ; 6 – ; 7 – .

2	Маніпулятори мають багато ступенів рухомості. На рисунку 2 наведено привідний механізм захвата з шести ступенями рухомості: x, y, z – поступальні рухи; A, B, C – обертальні рухи.	Рис. 2 Привідний механізм	Оглянути рисунок 3 відповідного механізму і встановити кількість його поступальних (S) і обертальних (D) рухів Рис. 3: $S=...$; $D=....$
3	Захватні механізми бувають різної конструкції: із затискачем (а), із вакуумним схватом (б), магнітним схватом (в) і ін.	Рис. 4 Види грейферів	Оглянути зразки грейферів (рис.4, а – в) і встановити їх можливе призначення.
4	Привідні механізми робота розміщують безпосередньо в шарнірах або на ланках «руки». Основні складальні одиниці робота монтуються на спеціальній рамі або жорсткому кожусі.	Рис. 5 Промисловий робот	Оглянути рисунок 5 і визначити основні функціональні органи та призначення технічного об'єкта.

Функціонально-компонентний напрям. Цільове призначення навчальних ситуацій даного виду – дидактичне моделювання виробничо-технічної орієнтації у формі структурного аналізу з метою формування у студентів коледжу знань і умінь, необхідних для розкриття структури технічного об'єкта.

Якщо компонентний аналіз обмежується виявленням ознак елементів і властивостей об'єкта головним чином із зовнішньої сторони, то тут виробничо-технічна орієнтація спрямовується на розпізна-

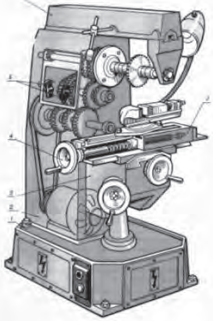
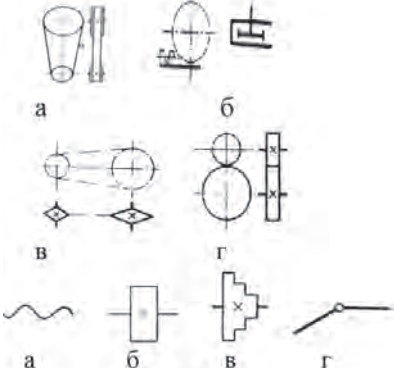
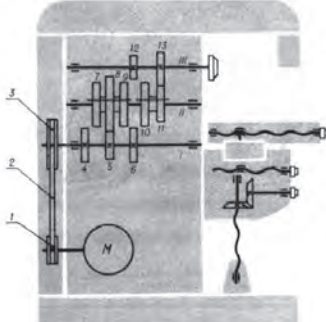
вання ведучих блоків об'єкта і встановлення зв'язків між ними. Ведучий блок утворює елементи технічного об'єкта, які об'єднуються за ознакою їх функціональної однорідності. Наприклад, блок «перетворювач руху» включає в себе великий набір муфт, валів, шестерень, пневмо- і гідродеталей та ін. За допомогою виділення ведучих блоків і зв'язків між ними встановлюється функціональний контур технічного об'єкта.

Навчальні ситуації з екстраполяції, які включають елементи структурного аналі-

зу, доцільно створювати тоді, коли майбутні фахівці мають справу з моделями технічних об'єктів (наприклад, принциповими і кінематичними схемами об'єкта).

Ефективним засобом навчання студентів коледжу структурному аналізу технічних об'єктів може бути включення у навчальний процес мультимедійних алгоритмів, наприклад, структурного аналізу, відомого уже студентам, фрезерного верстата (табл. 2)

Мультимедійний алгоритм структурного аналізу технічного об'єкта
(на прикладі горизонтально-фрезерного верстата НГФ – 110 Ш4)
Мета. Ознайомлення із ведучими блоками об'єкта і встановлення зв'язків між ними

№ з/п	Етапи словесних приписів викладача	Поетапне зображення	Завдання для студентів
1	Фрезерний верстат складається з таких основних елементів: основа (А), корпус стояка (В), консоль (С), маховичок стола (D), рукоятки керування (Е), хобот (F), стіл(Z).	Рис. 1 Компонувальна схема верстата	Провести компонентний аналіз фрезерного верстата (рис.1), встановивши відповідність у вигляді комбінації цифр і букв (наприклад, 7 – Z): 1 – ...; 2 – ...; 3 – ...; 4 – ...; 5 – ...; 6 – ...
2	У фрезерному верстаті застосовуються типові деталі і механізми.	Рис. 2 Види передач Рис. 3 Види з'єднань деталі з валом	Оглянути умовні зображення механічних передач і встановити їх назву (рис.2): пасова – ...; зубчаста – ...; рейкова – ...; ланцюгова – Визначити види з'єднань деталі з валом (рис.3): нерухоме – ...; гвинтове – ...; шарнірне – ...; шків, закріплений на валу –
3	За допомогою комбінації зачеплень зубчастих коліс у коробці зміни швидкостей можна одержати шість різних швидкостей обертання шпинделя	Рис. 4. Кінематична схема верстата	Користуючись кінематичною схемою верстата (рис. 4), визначити: а) ведучі блоки (частини) верстата; б) основні складальні одиниці передачі обертання від електродвигуна на шпиндельний вал.

Таблиця 3

Мультимедійний алгоритм прогнозувального аналізу виробничо-технічної ситуації

№ з/п	Компоненти навчальної ситуації	Словесні приписи викладача	Поетапне зображення	Актуалізація знань студентів
1	Опис початкових умов	В умовах неавтоматизованого виробництва свердління отворів на площині деталі виконують на радіально-свердильному верстаті	Рис. 1. Радіально-свердильний верстат	Аналіз передового досвіду роботи техника-технолога
2	Введення чинника новизни	За 1 годину роботи на верстаті робітнику доводиться біля 100 разів замінити інструменти, майже 800 разів переключати різні рукоятки, щоб просвердлити 25 отворів.	Демонстрування відеофайла «Робота на радіально-свердильному верстаті» (формат *.avi)	Аналіз інструкційної картки «Свердління отворів на радіально-свердильному верстаті»
3	Пошуковий припис	Які недоліки характерні для названих вище операцій?		Виявлення недоліків: часто не переключать рукоятки швидкостей і подач; іноді не закріплюють шпindelну бабку і траверсу та ін.
4	Корегувальна інформація	Ручні операції доцільно передати автоматизованим верстатам, наприклад, промисловим роботам.	Демонстрування відеофайла «Операція свердління із застосуванням робота» (формат *.avi)	
5	Пошуковий припис	Які зміни треба зробити, щоб провести автоматизацію свердильної операції?		Інтерактивні методи: експертне опитування, мозкова атака, екстраполяція і ін.
6	Передбачуваний результат.	На виробництві уже використовується багатоопераційний верстат-напівавтомат з числовим програмним керуванням (ЧПК) для тих же деталей і операцій, що і радіально-свердильний верстат	Рис. 3 Радіально-свердильний верстат з ЧПК	Презентація «Види верстатів з ЧПК»

Прогнозувальний напрям. Цільове призначення ситуацій даного виду – дидактичне моделювання виробничо-технічної орієнтації у формі прогнозувального аналізу з метою формування у студентів коледжу знань і умінь, необхідних для розуміння процесів розвитку (тимчасової зміни) технічних об'єктів.

Визначимо деякі основні напрямки створення навчальних ситуацій прогнозувального аналізу: аналіз впливу досягнень науки на розвиток техніки; визначення перспективності використання найбільш розповсюджених технічних об'єктів (приспосувань) у конкретній галузі; моделювання технічних об'єктів на науковій основі; порівняння інтенсивності розвитку різних груп технічних об'єктів тощо.

Під час створення навчальних ситуацій із врахуванням особливостей прогнозувального аналізу технічного об'єкта доцільно виділяти такі їх компоненти: початкові умови, введення чинника новизни, пошуковий припис, коригувальна інформація, передбачувальний результат. Покажемо для прикладу, як можуть поєднуватися компоненти навчальної виробничо-технічної ситуації для майбутніх техніків-технологів (табл.3).

Висновки. Отримані результати дослідно-експериментальної роботи підтверджують ефективність використання навчальних ситуацій з екстраполяції для формування у студентів коледжу готовності до аналізу технічних об'єктів. Варто зазначити, що взаємодія з технічними об'єктами з

пізнавальною метою не завжди відбувається у межах тільки одного виду аналізу (компонентного, структурного чи прогнозувального). Частіше всього такі взаємодії пов'язані з переходом від одного аналізу до другого.

Цілеспрямоване звернення педагогів до різних видів аналізу і створення на їх основі навчальних виробничо-технічних ситуацій сприяють формуванню у молодших спеціалістів більш завершальної уяви про типові проблеми, які вирішує сучасний фахівець виробничої сфери.

Подальшого вивчення потребують питання обґрунтування педагогічних умов формування виробничо-технічної орієнтації студентів коледжу з обслуговування сучасної техніки.

Список використаних джерел

1. Атутов П.Р. Політехнічний принцип у навчанні школярів / П.Р. Атутов [монографія]. – Київ : Рад. школа, 1982. – 176 с.
2. Гавришук І.В. Використання засобів мультимедіа у графічній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників / І.В. Гавришук // Трудова підготовка в сучасній школі. – 2012. – № 12. – С. 42–44.
3. Гушулей Й.М. Загальнотехнічна підготовка учнів у процесі трудового навчання : дидактичний аспект / Й.М. Гушулей [монографія]. – Тернопіль : ТДПУ, 2000. – 312 с.
4. Гушулей Й.М. Проблеми змісту технічної підготовки учнів ліцею / Й.М. Гушулей // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія «Педагогіка і психологія». – Тернопіль, 1998. – № 5(3). – С. 116–119.
5. Леднев В.С. Содержание общего среднего образования / В.С. Леднев [монографія]. – Москва : Педагогика, 1980. – 264 с.

ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ ЯК МЕТОД АКТИВАЦІЇ КОГНІТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Галина Сапожникова, Світлана Шморгун,
викладачки Лозівської філії Харківського державного автомобільно-дорожнього коледжу

Освіта молоді має створювати, з одного боку, можливості, а з іншого, мотивувати студентство до постійного саморозвитку, самовдосконалення.

Світові процеси глобалізації та інтеграції збільшили можливості для професійної мобільності людини та сприяли формуванню нового погляду на освіту. Остання тепер сприймається не тільки як тимчасовий інтервал навчання й професійного вдосконалення людини, необхідний для пристосування до постійних змін сучасного світу, а й як взаємозв'язок із проблемами особистісної самореалізації індивіду, знаходження ним сенсу власного життя й свого місця у світовій спільноті.

Освіта молоді має створювати, з одного боку, можливості, а з іншого, мотивувати студентство до постійного саморозвитку, самовдосконалення. Однією з ефективних освітніх технологій, що допомагають цьому, є проблемне навчання – спеціально створена дидактична система специфічних прийомів і методів, які сприяють самостійному здобуванню студентами знань (на відміну від отримання їх у готовому вигляді) та навчають застосовувати їх, розв'язуючи нові пізнавальні й практичні завдання.

Для творчого засвоєння знань студентами потрібні такі навички:

- самостійний перенос знань та умінь у нову ситуацію;

- розпізнавання нових проблем у знайомих стандартних умовах або нової функції добре відомого об'єкта;

- умінь бачити структуру об'єкта, який вивчається;

- умінь знаходити альтернативне рішення або підхід до його пошуку;

- здатність поєднувати раніше відомі способи розв'язання в новий підхід або створювати оригінальний метод розв'язання проблеми.

Проблемність є невід'ємною рисою процесу навчання. Утім проблемним може бути не кожне заняття. Усе залежить від того, яка сукупність методів і організаційних форм використовується під час його проведення.

Основний прийом проблемного навчання – створення проблемної ситуації під час заняття та залучення студентів до її розв'язання.

Проблемна ситуація – усвідомлене студентом ускладнення, подолання якого передбачає пошук нових знань, способів дії. Щоб проблемна ситуація перетворилася на джерело мислення, потрібно знайти способи її вирішення. Це можливо тільки за умови

наявності в студентів достатніх вихідних знань, що відповідають предметному змісту ситуації.

Проблемна ситуація може виникнути в таких випадках:

1) коли студентам потрібно використати раніше засвоєні знання в нових практичних умовах;

2) коли з'являються суперечності між теоретично можливим шляхом розв'язання та його практичною нездійсненністю;

3) через суперечність між практично доступним результатом і відсутністю знань для теоретичного обґрунтування;

4) коли студент не знає, як розв'язати поставлене завдання, не може пояснити новий факт у навчальній або життєвій ситуації, тобто усвідомлює нестачу попередніх знань для виконання таких завдань. У цьому разі проблемна ситуація переростає в навчальну проблему.

Навчальна проблема – це проблемна ситуація, прийнята індивідом до розв'язання на основі засобів, що вже наявні (знань, умінь, досвіду пошуку). Зазвичай виражається як запитання.

Останнім елементом технології проблемного навчання є проблемне завдання, тобто навчальна проблема, що розв'язується при заданих умовах або параметрах. Будь-яка навчальна проблема й проблемне завдання є штучними дидактичними конструкціями, оскільки вони зумисне створюються в навчальних цілях.

Розробка проблемної ситуації, створення умов для її переходу в навчальну проблему, конструювання проблемного завдання – це лише початковий момент у проблемному навчанні. Далі студенти під спрямованим впливом викладача мають самостійно виконувати такі творчі мисленнєві операції:

- висувати можливі варіанти розв'язання пізнавальної проблеми;
- теоретично або практично перевіряти гіпотези;
- сформулювати пізнавальний висновок.

Основна мета проблемної ситуації – викликати зацікавленість у прийнятті та розв'язанні проблем. Запропоноване студентові проблемне завдання має відповідати його інтелектуальним можливостям. Воно передуює поясненню навчального матеріалу, який треба засвоїти.

Студенти мають проаналізувати проблемну ситуацію з різних поглядів, відмовитися від шаблонного мислення. У всіх цих випадках використовується їхній індивідуальний досвід, у них розвивається фантазія, заохочується використання вигадки як форма творчого мислення з опорою на мовлення. Останнє, своєю чергою, удосконалюється як необхідний засіб їхньої реалізації.

Одна з переваг проблемних ситуацій у тому, що вони

стимулюють мовленнєву діяльність студентів, допомагають зробити процес навчання керованим, адже ситуація безпосередньо націлює думки студентів у потрібному напрямку – у пошуку змісту висловлювання.

Проблемні ситуації створюють у різний спосіб. З погляду педагогічної практики заслуговує на увагу класифікація Г. Г. Богомазова [1]. Він виділяє сім варіантів: ситуації несподіваності, конфлікту, припущення, заперечення або спростування, невідповідності, невизначеності та вибору.

Отже, проблемна ситуація задається різними шляхами, але – що найголовніше – вона має бути в зоні найближчого розвитку студентів. Тобто складність проблеми має бути такою, щоб студенти, спираючись на допомогу викладача, змогли б розв'язати її самостійно. Критерієм розуміння матеріалу, індикатором готовності студентів мислити будуть запитання, які вони ставлять викладачеві. Педагог має уважно вислуховувати будь-яке запитання, заохочувати студентів, утягувати в дискусію всю групу. Утім, щоб вільна дискусія досягла своєї мети (розв'язання проблеми), викладач має вміло провести студентів через усі етапи розв'язання проблемної ситуації.

Використання проблемних ситуацій на заняттях буде успішним, якщо вони дібрані за весь курс навчання й подаються в системі, що сприяє формуванню вміння логічно, послідовно висловлюватися й забезпечити перехід від однієї моделі до іншої.

Особливо слід відзначити роль проблемних навчально-пізнавальних завдань і запитань, які активізують розумову

діяльність студентів, розвивають навички застосування знання в нестандартних ситуаціях, виробляють творчий підхід до аналізу мовно-літературних явищ і фактів.

Пропонуємо вашій увазі зразки проблемних запитань і завдань, які можна застосувати у викладанні української мови та літератури.

Дисципліна «Українська мова»

Проблемна ситуація із подоланням труднощів.

Завдання для студентів.

Прочитайте два речення. Слово «проте» в них пишеться по-різному. Це помилка чи правильне написання? Поясніть написання цих двох слів.

1. Землю омив рясний дощ, проте не приніс прохолоди.
2. Я думаю про те, до якого університету вступати.

Проблемні ситуації найчастіше застосовуються на етапі актуалізації опорних знань. Ось приклад завдань, які можуть мотивувати навчальну діяльність студентів, активізувати їхній пізнавальний інтерес:

Редагування тексту

Завдання для студентів.

Відредагуйте словосполучення, виправте лексичну помилку.

Приймати участь, святкові міроприємства, бувші студенти, більша половина студентів...

Заміна тексту, написаного в одному стилі, іншим.

Завдання для студентів.

Відредагуйте текст, замініть фразеологізми лексичними відповідниками.

«Возний. Коли другії облизня поймають, то і ми остерігаємося. Наталка многим женихам піднесла печеного кабака; глядя на сіє, і я собі на умі. Ви-

борний. А вам що до Наталки? Будто всі дівки на неї схожі? Не тільки світа, що в вікні; сього дива повно на світі. Та до такого пана, як ви, у іншої жінки жижки задривать».

Дисципліна «Українська література»

Проблемні питання й завдання для вивчення української прози 20-30-х років ХХ ст.

Якби треба було зобразити добу 20–30-х років ХХ ст. у кольорі, які фарби ви вибрали б? Чому?

Що, на вашу думку, дало підставу М. Хвильовому назвати літературу 1920-х років «азійським ренесансом»? Чи згодні ви із цим твердженням?

Чому в 20–30-ті роки ХХ ст. різко активізувалися проблеми «митець і влада», «свобода творчості»?

У чому виявився згубний вплив компартії на розвиток національної культури?

Які питання, порушені в літературній дискусії 1925–1928 рр., актуальні для нашого часу?

Поміркуйте, чи існують точки взаємодії християнської та більшовицької моралі? Обґрунтуйте свою думку, посилаючись на текст новели М. Хвильового «Я (Романтика)».

Хто, на вашу думку, небезпечніший для людства: доктор Тагабат чи дегенерат? Чому?

Поясніть, із якою метою М. Хвильовий обрав для новели «Я (Романтика)» своєрідну присвяту «Цвітові яблуні»? Що спільного в цих двох творах?

Чим може бути цікавий (хоча б частково) сучасному читачеві роман у новелах Ю. Яновського «Вершники»? Які вічні цінності вдалося приховати автору під зовнішньою революційною романтикою твору?

Чому роман В. Підмогильного «Місто» викликав неоднозначні відгуки тогочасних критиків?

Чи вдалося, на вашу думку, Степанові Радченку підкорити Місто? Свою відповідь обґрунтуйте.

Як ви розумієте вислів Остапа Вишні: «Коли входиш у літературу, чисть черевики! Не забувай, що там був Пушкін, був Гоголь, був Шевченко!»? Наскільки ви поділяєте цю думку?

У чому полягає оригінальність «Мисливських усмішок» Остапа Вишні? Чи знаєте ви інші твори, написані в такому жанрі?

Сучасний викладач – це, насамперед, креативна особистість, яка відмовилася від ролі ретранслятора готових істин і перейшла на позицію консультанта, організатора навчальної роботи на основі діалогічного спілкування, спільної пошукової діяльності, що сприяє розвитку інтелектуальних і творчих здібностей кожної людини.

Проблемне навчання відрізняється від традиційного тим, що його метою є не тільки засвоєння результатів наукового пізнання, системи знань, але й власне процес здобуття цих результатів, формування пізнавальної діяльності, розвиток особистих здібностей студентів. Переконані, що, застосовуючи проблемне навчання на заняттях з української мови та літератури, ми зацікавлюємо студентів цими предметами, формуємо активну життєву позицію й удосконалюємо мовленнєві та мисленнєві навички; створюємо ситуацію успіху, де кожен відчуває себе вільно й невимушено на занятті, а після його закінчення ще продовжує замислюватися над проблемою, що, своєю чергою, сприяє самовдосконаленню студента.

Список використаних джерел

1. Ситуаційна методика навчання : український досвід. Зб. ст. / упоряд. О. Сидоренко, В. Чуба. – Київ : Центр інновацій та розвитку, 2001. – 192 с.
2. Фурман А. В. Теорія навчальних проблемних ситуацій: психолого-дидактичний аспект / А.В. Фурман. – Тернопіль : Астон, 2007. – 164 с.

СУТНІСТЬ І ЗАВДАННЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Наталія Полторак,
викладач вищої категорії
Дніпрорудненського індустріального коледжу

Чітке планування та організація самостійної роботи мають вирішальне значення в оволодінні заочником програмним матеріалом.

У підготовці фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» важливе місце посідає система заочного навчання, що є органічною частиною загальної системи народної освіти і дає можливість працюючій молоді здобувати середню освіту та кваліфікацію без відриву від виробництва.

Підготовка фахівців у заочних відділеннях здійснюється з найрізноманітніших спеціальностей. Як правило, студенти заочних відділень коледжів працюють за професіями, спорідненими обраній спеціальності. Організація навчання на цьому відділенні має свої специфічні особливості. Тут здійснюється підготовка фахівців з більшості встановлених для коледжів спеціальностей, за винятком найбільш складних, а також тих, в яких встановлено великий обсяг обов'язкових лабораторних та інших практичних занять, що вимагають безпосереднього керівництва з боку викладачів.

Слід зазначити, що достатня якість підготовки досягається за умови, якщо навчальна робота студентів заочних відділень проходить плановірно, без зривів, і сам студент ставиться до неї свідомо, працюючи організовано і цілеспрямовано. Без єднання самостійної

навчальної роботи студента з добре організованою роботою на виробництві і не менш добре організованим навчальним процесом, неможливо забезпечити повноцінну підготовку фахівців заочної системи.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПЛАНУВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ-ЗАОЧНИКІВ

Чітке планування та організація самостійної роботи мають вирішальне значення в оволодінні заочником програмним матеріалом. На підставі навчальних планів заочними відділеннями коледжів розробляються, за всіма спеціальностями, індивідуальні навчальні графіки, в яких вказується, які дисципліни мають вивчатися заочником на кожному курсі, в якій послідовності, скільки контрольних робіт має бути виконано в процесі самостійної роботи над кожним предметом і які строки здачі іспитів. Індивідуальний навчальний графік є основним документом, що регламентує самостійні заняття заочника. Передбачені контрольні роботи та іспити мають бути обов'язково здані заочниками протягом навчального року.

З метою надання допомоги заочникам в їх самостійній роботі складаються методичні вказівки, в яких звертається увага на порядок вивчення кожної теми та найбільш складних розділів, містяться питання для самоперевірки, розв'язання типових задач, контрольні завдання та рекомендації щодо їх виконання. У програмі дисципліни і методичних вказівках зазначаються також: список навчальної літератури, номери вправ і завдань, рекомендованих для самостійного виконання.

Проводиться робота із впровадженням певних форм дистанційного навчання. Для цього на web-сторінках (google-klass) розміщуються навчально-методичні матеріали (методичні вказівки для роботи в міжсесійний період, збірники тестових завдань для самоконтролю засвоєння навчального матеріалу тощо) з метою в подальшому доступу через глобальну інформаційну мережу інтернет.

В інтернеті можна зустріти велику кількість книг в електронному вигляді, програм, тематичних баз даних, енциклопедій і довідників. Сьогодні вже правомірно говорити про

наявність цілої мережі електронних бібліотек зі своїми пошуковими засобами, які дозволяють швидко знайти потрібну книгу.

Для всіх заочників і, в першу чергу, для студентів нового прийому, в технікумах проводяться установчі сесії, на яких вони ознайомлюються з методикою вивчення дисципліни, складними розділами програми та змістом навчальної літератури. Це надає більшу допомогу заочникам у своєчасній і правильній організації самостійної роботи над вивченням програмного матеріалу. У період лабораторно-екзаменаційних сесій, як і в міжсесійний період, для заочників організуються консультації. Найбільш поширеними формами очних групових консультацій є установчі, оглядові консультації, консультації з окремих тем та ін.

У найскладнішому із здійснюваних людиною процесів – навчально-виховному, студент виступає не тільки як об'єкт, але і як суб'єкт процесу. Щоб оптимізувати цей процес, він, як об'єкт, має розуміти закономірності процесу, легко, з постійною готовністю, підкорятися керуючим впливам викладача. Як суб'єкт, студент має пізнати психолого-фізіологічні закономірності та свої особисті можливості засвоєння, опанувати ефективні засоби управління самим собою, працюючи з викладачами та самостійно діяти як соратник викладача, у постійному союзі з ним.

Всьому цьому студента потрібно навчити. Однак не тільки епізодичні, але навіть і планомірні бесіди та лекції потрібного результату не дають: необхідна спеціально організована система навчання, в якій бере участь відповідним

чином підготовлений весь педагогічний колектив та адміністрація навчального закладу.

РЕЖИМ СТУДЕНТА

Правильний режим праці та відпочинку – одна з найважливіших умов високопродуктивної та виробничої навчальної праці і відмінного стану здоров'я студента.

Забезпечити стабільність режиму нелегко, адже розклад та види занять, а також час основної виробничої роботи часто не є постійними за днями тижня, за тижнями семестру. Однак певні мінімальні вимоги цілком можливо виконати. Зокрема кожен день треба починати в один і той же час. Після підйому є обов'язковими фізкультурна зарядка, водні процедури, домашні справи (прибирання, приготування їжі) та сніданок. Перед початком роботи рекомендується короткочасна прогулянка пішки (15 – 20 хв).

Після основної роботи, перед самостійною навчальною роботою, необхідною є годинна перерва. Для багатьох студентів у цей час дуже корисним вважається короткочасний сон (5 – 10 хв).

У дні сесії, коли аудиторні заняття тривають шість годин, втомлення у студента настає через 3,5–4 години напруже-

ної самостійної роботи в нормальних умовах за ритмічного чергування – 50–55 хв праці і 5–10 хвилин короткочасного відпочинку, заповненого фізкультурними вправами в провітрюваному приміщенні, виконанням нескладних домашніх справ (підмести підлогу, вимити посуд та ін.).

За 30–40 хвилин до сну треба закінчити навчальну роботу і здійснити спокійну прогулянку на свіжому повітрі – це забезпечить здоровий, корисний сон. На нічний сон слід відводити 7–8 годин. Скорочення або збільшення звичної тривалості сну на одну годину однаково несприятливо діє на продуктивність розумової праці (вона знижується на 15–20%).

Час, що відводиться для відпочинку, потрібно, в значній його частині, присвячувати активному відпочинку: спортивним іграм, художній та технічній творчості, фізичній праці.

Режим студента за часом має бути з дня на день постійним. Така ж вимога висувається і до режиму харчування. Рекомендованим є чотириразове харчування з інтервалом у 4–5 годин.

Доведена помилковість думки деяких студентів про те, що міцна кава та куріння допомагають в умовах тривалих та напружених занять, напри-

клад, у підготовці до іспитів. Як і спиртні напої, ці «збуджуючі засоби», навпаки, призводять до зниження розумової працездатності і тому мають бути виключені з ужитку.

РОБОЧЕ МІСЦЕ СТУДЕНТА. ЗМІСТ НАВЧАННЯ

Продуктивність самостійної навчальної праці студента та інтенсивність наростання втоми в значній мірі залежать від робочого місця. Головною його приналежністю є письмовий стіл, розташований так, щоб природне освітлення падало з боку «неробочої» руки (для лівші – праворуч). Джерело штучного освітлення (настільна лампа) встановлюється з цієї ж сторони. Вона має бути з регульованим абажуром, положення якого потрібно обрати так, щоб світло не падало в очі, а було спрямоване на сторінки книги, зошити (на об'єкт роботи). Поруч зі столом розміщують книжкову шафу, етажерку або підвішують полиці (їх можна підвісити і над столом). Тут мають знаходитися всі підручники, довідники, словники, оперативно-необхідні книги, журнали та ін. Висота стільця має бути відповідною зросту студента так, щоб нижня частина грудної клітки (місце, до якого підходять нижні ребра) виявилася б на 1–2 см вище рівня площини столу. Для студента технікуму поряд зі столом зберігається креслярська дошка та рейшина (або креслярський комбайн). Креслярську дошку зручно використовувати як верхню плиту столу. Крім цього, слід мати на робочому місці: набір кулькових ручок та олівців різного кольору, мікрокалькулятор, готувальню з мінімальним набором, лінійку, косинці 30° і 45° , шаблони з отворами різної форми та роз-

мірів, 2–3 лекала, ніж, ножиці, клей, гумки (ластики), штатив для читання книг, скриньки для карток. На столі мають знаходитися тільки ті предмети, які є необхідними для роботи саме в даний момент, все інше – в шафі (на етажерці, на полицях), в ящиках столу, або на спеціальних підвісках, укріплених на боковій частині столу. Кожен предмет повинен мати своє, раз і назавжди визначене місце, щоб студент міг знайти його, не дивлячись, на дотик. Це дуже важливо для економії часу. Спостереження показують, що без такого суворого порядку студент витрачає на пошуки будь-якої дрібниці (олівця, циркуля, гумки тощо) від двох до десятка хвилин, а в сумі – досить значну частину часу, призначеного для самостійної роботи. Безлад на столі, хаос у розташуванні предметів дезорганізує увагу і призводить до передчасного втомлення. Основні об'єкти самостійної роботи (книга, зошит, папір, креслення) мають бути добре освітлені. Найбільш зручним для читання розташуванням книги, для більшості студентів, вважається нахил під кутом 45° до площини столу з відстанню до очей – 30 см. Таке розташування дає можливість зберігати для верхніх та нижніх рядків майже однакову відстань від тексту до очей, не змушує напружувати зір для зміни фокусування, зберігає постійну перпендикулярність площини тексту до променя зору. Тому слід користуватися спеціальним штативом. Комп'ютер має бути встановлений на спеціальному столі, який відповідає всім вимогам ергономіки.

Під час занять студента у приміщенні мають бути припинені всі розмови, всі роботи, шум від яких може впливати

на увагу. Про це слід твердо домовитися з членами сім'ї, а в гуртожитку встановити обов'язкові для всіх години занять, під час яких у всіх кімнатах, в коридорах, дотримується повна тиша. Непереборні шуми (транспорту, будівельних механізмів тощо) студент повинен привчити себе не чути. Це досягається тренуванням уваги та вихованням у собі зосередженості. Мозок споживає понад 20% кисню, який надходить до організму. Тому в умовах напруженої розумової праці, під час самостійних занять слід тримати відкритою квартиру або часто провітрювати приміщення, уникаючи протягів, які можуть спричинити простудні захворювання

ПЛАНУВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Один день на тиждень слід повністю звільнити від навчального навантаження. Присвятити його родині, виконанню домашніх обов'язків, спортивним заняттям, туризму, природі, мистецтву. У кожному з інших шести днів тижня приділити час для задоволення фізіологічних потреб (сон, їжа, зарядка, водні процедури тощо) – приблизно 10 годин. На домашню працю та інші побутові потреби слід планувати від однієї до двох годин, залежно від умов, в яких живе студент. Потрібно врахувати і час на дорогу між місцем проживання і основною роботою, стадіоном або спортивним залом, місцем навчання (1–2 години). Час, що залишився, розділимо на виробничий, час самостійної роботи та вільний. Виробничий час визначається графіком роботи і становить 7–9 годин. До трьох годин на день навчальна частина планує на обов'язкову самостійну роботу. В результаті, так звано-

го “вільного часу” залишається всього 2–3 години. Адже вільний час необхідний людині для інтелектуально розвитку, для виконання соціальних функцій (а саме, громадської роботи), для товариського спілкування. Не тільки сам студент – все наше суспільство, держава, зацікавлені в тому, щоб у нього було більше вільного часу, і в тому, щоб цей час використовувався найкращим чином. Вільний час можна збільшити за рахунок зменшення витрат часу на побутові потреби, поліпшення організації громадського харчування та торгового обслуговування студентів, скорочення часу на транспорт шляхом раціоналізації маршрутів і багато іншого. Все це, в значній мірі, залежить від адміністрації та громадських організацій навчального закладу. Крім того, ліквідація марних витрат часу, його безцільного використання, підвищення зосередженості, уваги на заняттях одразу дає відчутний ефект: витрачається значно менше часу на самостійну роботу. Особливо помітні результати в скороченні часу самостійної роботи, а отже збільшення вільного часу, можна отримати, якщо навчитися чітко планувати свою роботу.

Зручно зазначати всі види планів у спеціальному блокноті «Тижневик».

Високої продуктивності самостійної навчальної праці, а отже, економії часу, можна досягти в умовах правильного чергування занять. Якщо в один день доводиться працювати над декількома завданнями, слід почати з найбільш легкого для себе. Це забезпечить “впрацьовуваність” – легке входження в роботу. Наступним буде найскладніше завдання, а потім – всі інші, в міру зменшення ступеня складності.

Для занять, що вимагають великих затрат часу на “впрацьовуваність”, на підготовку до роботи (виконання розрахунків для курсової роботи, креслень, рефератів тощо), краще виділяти у визначений день весь час самостійних занять або весь день курсового проектування, якщо він передбачений розкладом.

Роботу, що вимагає запам'ятовування, слід розділити на дози і виконувати щодня. Наприклад: іноземна мова засвоюється ефективніше, якщо виділити на її вивчення по півгодини протягом трьох днів, ніж дві години за «один присід».

Розподіляючи заняття на день, потрібно враховувати час найбільш плідної роботи. Для більшості людей (їх називають «аритміки») цей час припадає на два періоди: з 9 до 13, та з 16 до 18 годин. Однак приблизно для 1/6 частини студентів (їх називають «жайворонки») найбільш ефективною виявляється робота саме в ранковий час, з серединою періоду в 10 годин. Близько третини студентів («сови») є більш працездатними у вечірній час (середина періоду 20 годин). Для всіх людей найбільш низька продуктивність розумової праці припадає на нічний час – з 1 до 3 години ночі. Тому навіть в особливих випадках не слід переносити самостійну роботу на ніч, тим більше, що після цього піде малопродуктивний, «розбитий» день.

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЧАСУ

Складанняючи щоденний план, потрібно визначити час, необхідний та достатній для виконання кожної запланованої роботи.

Зосередженість на занят-

тях та під час самостійної роботи має виключно важливе значення для ефективного використання часу студента.

Спостереженнями, проведеними в середній загальноосвітній школі, встановлено: від 20 до 80% часу десятикласник витрачає марно. Перед ним підручник, зошити, він сидить за робочим столом, але, за словом Ушинського, “не мислить, а мріє”. Привчивши себе до зосередженості, студент зміг би вивільнити половину (а деякі і більше) часу, що витрачається на самостійну роботу, не знизивши якості її результатів. Напрацювати зосередженість можна тільки шляхом самовиховання. Перш за все, потрібно стежити за собою «зі сторони», «ловити» себе в момент початку відволікання, аналізувати, які саме причини і обставини призводять до втрати зосередженості, і робити все можливе для їх усунення.

Багато часу втрачає студент через надмірну квапливість. Наприклад: приступаючи до виконання завдання, він не намагається відновити в пам'яті теоретичні основи, без яких цю роботу виконувати не можна. А в результаті роботу доводиться багато разів переробляти, на що витрачається набагато більше часу. Виконуючи розрахунки, деякі студенти не аналізують правильність виконання кожної дії, логічну можливість отримання результату проміжної операції, не перевіряють результату методом приблизного розрахунку «в умі», не стежать за відповідністю розмірностей, знаків. Такі розрахунки доводиться багато разів перевіряти і перераховувати. Знову – втрата часу. Істотний резерв часу – раціоналізація його використання, ліквідація непродуктивних втрат.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧ- НИХ ВКАЗІВОК

Педагогічне керівництво позааудиторної самостійної роботи полягає в тому, щоб правильно визначити обсяг і зміст домашнього завдання. Студенту важливо знати й те, як слід виконувати ці завдання, якими прийомами і методами користуватися, якою є методика самостійної роботи. Тут велике значення мають систематичні вказівки викладача та демонстрація їм зразка виконаного завдання, а також вправи студентів у застосуванні тих чи інших методів самостійної роботи.

Останнім часом широкого поширення набули різні види інструктивно-методичних вказівок до самостійної роботи: загальні, що стосуються в однаковій мірі будь-якої дисципліни, і конкретні – для окремих дисциплін.

Наприклад, загальні методичні рекомендації про те, як працювати з текстом конкретного параграфу підручника, формулюються так:

1. Уважно прочитайте весь параграф.
2. Уважно прочитайте текст по частинах (абзацах), виді-

літь головне.

3. Розберіться з тим, що означають нові терміни, назви, використовуйте для цього крім підручника, ще й словники.

4. Ретельно вивчіть малюнки, схеми, фото, що пояснюють текст.

5. Внесіть у зошит записи важливих визначень, термінів, назв.

Поряд із загальними вказівками, важливе місце має інструктаж, який орієнтує студентів на самостійну роботу з конкретного матеріалу. Увага студентів звертається, насамперед, на обсяг роботи, який слід виконати, на те, що слід повторити з раніше вивченого, які методи роботи доцільніше використовувати, як організувати самоконтроль.

ПЕДАГОГІЧНА ЕФЕКТИВ- НІСТЬ САМОСТІЙНОЇ РОБО- ТИ СТУДЕНТІВ

Педагогічна ефективність самостійної роботи студентів у великій мірі залежить від якості керівництва нею з боку викладача. Він розробляє систему завдань і чітко визначає завдання кожної самостійної роботи, навчає студентів раціональним прийомам розумової праці, інструктує їх перед ви-

конанням завдання, спостерігає за виконанням самостійної роботи, своєчасно надає допомогу студентам у подоланні труднощів та виправленні припущених помилок, підводить підсумки, аналізує та оцінює результати кожної роботи.

Самостійна робота – це навчальна діяльність студента, яка планується, виконується за завданням, під методичним керівництвом і контролем викладача, але без його прямої участі.

У сучасній вищій школі роль викладача все більше зводиться до організації пізнавальної діяльності студентів. Пізнання студент повинен здійснювати сам. Це має принципове значення. Тільки знання, здобуті власною працею, є міцними, глибокими і дієвими. Лише шляхом напруженої мозкової діяльності можна досконало оволодіти навчальним матеріалом.

Самостійна робота студента формує навички самостійної діяльності взагалі і відіграє значну виховну роль. Вона формує самостійність як важливу рису характеру, що займає провідне місце в структурі особистості сучасного фахівця.

Список використаних джерел

1. Організація навчально-виховного процесу. – 2004. – 365 с.
2. Педагогічна енциклопедія. – Москва., 2010. – 486 стор.
3. Педагогіка; редактор А.П. Кондратюк. – Київ : Вища школа, 2006. – 183 с.
4. М.І. Єрецький. Удосконалення навчання в технікумі. – Москва : Вища школа, 2009. – 98 с.
5. А.І.Кузьминський. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. – Київ : Знання, 2005. – 486 с.
6. https://pidruchniki.com/17910211/pedagogika/zagalna_harakteristika_form_organizatsiyi_navhannya_vischiy_shkoli

ВИКОРИСТАННЯ ЗМІШАНОЇ МОДЕЛІ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Інна Хижняк, викладач
Іван Заброта, інженер-програміст
Охтирського коледжу Сумського НАУ

Змішане навчання дозволяє використовувати накопичений досвід здійснення класичного навчання, доповнюючи його сучасними технологічними інноваціями

Змішане навчання (blended learning) набуває популярності майже в усіх країнах світу. Змішане навчання – це поєднання традиційного та онлайн-навчання [1]. Ця освітня концепція дозволяє поєднувати традиційні методики та актуальні технології, але не передбачає радикальної відмови від традиційних методів викладання, оскільки очна освіта дає практичні вміння та навички.

Над проблемою змішаного навчання працюють вчені: А. Андрєєв, В. Биков, Н. Корсунська, В. Солдаткін, О. Тіхомірова, Е. Тоффлер та інші, якими розроблені теоретичні положення [2].

Змішане навчання передбачає, що 30 – 79% навчального матеріалу з дисципліни розміщується в інтернеті.

Основна мета змішаного навчання – надати рівні можливості для отримання знань всім бажаним. На сьогоднішній день такий підхід займає одне із провідних місць у професійній освіті.

З кожним роком зменшується мотивація та зацікавленість студентів до класичного вивчення навчальної дисципліни. В зв'язку з цим знизилися показники якості та успішності навчання.

Студенти по-різному сприй-

мають навчальний матеріал, комусь достатньо інформації, яку вони отримують в аудиторії, а декому потрібно доопрацьовувати вдома. Також при вивченні дисципліни багато навчального матеріалу виноситься на самостійне вивчення, що має деякі незручності для студентів щодо пошуку необхідної інформації. На сьогоднішній день студенти майже не використовують підручники та наукові видання, їм зручніше користуватися електронними ресурсами.

В умовах модернізації освіти і появи нових державних освітніх стандартів величезна увага відводиться сучасним інформаційно-телекомунікаційним технологіям (ІТКТ) як ефективному інструменту викладача.

Освітній процес побудований на використанні ІТКТ, які дають можливість вирішувати проблеми з навчальним матеріалом і отримувати відповідні консультації на відстані у вільний час. Застосування цих технологій позитивно впливає на студентів та навчання дається значно легше. Сучасні технології є сполучною ланкою між студентом і викладачем.

Студенти, які навчаються

на денній формі, можуть виконувати дистанційно додаткові завдання, користуватися електронною бібліотекою та здійснювати самоконтроль. Вони мають можливість працювати з навчальним матеріалом в такому обсязі та режимі, який підходить саме їм. Ефективність такого навчання значною мірою залежить від того, наскільки регулярно студент виконує завдання та опрацьовує навчальний матеріал. Послідовне виконання практичних завдань і тестового контролю, а також консультація у всіх питаннях з боку викладача забезпечує ефективне засвоєння знань. Звісно, це вимагає самодисципліни та мотивації студента.

Таким чином, більшість студентів навчаються самостійно опрацьовувати навчальний матеріал, виконують практичні завдання згідно з методичними рекомендаціями та значно підвищують свій рівень знань і вмінь.

Змішане навчання має такі переваги:

- Безперервний зв'язок з викладачем за допомогою форуму та форм зворотного зв'язку;
- Систематизація на-

вчальних матеріалів (поєднання лекцій із завданнями для виконання практичних завдань);

- Тести для самоконтролю при підготовці до занять;
- Швидкий доступ до електронних підручників та пошуку необхідної інформації;
- Вивчення додаткових матеріалів в домашніх умовах;
- Забезпечення безперервного навчання в умовах відсутності студента на заняттях.

Отже, можна зробити висновок, що студентам зручно використовувати змішане навчання і таким чином підвищувати свій рівень успішності.

Змішане навчання можна здійснювати за наступними моделями:

МОДЕЛЬ I:

ДН → очна сесія → самостійне вивчення на основі інформаційно-телекомунікаційних технологій

- ДН (формування у студентів базових знань);
- очна сесія (дискусія та обговорення з даної теми)
- самостійне вивчення (опрацювання матеріалів для самостійного вивчення, виконання завдань, спілкування засобами ІТКТ).

МОДЕЛЬ II:

Тренінг у навчальній аудиторії → самостійне вивчення на основі ІТКТ → очна сесія

Розглянемо відповідні складові:

1. Під час проведення тренінгу в навчальній аудиторії здійснюється відпрацювання певних ситуацій, які використовуються викладачем або виконуються практичні завдання, семінари, ділові ігри та ін.;

2. Подальше навчання здійснюється самостійно в режимі онлайн на більш високому та широкому обсязі навчального матеріалу, виконанні практичних завдань. Під час прове-

дення тренінгу в навчальній аудиторії здійснюється відпрацювання певних ситуацій, які використовуються викладачем або виконуються практичні завдання, семінари, ділові ігри та ін.;

3. На наступному етапі проводяться дискусії та обговорення питань з викладачем [3].

Для покращення ефективності освітнього процесу в Охтирському коледжі було обрано МОДЕЛЬ I.

Починаючи з 2018-2019 навчального року в коледжі було запроваджено змішане навчання для вивчення економічних дисциплін серед студентів II і III курсу спеціальності 051 "Економіка" та 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність".

У рамках змішаного навчання було реалізовано від-

криту навчальну платформу, поєднану з персональним веб-сайтом та блогом викладача.

Для того, щоб визначити ефективність змішаного навчання, ми провели дослідження. Об'єктом дослідження обрали навчальну дисципліну "Бухгалтерський облік". Таким чином, на початку 2019-2020 н.р. було проведено аналіз для вивчення динаміки якості та успішності знань студентів.

Аналізуючи графік (рис. 1) можна зробити висновок, що якість навчання в 2018-2019 н.р. зросла на 4% відносно 2014-2015 н.р. і становить 65%. Причиною стрімкого зростання показника є можливість студентів самостійно опрацювати додатковий матеріал, який розміщений на веб-сайті викладача.

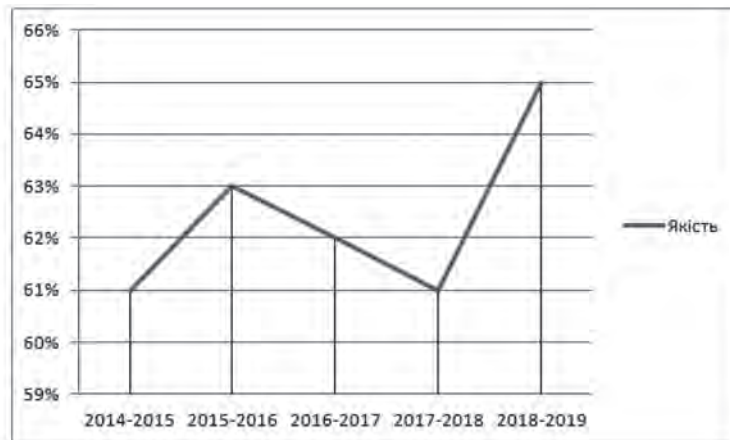

Рис. 1. Показники якості 2014-2018 р.р.

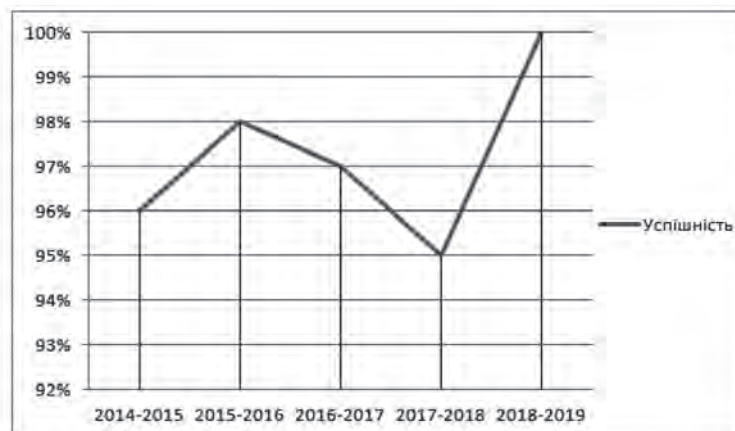

Рис. 2. Показники успішності 2014-2018 р.р.

Що стосується успішності навчання, то показник у 2018-2019 н.р. збільшився також на 4%. За результатами 2018-2019 навчального року він складає 100%.

Причиною зростання показника успішності стала можливість студентів готуватися до модульного контролю самостійно, онлайн. Також збільшилась зацікавленість студентів до вивчення навчальної дисципліни.

Як свідчать дослідження щодо впровадження змішаного навчання, яке здійснюється у поєднанні традиційних технологій з дистанційним навчанням, то це дає гарні результати.

Також у рамках дослідження було проведено анонімне анкетування серед студентів II-III курсів 051 “Економіка” та 076 “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність”.

Студентам було запропоновано заповнити анкету (яка складалася з 10 питань щодо навчання за змішаною моделлю). В опитуванні взяло участь 40 респондентів.

Перш за все, студентам потрібно було дати відповіді на запитання:

1. Який Ви використовуєте гаджет для підготовки до заняття (телефон; планшет; ноутбук; персональний комп'ютер).

2. Як Вам зручніше – взяти книгу в бібліотеці чи знайти

електронну версію книги (бібліотека; електронна версія книги)

3. Як часто Ви відвідуєте веб-сайт викладача (регулярно; час від часу; рідко; ніколи не відвідував).

4. Чи знайшли Ви на веб-сайті викладача необхідну інформацію? (все, що потрібно; більшість з того, що потрібно; лише окрему необхідну інформацію; нічого з того, що потрібно).

5. Чи користуєтеся Ви електронними навчальними посібниками? (регулярно; час від часу; рідко; не користувався).

6. Чи існує інформація, в якій Ви маєте потребу, але вона не представлена на веб-сайті викладача? (так; ні).

7. Ви користуєтесь тестовими завданнями для самоконтролю? (регулярно; рідко; не користуєтесь).

8. Чи подобається Вам змішане навчання? (так; ні).

9. Чи допомагають Вам тренажери засвоїти теоретичні знання? (так; ні).

10. Чи виникають складності під час роботи в інтернет? (так; ні).

Як показали результати анкетування, 100% студентів користуються гаджетами для підготовки до занять, 97% – не мають проблем під час користування інтернетом та вважають, що легше користуватись елек-

тронними навчальними матеріалами. Більшість студентів (72%) стверджують, що їм зручно знаходити інформацію на веб-сайті викладача. Лише 1% студентів не подобається змішане навчання. 90% студентів використовують тренажери та тестовий самоконтроль для закріплення знань.

ВИСНОВОК

Змішане навчання дозволяє використовувати накопичений досвід здійснення класичного навчання, доповнюючи його сучасними технологічними інноваціями. Отже, використання ІТКТ у змішаному навчанні дає можливості для здійснення самостійної роботи студентів в онлайнрежимі, стимулює розвиток самостійної творчої діяльності, дає можливість одержання додаткових знань та їх закріплення.

Запровадження змішаної форми навчання для вивчення економічних дисциплін є ефективним, про що свідчать показники якості та успішності навчання.

Студентам значно цікавіше використовувати інтернет для пошуку інформації.

Але для впровадження сучасних ІТКТ потрібна підтримка кваліфікованого веб-розробника.

Список використаних джерел

1. Змішане_навчання <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. Про суть технології змішаного навчання [http://aphd.ua/pro-sut-tekhnohohi-zmishanoho--navchannia-/](http://aphd.ua/pro-sut-tekhnohohi-zmishanoho--navchannia/)
3. Про суть технології змішаного навчання [http://aphd.ua/pro-sut-tekhnohohi-zmishanoho--navchannia-/](http://aphd.ua/pro-sut-tekhnohohi-zmishanoho--navchannia/)

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ В МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Оксана Фурман, викладач
Ківерцівського медичного коледжу

Латинська мова є фундаментальним підґрунтям формування навичок іншомовної професійно орієнтованої комунікативної компетенції майбутніх фахівців.

Вивчення латинської мови у медичних закладах освіти, зокрема в коледжі, – це основа основ оволодіння фаховими знаннями та запорука підготовки висококваліфікованого медичного працівника. Ця загальномедична наука є базисом для вивчення всіх без винятку як фундаментальних, так і клінічних дисциплін.

Латинська мова є фундаментальним підґрунтям формування навичок іншомовної професійно орієнтованої комунікативної компетенції майбутніх фахівців, здатних свідомо і грамотно застосовувати медичні терміни латинською мовою, а також терміни греко-латинського походження українською мовою, розуміти способи утворення термінів і знати їх специфіку в різних підсистемах медичної термінології.

Обсяг обов'язкового лексичного мінімуму з медичної латини досить великий у порівнянні з кількістю аудиторних годин, що виділяється на вивчення цієї дисципліни у закладах освіти, тож запам'ятовування медичних термінів є однією з найбільших об'єктивних труднощів, яка постає перед викладачами та студентами.

Питання вивчення фахової мови, яке безпосередньо пов'язане з викладанням латинської мови у медичних закладах освіти, останнім часом викликає значний інтерес у вчених, що свідчить про намагання підвищити рівень ефективності

навчального процесу при викладанні латинської мови для студентів-медиків [2].

Мета публікації – висвітлити ряд прийомів, які допоможуть зробити процес запам'ятовування латинських медичних термінів більш ефективним та цікавим.

Для досягнення мети використано метод аналізу та узагальнення методичних прийомів, форм та засобів викладання латинської мови у медичних закладах освіти, здатних полегшити запам'ятовування і закріплення лексичних мінімумів та оптимізувати процес вивчення цієї дисципліни.

Заняття з латинської мови в медичному закладі освіти можна зробити цікавим та різноманітним, не зважаючи на те, що при вивченні цієї мертвої мови перед нами не стоїть комунікативна мета, а вироблення практичних навичок шляхом виконання вправ.

Використання різних видів наочності у процесі формування лексичної компетенції має величезне значення. Однією з найпопулярніших форм роботи для візуалізації теоретичного матеріалу є підготовка тематичних мультимедійних презентацій. За допомогою різноманітних комп'ютерних прийомів: ефектів анімації, гіперпосилань, зображень та таблиць можна досягти необхідного

та достатньо ефективного результату в опрацюванні нового матеріалу. Мультимедійні презентації можуть створюватися не лише викладачами, а й студентами, методом випереджаючого навчання та проектною діяльністю. Це дозволяє індивідуалізувати навчальний процес та сприяє реалізації принципів студентоцентрованого навчання, адже студентів даються широкі можливості для прояву творчого підходу при виконанні завдання. Студенти навчаються самостійно проектувати, організовувати та контролювати свою навчально-пізнавальну діяльність. Досить ефективними є міждисциплінарні проекти з латини та фармакології на теми «Рецепт», «Збори лікарських трав»; латини та хімії на теми «Латинська хімічна номенклатура», «Тривіальні назви лікарських засобів», латини та клінічних дисциплін на тему «Конструювання та декодування клінічних термінів». Кожен виконавець творчих завдань може проявити свою індивідуальність та практичні навички, краще вивчити матеріал, який слід глибоко опрацювати. Студенти також можуть виготовляти ілюстровані альбоми, буклети, складати кросворди та ребуси тощо.

Систематизувати та поглибити знання, уміння допомагають індивідуальні навчально-

дослідні та пошукові завдання. Студенти можуть підготувати колекцію зразків лікарських препаратів для вивчення теми «Частотні відрізки у назвах лікарських засобів», створити гербарій лікарських рослин із зазначенням повних ботанічних назв латинською та українською мовами або ж виготовити тематичні альбоми з даних тем.

Високу ефективність при формуванні лексичної компетенції студентів доводить використання створених ілюстрованих навчально-методичних посібників «Інструментальні методи обстеження», «Лексичний мінімум у малюнках», «Лікарські рослини».

Без усвідомлення значення латинсько-грецьких дублетів неможливе розуміння семантики та будови медичних термінів, вивчення яких забезпечується надалі на заняттях з дисциплін професійно-практичної підготовки.

Для кращого запам'ятовування медичної термінології варто здійснювати коментування, етимологізацію, введення елементів історизму під час семантизації термінологічних одиниць (їх компонентів). Велика увага в цьому аспекті приділяється міфологізмам та епонімам при вивченні латинських медичних термінів. Епонім – це термін, назва якого походить від імені людини, що винайшла його. Для прикладу можна навести анатомічні терміни скат Блюменбаха (*clivus*), Гаверсів канал – канал остеона (*canalis osteoni*), Гайморова пазуха (*sinus Highmori*) – верхньощелепна пазуха (*sinus maxillaris*), заплесно-плеснові суглоби або суглоб Лісфранка (*articulationes tarsometatarsales*), коловий пояс (*zona orbicularis*) – пояс Вебера, клубово-стегнова зв'язка (*ligamentum iliofemorale*) – зв'язка Берліна, Дугласів простір (*cavum Douglasi*), Трикутник Пирогова або язиковий трикутник шиї (*trigonum linguale*) та багато інших.

У клінічній термінології та-

кож широко застосовуються епонімічні терміни. Так, у неврології вони складають близько 30% усього термінологічного фонду, а в назвах симптомів і синдромів чи хірургічного інструментарію становлять особливо великий відсоток: хвороба Аддісона (*morbus Addisoni*), синдром Отелло (*syndroma Othello*), симптом Епштейна (*symptoma Epsteini*), синдром Вебера (*syndromum Weberi*) та інші [5].

При утворенні терміну може використовуватися ім'я не лише реального вченого, але й міфічного персонажу. Саме в античних міфах криється походження окремих латинських медичних термінів. Античність надихає, вона – невичерпне і вічне джерело, яке століттями живить думку людини, ґрунт сучасної європейської цивілізації. Існує велика кількість назв препаратів, лікарських рослин, клінічних діагнозів, різноманітних синдромів, які пов'язані з міфологією. Особливо цікавими є відомості про Атлант, перший шийний хребець, Ахіллесову п'яту, Синдром Діогена, голову Медузи [4].

Латинські речення прикрашають велику кількість стародавніх архітектурних пам'яток України. З великим інтересом студенти сприймають інформацію про латинські написи на стінах Львова, ознайомлення з якими дозволяє викладачу не лише реалізувати культурологічну мету на занятті, а й формувати граматичну компетенцію студентів, аналізуючи структуру латинських надписів на будівлях.

Одним із діючих прийомів, який полегшує запам'ятовування великої кількості термінів, є «Візуальна карта». Суть цієї методики полягає у поділі вокабуляру на категорії. Так, наприклад, при розгляді теми «Лікарські форми», можна запропонувати студентам намалювати схему та розбити список нових слів на наступні категорії: м'які лікарські

форми (*unguenta, suppositoria, etc*), тверді (*tabulettae, pulveres, species*) та рідкі (*tincturae, infusa, decocta etc*). Далі можна об'єднати лексеми в підгрупи, залежно від їх застосування, наприклад, до одного класу можуть відноситися: *unguentum, pasta, linimentum etc*. Наступним кроком можна дописати характеристики до зазначених лексем, наприклад: *tinctura, ae f (spirituosa, aetherea)* – настоянка (спиртова, ефірна); *species, ei, f (pectorales, stomachicae, cholagogae, diureticae, etc)* – збір (грудний, шлунковий, жовчогінний, сечогінний, тощо); *extractum, i, n (spissum, siccum, fluidum)* – екстракт (густий, сухий, рідкий).

Інший спосіб підвищити ефективність засвоєння знань – відпрацювання нового матеріалу через виконання різноманітних практичних вправ: підкреслити зайве слово, підписати анатомічні утворення на рисунку, перекласти словосполучення – медичні терміни, дописати відсутні компоненти, продовжити речення, заповнити таблицю, скласти схему.

Під час навчання медичної термінології на заняттях латинської мови важливе місце відіграє орфографічна компетенція. Орфографічна компетенція виявляється у «оволодінні системою правил, що визначають правопис слів згідно з усталеними нормами, та вмінні їх застосовувати» [3]. Орфографічна компетенція є необхідною умовою грамотного письма. Формування орфографічних навичок триває весь період вивчення латинської мови паралельно з накопиченням лексичного запасу.

Для відпрацювання практичних навичок орфографії ефективними вважаються вправи на письмову фіксацію термінів з поясненням їх орфографічних особливостей. Такі завдання можуть бути навчальними, коли студентам пропонується записати невідомий для них термін і наявні орфограми,

прослухавши вимову викладача; або контролюючими, коли проводяться лексичні диктанти, які переслідують дві мети: перевірити ступінь засвоєння рекомендованого мінімуму і вміння графічно правильно зафіксувати його на папері. Формування орфографічної компетенції відбувається за умови постійного поєднання основних чинників засвоєння фонологічної системи латинської мови: зорове сприймання (аудиторне виконання вправ на дошці, виконання усних вправ з опорою на навчальний посібник, підручник чи дидактичний матеріал), морфологічне усвідомлення (знання фонетичних та граматичних правил), розвиток моторно-рухової пам'яті (записування термінів у робочому зошиті, на дошці, виконання домашнього завдання у письмовій формі). Усе це у комплексі сприяє виробленню навичок автоматизму щодо графічного зображення латинських медичних термінів [3].

Переписування латинських термінів сприяє запам'ятовуванню лексем. З метою покращення правопису та закріплення нових слів студенти можуть вести словники.

Не зважаючи на те, що викладання латини відрізняється від інших іноземних мов через відсутність комунікативної мети, можна використовувати багато спільних прийомів, адаптуючи їх до специфіки предмету. Використання карток із зображенням частин тіла, скелету або органів людини допомагає студентам-першокурсникам мати візуальне уявлення про анатомічні утворення, які вони вивчать, що сприяє кращому запам'ятовуванню термінів. Цей прийом може використовуватися як при розгляді нового матеріалу, так і при повторенні вивченого.

Впровадження ігор може урізноманітнити заняття та підвищити мотивацію студентів. Постійна зміна видів ігрової діяльності, їх форм, особливо в

умовах позитивного емоційного забарвлення, робить пізнавальний процес для студента цікавим, захоплюючим, а значить більш ефективним. При цьому виключається низка негативних факторів, як одноманітність, незмінність форм і методів навчання, які призводять до зниження психофізіологічної активності студента.

Для прикладу, під час гри «Ланцюжок» студент називає термін з лексичного мінімуму вивчених тем, наступний студент повинен назвати термін, що починається на останню літеру попереднього терміну. Гру можна проводити в усній формі, або ж записувати слова на картці, яка передається від одного студента до іншого. Наприклад, *paries* → *sapo* → *os* → *sanguis* і т. д. Іншим різновидом цієї гри може бути, якщо один студент пише медичний термін, утворений на основі грецьких терміноелементів, а інший студент вибирає будь-який з словотворчих елементів та утворює новий термін. Один й той самий терміноелемент не можна вживати двічі. Наприклад, *neuroencephalomyelopathy* → *neurology* → *gastroenterology* → *gastroduodenitis* → ...

Гра «Слова навиворіт». Напишіть терміни з певної теми на титульній стороні аркуша паперу, тоді переверніть аркуш та переписіть слова по буквах у зворотному порядку. Хто виконає завдання першим, стає переможцем. Наприклад:
meningoencephalocoele
myelodysplasia
elecolahpescneogninemet
aisalpsydoleum

Для гри у «Лото» викладач має роздрукувати роздатковий матеріал – карти-лото з надписами медичних термінів з теми та картки з відповідними термінами. Викладач називає значення терміну українською мовою. Студент, який перший підняв руку та правильно озвучив латинський термін, закриває відповідну комірку карткою. Перемагає той, хто перший за-

крив всі комірки карти-лото.

Гра «Хто більше». Роздаються картки з назвами анатомічних утворень, клінічних або ж фармацевтичних термінів українською мовою. Команди мають написати значення медичних термінів українською мовою. Перемагає та команда, яка встигне дати пояснення більшої кількості понять за одну хвилину.

Гра «Хто швидше». Для проведення цієї гри потрібно підготувати набори карток двох різних кольорів. На картках одного кольору мають знаходитися терміни, утворені на основі грецьких терміноелементів, а на картках іншого кольору – визначення цих термінів. Перемагає той, хто швидше впорається з завданням на знаходження співвідношення карток. Аналогічно можна виконувати ігрову вправу «Склади прислів'я».

Гра «Пінг-понг» розрахована на двоє осіб. Кожен по черзі називає терміноелемент з певної теми, інший гравець має вказати значення терміну. Цю гру також можна використовувати для перевірки знань латинсько-грецьких еквівалентів.

Цікаво завжди грати у лотерею. Кожен студент обирає картку-лотерею з завданням (див. рис 1,2).

Рис. 1, 2

Ділова гра «У аптеці». Студенти грають роль аптекаря та отримують завдання розмістити

зразки лікарських препаратів на полицках згідно з відповідними надписами, звертаючи увагу на частотні відрізки у назвах препаратів. Наприклад: *remedia antipyretica*, *remedia analgetica*, *remedia cardiaca*, *remedia sedativa*, *remedia laxantia* – надписи на полицках у аптеці. Можливі зразки препаратів – *Amydopirinum*, *Seduxen*, *Corglyconum*, *Cordiaminum*, *Acetolax*, *Analginum*, *Anastress*, *Antipyrimum* та ін.

Для підвищення ефективності організації тестового контролю його доцільно проводити з допомогою комп'ютерних тестових програм, що дозволяє оптимізувати процес. Використання викладачем електронного тестування стимулює підготовку студентів до заняття і підвищує мотивацію до вивчення дисципліни. Комп'ютерні тестові програми та онлайнсервіси, такі як *Assistent*, *MyTestX*, *easy Quizzy*, *Айрен*, *Майстер-Тест*, *Kahoot* можуть успішно використовуватися під час вивчення латинської мови з медичною термінологією. Систематичне застосування подібної перевірки привчає студентів бути активними і сумлінно готуватися до занять. Впровадження комп'ютерного тестового контролю забезпечує об'єктивність оцінювання й заощадження часу як викладача, так і студента [1].

Розробка та застосування робочих зошитів з друкованою основою на заняттях латинської мови доводить свою ефективність для обох суб'єктів навчальної діяльності – викла-

дача та студента – і відкриває широкі можливості та перспективи для масового їх впровадження у медичних закладах освіти. Використання робочого зошита як засобу управління самостійною роботою студентів на аудиторному занятті і в позааудиторний час дозволяє підвищити роль студента в освітньому процесі, зробити його суб'єктом діяльності через урахування рівня його інтелектуального розвитку, особливостей діяльності.

Застосування електронного підручника з латинської мови значно полегшує організацію самостійної роботи студентів з дисципліни, максимально полегшує розуміння та активне запам'ятовування понять, тверджень та прикладів. Позитивною стороною застосування електронного підручника також є те, що відбувається адаптація навчального матеріалу до рівня знань студента, яка досягається за допомогою багаторівневої структури підручника. Електронний підручник не витісняє традиційних форм навчання, а є гармонійним доповненням й також передбачає роботу студента з книгами, вправами, завданнями тощо.

Доцільно проводити тиждень латинської мови у закладі, що сприяє розвитку в студентів інтересу до дисципліни та підвищення рівня мотивації до її вивчення. Головним принципом проведення предметного тижня є залучення якомога більшої кількості студентів до творчо-пізнавальної діяльності і співпраці з викладачами не-

залежно від рівня володіння навчальним матеріалом. Важливо урізноманітнювати форми проведення тижня латинської мови: олімпіади, вікторини, конкурси знавців латинської мови: «Брейн-ринг», «Найрозумніший з латини», «Що? Де? Коли?», конкурс проектних робіт, виставки постерів, буклетів тощо. У кожному з цих заходів велике значення приділяється міжпредметній інтеграції, формується вміння працювати в команді, виховується колегіальність.

Сучасна медична термінологія – надзвичайно широка і складна система термінів. В ній налічується декілька сотень тисяч слів та словосполучень. Специфіка медичної термінології полягає у багатовіковому застосуванні латинської мови та термінів у професійній діяльності не тільки медичних фахівців, але й науковців всіх галузей знань. Вивчення латиномовної медичної термінології, безсумнівно, надзвичайно важливе, оскільки саме з її опанування й починається професійна освіта майбутнього медика. Використовуючи різні методи та прийоми роботи, викладач може зробити заняття латинської мови цікавим, підвищити мотивацію та полегшити запам'ятовування медичних термінів. Впровадження різноманітних форм і методів навчання при викладанні латинської мови у медичному закладі освіти має свою результативність і спонукає викладачів до подальшої творчовикладацької діяльності.

Список використаних джерел

1. Бондар Н. В. Методи інтерактивного навчання латинської мови у медичних ВНЗ // Молодий вчений. – № 12 (39), 2016 р. – С. 400–403.
2. Ворона І. І. Роль латинської мови у формуванні термінологічної компетентності майбутніх медиків. – Медична освіта, 2015. – Вип. 4. – С. 77–79.
3. Ворона І. І. Система вправ для формування орфографічної компетенції майбутніх медиків на заняттях латинської мови // Молодь і ринок. – № 1 (144), 2017. – С. 34–38.
4. Галанина Г. Мифологические термины в медицине / Г. Галанина // Нижний Новгород, 2015. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://knowledge.allbest.ru/medicine/2c0b65635b2bc79b5c53a88421206c37_0.html
5. Харик О. В. Епонімична складова медичної термінології. Мовні і концептуальні картини світу. – 2015. – Вип. 2. С. 330–335.

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ЛОГІЧНОЇ СТРУКТУРИ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ З ДИСЦИПЛІНИ "ХІМІЯ"

Владислав Помаз,
викладач природничих наук Сосницького
сільськогосподарського технікуму бухгалтерського обліку

Будь-яка частина навчального матеріалу, будь-яке пояснення, осмислення, вирішення пізнавальних задач характеризується певною логічною структурою.

Викладання дисциплін природничо-математичного циклу пов'язане з великими об'ємами логічно упорядкованого навчального матеріалу, що становить значну проблему для студентів. Зокрема для навчальної дисципліни «Хімія», про який нижче йтиметься, властиво кілька логічних структур. В силу вікових особливостей студенти часто не здатні осмислити одночасно дві і більше логічні структури у рамках однієї навчальної дисципліни. Тому методика викладання природничо-математичних дисциплін має на меті постійний пошук шляхів донесення інформації в таких формах, щоб одночасно задіяти образне і логічне мислення. Для цього можна створити візуальний образ логічної структури навчальної дисципліни, розділу, теми чи її окремої частини. Далі ми спробуємо викласти свої уявлення про логічне структурування і візуалізацію логічного структурування навчального матеріалу з дисципліни «Хімія».

Структурування навчального матеріалу

Проблема структурування і добору змісту навчального матеріалу давно і широко обговорюється. У роботі по структуруванню навчального матеріалу дисципліни «Хімія» застосуємо принцип сходження від абстрактного до кон-

кретного, який обумовлений тим, що принцип у цьому випадку виступає як характеристика теоретичного мислення, як метод побудови теорії.

У рамках природничих наук учні, як правило, систематично вивчають різні теорії. Будь-якій науковій теорії властива визначена замкнутість, тому необхідно її оптимальне структурування яке покаже зв'язок як між елементами самої теорії, так зв'язок між теоріями через спільні елементи. У цьому контексті логічно провести аналіз побудови навчального курсу відповідно до висунутих вимог.

Навчальний матеріал нами розглядається як структуроване ціле, що визначається взаємозв'язками логічних елементів. Насамперед визначимося з поняттям структури, як дидактичної категорії. Навчальний матеріал, як і будь-яка цілісність, може бути структурованим, а може мати ознаки механічної суміші складових елементів.

Об'єднання складових частин (елементів) в ціле може мати дуже різний характер. Це може бути механічний конгломерат елементів, ознакою якого є незмінність якості при зміні кількості складових. В інших випадках характер зв'язку елементів такий, що видалення

або додавання невеликої частини елементів тягне за собою зміну характеру всієї системи, що вказує на перетворення її в нове ціле.

В останньому випадку, коли елементи цілого не є просто об'єднані механічно і не просто пов'язані, а пов'язані між собою так, що взаємно впливають один на одного і цей взаємовплив є достатньо суттєвий, можна говорити про те, що елементи системи утворюють структуру.

Система, що виявляє ознаки структури, утворює закінчену цілісність. Для такої системи може бути характерна наявність певної ієрархії елементів, коли вплив одних елементів на інші здійснюється через треті, причому не довільно, а у строгій послідовності.

Отже, структура – це спосіб стійкого сполучення, взаємовпливу елементів, що створюють цілісну систему.

Навчальний матеріал завжди є системою, яка має ознаки структури. Але важливо розділити поняття «структура» і «зміст» навчального матеріалу. Зміст навчального матеріалу може бути структурований по-різному, а може не структуруватись взагалі (безструктурний зміст не може виступати дидактичним матеріалом і не

може сприйматись як система знань).

У дидактиці говорять про локальну і глобальну структури навчального матеріалу – наявність елемента в різних глобальних структурах не означає однакової його ролі в силу його місця, значимості і взаємовпливу вказаних елементів. При структуруванні навчального матеріалу дидактика, як правило, має справу з глобальними структурами навчального матеріалу.

На першому етапі роботи з навчальним матеріалом визначаємо розділи навчальної дисципліни, що вивчаються, і послідовність їх вивчення; далі встановлюємо логічний зв'язок між окремими поняттями. Про зміст навчального матеріалу можна говорити тоді, коли встановлено і систематизовано логічні зв'язки між поняттями, що входять до окремої частини навчальної дисципліни, що є локальною структурою навчального матеріалу. Поняття навчальної дисципліни виділяються як основні елементи навчального матеріалу, оскільки вони мають гносеологічне та психологічне значення.

У гносеологічному значенні поняття і логічні зв'язки між ними у свідомості учнів формуються тому, що ці зв'язки відображають зв'язки між предметами і явищами реальної дійсності, – вони є результатами узагальнення досвіду.

В психологічному значенні мислити – значить оперувати поняттями, а оволодіння поняттями і зв'язками між ними означає оволодіння всією сукупністю знань про предмети та явища, до яких це поняття відноситься. З іншого боку, розуміння взаємовідносин між поняттями є основою для засвоєння системи понять, що відображають реальні зв'язки і залежності предметів дійсності.

Будь-яка частина навчального матеріалу, будь-яке пояснення, осмислення, вирішення пізнавальних задач характеризується певною логічною структурою. Логічну структуру можна визначити як систему внутрішніх зв'язків між поняттями та судженнями, що відносяться до відповідної частини навчальної дисципліни. Дидактичний матеріал за природою своєю логічний. Учень сприймає нові знання у формі емпіричного досвіду, суджень, понять і нове можливе до розуміння тільки за умови, що воно включається в існуючу логічну структуру понять (знань з дисципліни), доповнюючи її, перетворюючи, змінюючи і поглиблюючи окремі елементи. Тобто учень залучається до активного формування окремих елементів (окремих понять, знань) і до створення системи (дисципліни загалом) знань. Таке залучення до активної навчально-пізнавальної діяльності є ознакою належно організованого освітнього процесу.

У результаті відповідно організованого навчання на основі логічного структурування навчального матеріалу проходить засвоєння знань, що означає формування і закріплення певної системи зв'язків, які включають уже наявні у свідомості студентів знання. Індивідуальне пізнання в певній мірі є тотожним пізнанню взагалі і його рух виявляється насамперед у встановленні зв'язків між явищами (і поняттями), поглибленні, осмисленні і зміні таких зв'язків. Здатність до формування уявлень про зв'язки між поняттями – одна з найважливіших рис мислення.

У нашому випадку ми використовуємо принцип когнітивної візуалізації, що ґрунтується на психологічних закономірностях, відповідно до яких ефективність засвоєння знань підвищується, якщо наочність при навчанні виконує не тільки

ілюстративну, а і когнітивну функцію, тобто використовуються когнітивні графічні навчальні елементи. Це веде до того, що до процесу засвоєння навчального матеріалу підключається права півкуля мозку, яка відповідає за образне мислення. Одночасно графічно представлені зв'язки між поняттями (малюнки, схеми) компактно ілюструють зміст навчальної дисципліни і сприяють систематизації знань.

Структурування інформації найбільш часто ґрунтується на логіці цієї науки, основи якої викладаються. Але потрібно враховувати і специфіку пізнавальної діяльності, доступність і майбутню діяльність студентів.

Найбільш ефективним відображенням навчального матеріалу є такі форми, як графічне зображення, специфікації навчальних елементів, матриці, схеми, схеми-конспекти та інше. Кожна форма структурування має свої переваги та недоліки і при спільному використанні вони матимуть кращий ефект.

Структурування навчального матеріалу починається з виділення основних навчальних елементів і встановлення зв'язків між ними.

Навчальний елемент – це необхідна для засвоєння логічно закінчена частина інформації. При аналізі структури елемент виступає неподільною частиною інформації для даного конкретного випадку. Неподільність навчального елемента є до певної міри умовною і в іншому, більш детальному розгляді він може бути деталізований. І навпаки, якщо деталізація не потрібна, даний навчальний елемент може входити (підпорядковуватися) навчальному елементу більш високого порядку. Таким чином, кожен навчальний елемент є носієм власної інформації, яка відсутня

в інших навчальних елементах. Залежно від конкретного змісту початкової інформації в якості навчального елемента можуть виступати: визначення поняття, факти, явища, процеси, закономірності, принципи, способи дії, характеристика об'єкта, висновки або наслідки. Структура створюється всією сукупністю навчальних елементів, що включаються в певні зв'язки.

Часто зв'язок сам виступає як навчальний елемент, тобто як інформація, яку необхідно засвоїти. Для складання спеціфікації навчальних елементів необхідно провести структурно-логічний аналіз змісту, тобто виділити самі навчальні елементи, а також встановити зв'язок між ними. На основі опорних понять формуються нові знання і прийоми розумової та практичної діяльності. Між опорними і новими поняттями можливі різні зв'язки, що і визначає структуру навчального матеріалу.

Сучасні технічні засоби навчання дають можливості до створення графічних структур навчального матеріалу з можливостями зв'язків між різними графічними структурами та їх елементами. Графічна структура – схема, яка показує яким чином більшість точок (вершин) з'єднується між собою лініями (ребрами). Графічна структура навчальної теми відображає структуру інформації. Вершина в графічній структурі відображає навчальний елемент, а ребро (стрілка) – зв'язок між навчальними елементами. Один і той же навчальний матеріал може структурувати по-різному залежно від поставленої мети. Відповідно змінюється форма графічної структури. У нашому випадку найдоцільніше застосувати дедуктивну графічну структуру, що відобразить зв'язок між поняттями.

Візуалізація структурованого навчального матеріалу

Викладені вище принципи структурування навчального матеріалу ми втілили в структурно-логічні схеми, відповідні конкретній навчальній програмі і модульному плануванню змісту. Для створення візуальних образів логічної структури навчального матеріалу ми вибрали дедуктивну логічну структуру сходження від загального до конкретного і скориставшись сучасними технічними можливостями комп'ютерної програми PowerPoint, створили систему взаємопов'язаних (через гіперпосилання) презентацій, що дозволило наповнити всі поняття структурно-логічних схем конкретним змістом. На базових слайдах зображено візуальний образ основної логічної структури і кожна частина (назва, поняття) є гіперпосиланням на визначення чи конкретний зміст, які у свою чергу можуть містити гіперпосилання на дрібніші структурні елементи логічної структури. В результаті ми маємо електронний посібник для вивчення хімії (в рамках програми і модульного планування) з простою навігацією і необхідною кількістю структурованого матеріалу. Конкретні частини навчального матеріалу можуть змінюватись за бажанням користувача без одночасної зміни основної структури посібника.

Хімія є наукою з цілісним змістом, тому при розгляді кожної окремої її частини необхідно встановлювати зв'язок з цілою низкою понять попереднього курсу дисципліни. Цю необхідність ми також враховуємо при формуванні логічно-структурних схем. Нижче ми наводимо дві з семи базових структурно-логічних схем.

Центральним поняттям першої схеми є поняття «Про-

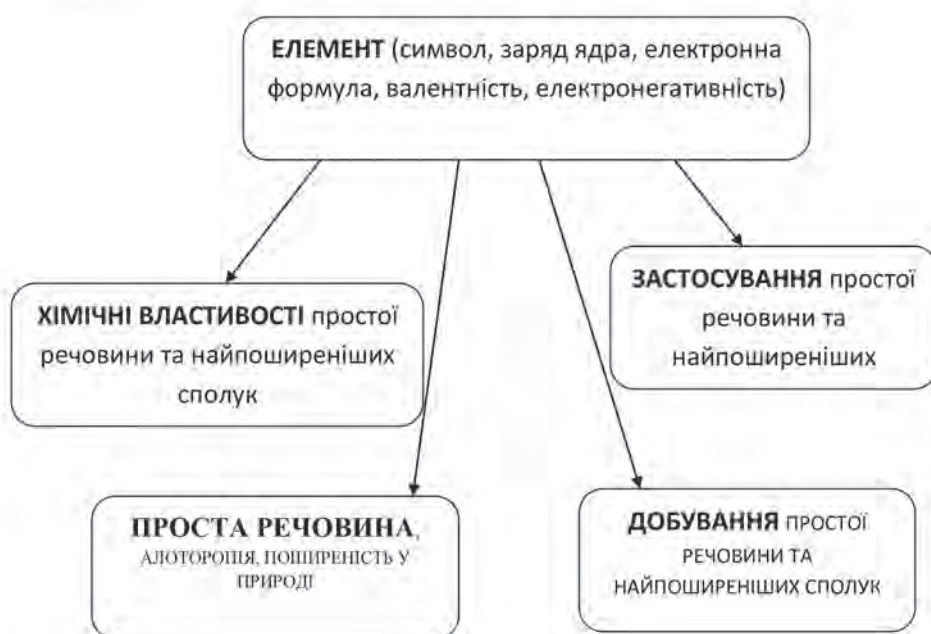
ста речовина» – через гіперпосилання ми можемо знайти визначення цього поняття, а рухаючись по схемі вийти на підпорядковані поняття. Останні є більш конкретними, але одночасно виступають загальними поняттями і через гіперпосилання ми виходимо на другу структурно-логічну схему. Друга схема побудована за дедуктивним принципом сходження від загального до конкретного – загальним виступає підпорядковане в першій схемі поняття – наприклад, «Лужні метали», а конкретним виступають: будова атома, поширення, властивості, застосування та інше. До цієї конкретики можна перейти через гіперпосилання другої схеми. Така схема є основою для більшості структурованого дидактичного матеріалу у програмі PowerPoint. Презентації про конкретні хімічні елементи та речовини, які вони утворюють, пов'язані гіперпосиланнями з іншими структурно-логічними схемами, що дає можливість оглянути весь дидактичний матеріал за короткий час. Такий огляд є аналогом пам'яті і створює в студентів адекватну структуру знань.

Ще раз хочу наголосити, що такий метод структурування навчального матеріалу дає відкриту систему для постійного доопрацювання. Крім того, візуальний логічний образ легше запам'ятовується студентами, а проста навігація створює можливості легкої асоціації в їхній пам'яті. Слід зазначити ще одну можливість такого методу – можливість через гіперпосилання використовувати відео хімічних реакцій чи процесів, що робить хімію, як навчальну дисципліну, не виключно понятійно-абстрактною, а більш реальною, цікавою і зрозумілою.

Схема 1

Схема 2

Список використаних джерел

1. Лаврентьев Г.В., Лаврентьева Н.Б., Неудахина Н.А. Инновационные обочающие технологии в профессиональной подготовке специалистов <http://www2.asu.ru/cppkp/index.files/ucheb.files/innov/Part2/dr/introduc.html>
2. Рэмсден Э.Н. Начала современной химии /перевод с англ; Под ред. доктора хим.наук Барановского В.И. – Ленинград : Химия, 1999. – 784 с.
3. Сохор А.М. Логическая структура учебного материала – Москва : Правда, 1974. – 298 с.
4. <http://radioelektronika.org/index.php/2307-4507/article/viewFile/35294/31390>
5. <https://studopedia.org/12-99617.html>
6. <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/22879/1/55-379-382.pdf>

ПРІОРИТЕТНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Наталія Єфименко,
Людмила Редченко,
Наталія Сільнича,
викладачі Полтавського базового медичного коледжу

Використання інформаційно-комунікаційних технологій покликане багаторазово збільшити продуктивність освітнього процесу.

Основною метою освіти в Україні є виховання гармонійно розвиненої особистості, здатної орієнтуватися в сучасному, швидко мінливому світі, самостійно здобувати необхідні знання, зберігаючи при цьому культурні та моральні цінності, властиві українському народу. Здатність швидко знаходити потрібну інформацію, своєчасно її обробляти і негайно шукати шляхи для її застосування – невід'ємна ознака успішної людини XXI століття. На сьогодні неможливо навіть уявити роботу освітнього закладу без інформаційно-комунікаційних технологій. Вони займають надзвичайно важливе місце у сучасному світі. З кожним днем ширяться можливості комп'ютерної техніки, вона стала просто незамінною практично у всіх сферах життя. У зв'язку з цими вимогами сучасності будується освітня система в Україні, а наш заклад відповідає цим вимогам. Полтавський базовий медичний коледж оснащений комп'ютерами, лабораторним обладнанням, мультимедійними проекторами та демонстраційними екранами. Всі ці засоби є найбільш пріоритетними, оскільки дозволяють викладачеві максимально ефективно використовувати час заняття. Вивчення матеріалу

будується не за традиційною лінійною схемою (викладач пояснює – студент слухає), а за інтерактивною. У викладача з'являється можливість регулювати темп заняття. Студенти можуть самостійно повернутися до якогось етапу пояснення, відтворити його у формі, зручній для сприйняття саме в цій аудиторії. Особливо це стосується всіляких графіків і граматичних таблиць. Комп'ютер став багатофункціональним засобом навчання, який дає такі переваги в освітній сфері, як :

- 1) сучасність і актуальність;
- 2) динамічність і мобільність;
- 3) велика наочність;
- 4) інтерактивність;
- 5) психологічний комфорт для тих, хто навчається;
- 6) багатоплановість висвітлення теми заняття;
- 7) можливість самовдосконалення для викладача;
- 8) розширення меж комунікації;
- 9) фінансова економічність;
- 10) гнучке і мобільне усунення технічних недоліків;
- 11) необмежені можливості для формування соціально орієнтованої, гармонійної, розвиненої особистості.

Протягом заняття за допомогою одного комп'ютера і мультимедійного проектора ми застосовуємо декілька десятків схем, таблиць, демонструємо портрети і фотографії письменників, ілюстрацій до творів, прослуховуємо уривки і музичні композиції, переглядаємо художні, документальні або науково-пізнавальні фільми. В якості ще одного плюса застосування інформаційно-комунікаційних технологій можна назвати переваги можливостей комп'ютера як наочного посібника. За допомогою інтернет-технологій можливо налагодити візуальне спілкування з сучасними письменниками або вченими в режимі реального часу, перевіряти домашнє завдання чи закріплювати новий матеріал. Для цього на допомогу приходять такі методики, як, наприклад, Kahoot. Викладач в режимі онлайн за декілька хвилин може перевірити і оцінити знання будь-якої теми за допомогою смартфонів студентів. Задоволені і студенти, бо їм це цікаво, і викладач, бо це дуже швидко і зручно.

Абсолютно зрозумілим є те, що сучасній молоді цікавіше сприймати інформацію саме

за допомогою мультимедійних пристроїв. На наш погляд, сучасна освітня система підтримує прагнення студентів добре орієнтуватися в інтернет-просторі. Викладачі коледжу є прикладом для тих, хто навчається раціонально і швидко користуватися інтернет-ресурсами. Але розвиток ІКТ ставить перед викладачами нові завдання. Доступність інформації та можливість її миттєвого копіювання дає студентам «лазівку» для бездумної роздруковки вже готових рефератів і творів з тематичних інтернет-ресурсів. Можна запропонувати також викорис-

тання програм-антиплагіатів, які встановлюються знову-таки за допомогою ІКТ. Як бачимо, розвиток ІКТ мобільно долає труднощі технічного характеру, що виникають у зв'язку з використанням інформаційних ресурсів Всесвітньої мережі. Таким чином, ми бачимо, що застосування ІКТ на заняттях у освітньому закладі стало вимогою часу. ІКТ покликані не замінити викладача, а стати йому вірним помічником. Викладач має стати винахідливішим за комп'ютер і формулювати теми для самостійних студентів таким чином, щоб їм доводилося хоча б редагувати

текст.

Важливе педагогічне завдання наших викладачів – допомогти студентам в реалізації їх творчих планів, навчити їх медіаграмотності у роботі з інформацією, пояснити, як протягом усього життя використовувати можливості, виховувати моральні цінності. Використання інформаційно-комунікаційних технологій покликане багаторазово збільшити продуктивність освітнього процесу. За інформаційно-комунікаційними технологіями – майбутнє, яке почалося вже давно і продовжує активно розвиватися.

Список використаних джерел

1. Коваль Т.І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності : навч.-метод. посіб. / Т.І. Коваль. – Київ : Вид. центр НЛУ, 2009. – 380 с.
2. Костенко Н.А. Розвиток творчого потенціалу учнів через упровадження інформаційних технологій // Інформатика в школі. – № 1. – 2009. – С. 10–14.

ДУМКА ЕКСПЕРТА

Що таке скрайбінг і як цю технологію можна використовувати в освітньому процесі дорослих?

Думка експерта Ярослави Катюк:

За даними наукових досліджень близько 80% інформації людина сприймає візуально. Лекційний матеріал у супроводі малюнків запам'ятовується якнайкраще. Тому в системі післядипломної педагогічної освіти надзвичайно популярними є презентації у форматі Power Point.

Вимоги сьогодення потребують упровадження інноваційних технологій у практику післядипломної освіти. Так, поступово із бізнес-середовища поширюється технологія скрайбінгу [<https://lifehacker.ru/2015/07/10/scribing/>].

Скрайбінг виник із опорних схем і конспектів у вигляді таблиць-схем-графіків. Скрайб-презентація складається не тільки зі схем і діаграм, а й із картинок-піктограм, що ілюструють ключові поняття виступу.

Скрайбінг – інноваційна техніка презентації (від англ. scribe – створювати ескізи, малюнки), винахідником якої є британський художник Ендрю Парк, який займався популяризацією наукових знань – RSA. Промова супроводжується створенням малюнків фломастером на дошці, створюючи ефект «паралельного супроводу», коли ми і чуємо, і бачимо водночас. Графічний ряд фіксується на ключових моментах аудіоряду.

Скрайбінг – це графічний спосіб активізувати увагу аудиторії і забезпечити її додатковою інформацією. Скрайбінг перетворює тези презентації в слова й образи, показує зв'язки і підкреслює ключові моменти. Цю технологію можна створювати вручну або ж за допомогою спеціальної комп'ютерної програми.

Особливість цієї технології порівняно з іншими способами подання складної інформації в тому, що вона залучає водночас усі види сприйняття інформації: слух, зір і уяву. Малювання простих образів під час надання вербальної інформації допомагає краще зрозуміти і запам'ятати.

Про актуальне в методичній діяльності: думки й поради експертів: мультимедійний науково-методичний комплекс: авторський колектив / за наук. ред. проф. Т.М. Сорочан. – К.: 2017. – 728 с.

ТЕХНОЛОГІЯ MINDMAPPING – ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ

Аліса Улинець,
завідувач навчально-методичного кабінету, викладач
Зореслава Маргітич,
завідувач навчально-методичного кабінету, викладач
Наталія Крижанівська, викладач
ВП НУБіП України «Мукачівський аграрний коледж»

Ефективним засобом візуалізації освітнього процесу є використання інноваційних технологій, які вимагають нових підходів до організації процесу навчання, вдосконалення його форм та методів. Технологія MINDMAPPING є одним із ефективних засобів генерування, відображення, структурування та класифікації ідей.

Теоретичною основою розроблення індивідуальної траєкторії формування професійної компетентності викладача є системний підхід до всіх видів педагогічної діяльності за допомогою інноваційних технологій. Кожен викладач щоденно постає перед необхідністю застосування у своїй діяльності методів, які допоможуть виділити основне, систематизувати та узагальнити отримані знання, виробити необхідні компетенції.

Новою, але надзвичайно ефективною формою роботи над цією проблемою є технологія Mindmapping. Майндмепінг (mindmapping) – це зручна техніка, що дозволяє ефективно відновлювати інформацію (минуле), генерувати і фіксувати нові ідеї (майбутнє), робити висновки та встановлювати зв'язки між ними. Основою майндмепінгу є інтелектуальні карти (mind maps). Ідея Mind Maps полягає в наступному: перевести інформацію з будь-якого вигляду (думки у вашій голові, чи інший носій інформації) в зручну для роботи форму. Ця ідея широко описана Т. Бьюзеном, відомим письменником, лектором і консультантом з питань інтелекту, психології навчання і проблем мислення.

Інтелект-карти, менталь-

ні карти або карти мислення (в оригіналі mind maps) – це метод подання будь-якої інформації у комплексній, систематизованій, візуальній (графічній) формі. Вона відображає зв'язки (сміслові, асоціативні, причинно-наслідкові) між поняттями, частинами, складовими предметної сфери, яку ми розглядаємо. Це відображення на папері ефективного способу думати, запам'ятовувати, згадувати, вирішувати творчі завдання, а також можливість уявити та наочно висловити свої внутрішні процеси обробки інформації, вносити до них зміни, удосконалювати.

Інтелект-карти – це тривимірні реальність у просторі, часі й кольорі. Ментальна карта завжди базується навколо центрального об'єкта, кожне наступне слово і зображення за визначенням стають центрами чергової асоціації.

Головна перевага ментальних карт – можливість охопити картину в цілому і впорядковано відобразити свої думки. Побудова ментальної карти допомагає розкласти матеріал і запам'ятати його.

Етапи створення інтелект-карт

За задумом Тоні Бьюзена, створення інтелект-карт підпорядковується певним правилам та законам – тільки в цьому випадку вони будуть ефективними.

1. Чітко визначте основну тему чи проблему – вона й буде центральним елементом вашої карти.

2. Від центру виведіть кілька гілок, кожна з яких позначте ключовими словами, назвами розділів, які пов'язані з основною темою.

3. Від кожної з основних гілок будуть відходити додаткові гілки 2-го, 3-го рівнів. Бажано, щоб вони були меншими та тоншими від основних.

4. Дотримуйтеся радіальної структури. Гілок та відгалужень може бути стільки, скільки вам потрібно, але пам'ятайте про ієрархію: найважливіші поняття мають розташовуватись ближче до центру, а менш значущі – подальше.

5. Аби не заплутатися, нумеруйте гілки, використовуйте різні кольори для окремих зон та різні стилі малювання.

6. Чим більше кольорів

буде використано, тим краще.

7. Пов'язані інформаційні блоки краще поєднувати, виділяючи однаковим кольором чи фоном.

8. Не треба розписувати кожне поняття, намагайтеся використовувати ключові слова чи взагалі символічні зображення. Так ви зможете запам'ятати основну інформацію швидше та легше.

9. Довжина ліній має приблизно дорівнювати довжині слова.

10. Пишіть друкованими літерами, змінюючи їх розмір залежно від важливості поняття.

11. Організуйте простір так, щоб не залишати порожнього місця та не розміщувати гілки занадто щільно.

12. Залишаються порожні гілки? Не варто примушувати себе вигадати хоч щось, краще залиште все як є, повірте, через деякий час мозок сам підкаже рішення.

Переваги застосування інтелект-карт в освітньому процесі

1. Карта знань допомагає реалізувати один із найважливіших принципів педагогіки – принцип наочності. Карта знань дає змогу охопити все одним поглядом, оскільки блок-схема показує все найвагомніше в асоціативних порівняннях та зв'язках.

2. Принцип побудови інтелект-карт корисно використовувати на заняттях узагальнення та систематизації знань. Узагальнені дані з теми відображаються на одному зображенні, вся інформація з навчальної теми трансформується в асоціативні зв'язки між навчальними поняттями.

3. Карту знань можна будувати під час конспектування великих за обсягом навчаль-

ного матеріалу лекцій – замість довгих конспектів та витрат часу для запису матеріалів студент формує лише одну блок-схему.

4. Метод майндмепінгу дозволяє розвинути творче мислення.

5. Метод інтелект-карт розвиває логіку та вміння згорнути весь навчальний матеріал до найважливішого, підвищує якість та інтенсивність навчання, тренує пам'ять.

6. Використання карт допомагає студентам підвищити концентрацію уваги.

7. За допомогою карт та їх графічної привабливості процес генерації ідей стає швидшим та ефективнішим.

Ментальні карти можна малювати вручну, але вже існує більше 200 онлайн-сервісів для їх створення та спеціалізованих програмних додатків під різні платформи. Всі вони володіють індивідуальними специфічними можливостями і дозволяють автоматизувати операції створення ментальних карт та представлення їх в електронному вигляді.

Розглянемо деякі програми, що зручно використовувати для створення інтелектуальних (ментальних) карт:

1. **Coogle** - www.coggle.it є безкоштовним онлайн-додатком, що підтримує спільну роботу над проектами.

2. **Xmind** – www.xmind.net – популярна кроссплатформова програма для складання ментальних карт, працює на платформах Windows/Mac/Linux.

3. **Freemind** – відкритий безкоштовний додаток, що працює на будь-якій платформі, яка підтримує Java.

4. **MindNode** – www.mindnode.com – платний додаток для створення інтелект-

5. **BubblUs** – www.bubbl.us – безкоштовний вебдодаток для складання інтелект-карт в режимі онлайн.

6. **MindMeister** – www.mindmeister.com – платний онлайн-додаток для складання інтелект карт.

7. **Mapul** – www.mapul.com – платний онлайн-додаток для створення інтелект-карт, що працює на основі щомісячної підписки.

8. **iMindMap** - <https://app.imindmap.com/> безкоштовний онлайн-додаток для створення інтелект-карт.

Приклад інтелект-карти з математики на тему «Числова функція», створеної за допомогою онлайн-додатку iMindMap (рис.1).

Застосування ментальних карт у хмарних сервісах дозволяє здійснювати взаємну доповнювальну діяльність педагога і студентів, результатом чого стає найбільш повне усвідомлення конкретної теми суб'єктами навчальної діяльності.

Ефективність використання технології Mindmapping пов'язана з будовою людського мозку, що відповідає за обробку інформації. Ліва півкуля відповідає за логіку, аналіз, впорядкованість думок. Права півкуля – за ритм, сприйняття кольорів, уяву, представлення образів, розміри, просторові співвідношення. Інтелект-карти залучають обидві півкулі, формують навчально-пізнавальні компетенції студентів, розвивають їх розумові і творчі здібності. Тому вони є найважливішим інструментом сприйняття, обробки і запам'ятовування інформації, розвитку пам'яті, мислення, мови.

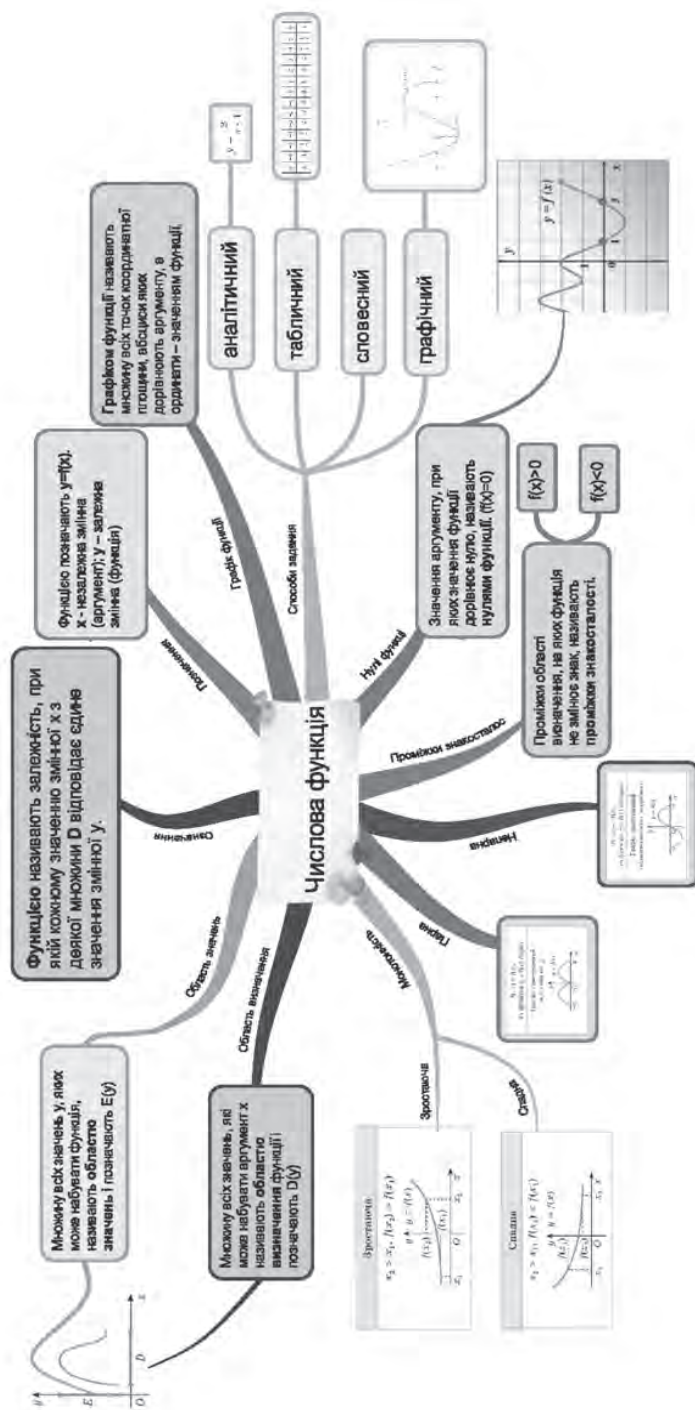

Рис.1 Інтелект-карта з математики «Числові функції»

Список використаних джерел

1. Оксентюк Н. В. Можливості застосування ментальних карт у навчальному процесі. Технології навчання : науково-методичний збірник. – Рівне : НУВГП, Випуск 15, 2015.– С.194–208.
2. Бьюзен Т., Бьюзен Б. Супермышление. – Москва : Изд. «Попурри», 2008. – С. 208.
3. Литвиненко О. В. Особливості використання ментальних карт в навчальному процесі / Обласна науково-практична інтернет-конференція «XII Хмурівські читання» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://timso.koippo.kr.ua/hmura12/2016/10/16/lytvynenko-olha-valentyivna-osoblyvostivkorystannya-mentalnyh-kart-v-navchalnomu-protsesi>.
4. Шахіна І. Ю., Медведєв Р. П. Використання ментальних карт у навчальному процесі / Наукові записки. – Випуск 8. – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 3. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2015. – С. 73–78.

WEB-КВЕСТ – ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТА-МЕДИКА

Лілія Акуліна, викладач основ медсестринства
КЗВО «Криворізький медичний коледж» ДОР»

Життя доводить, що ті знання, які студент отримав завдяки думці, власним діям та отриманим результатам будуть якісними та міцними.

Сучасні студенти, які є типовими представниками Z-покоління (покоління тих, хто народився на початку 21 століття), існують у цифровому світі, тому не уявляють свого життя без електронних пристроїв (мобільних телефонів, комп'ютерів, планшетів та інших гаджетів). Завдання освіти, зокрема й вищої медичної, полягає у запровадженні нових дидактичних форм організації пізнавальної діяльності студентів. Технологія «веб-квест» є тією освітньою технологією, яка дозволяє занурити студента у звичне для нього віртуальне середовище та наповнити це середовище навчальним змістом.

Зауважимо, що впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес сприяє розвитку інтелектуальних здібностей студентів, спонукає до самостійного здобуття інформації, її аналізу і синтезу та подальшої інтеграції у професійну діяльність.

Одним із сучасних підходів до підвищення якості підготовки майбутніх фахівців у галузі охорони здоров'я є технологія «веб-квест» (webquest), яка розглядається в педагогіці як набір завдань, спрямованих на засвоєння навчального матеріалу для вирішення проблемних питань. Обов'язковою умовою є те, що студенти ко-

ристуються інформаційними ресурсами інтернету та виконують завдання із застосуванням елементів рольової гри. Науковці (Кадемія М.Ю., Гуревич Р.С., Новікова А.А.) відмічають велику роль веб-квестів у професійній освіті як засіб активізації навчально-пізнавальної і пошуково-дослідницької діяльності студентів, розкриття їхнього творчого потенціалу.

Якість підготовки конкурентоспроможного на ринку праці фахівця значною мірою залежить від методів, форм навчання, які застосовують в освітньому процесі. Підготовка медичної сестри, фельдшера або акушерки має на меті формування широкого та специфічного спектру професійних навичок, які повинні ґрунтуватися на міцній теоретичній базі та забезпечать реальні вимоги до майбутньої професійної діяльності. Здатність особистості до самостійного отримання та компіляції знань – вимога часу. Зважаючи на це, викладачі цілеспрямовано відходять від цільової передачі знань та запроваджують методики, які дозволяють керувати навчально-пізнавальною діяльністю студентів та формувати навички самостійної, творчої роботи.

Індивідуальну самостійну аудиторну та позааудиторну роботу доцільно організувати у вигляді квестів. Веб-квест – це інтерактивний вид дослідницької діяльності, який створюється таким чином, щоб студент для досягнення поставленої мети зібрав необхідну інформацію за рекомендованими адресами в інтернеті. Метою цієї методики є раціональне використання часу для навчання і застосування отриманої інформації при виконанні і відпрацюванні практичних навичок. Така діяльність розвиває у студентів критичне мислення, вміння аналізувати, синтезувати та оцінювати отриману інформацію, наштовхує на пошук шляхів вирішення проблем, що можуть виникати. Життя доводить, що ті знання, які студент отримав завдяки думці, власним діям та отриманим результатам будуть якісними та міцними. Досвід свідчить, якщо запропонований матеріал від початкових цілей до логічного висновку опрацьовується студентами самостійно, то спостерігається високий рівень засвоєння інформації.

Залежно від мети, яку ставить перед студентом викладач, веб-квест може бути спря-

мований на вивчення однієї певної теми або декількох тем, пов'язаних єдиною модульною лінією. Учасники квесту забезпечуються цільовими адресами перевірених викладачем ресурсів глобальної мережі. Слід зазначити, що web-квест є доволі тривалим пошуком, спрямованим на досягнення чітко сформульованої мети та може відбуватись у вигляді пригоди, гри та ін.

Змістова лінія web-квесту включає такі складові:

- вступна частина, скерування дій;
- коректно сформульоване завдання;
- перелік інформаційних джерел на електронних або паперових носіях;
- покроковий опис діяльності;
- ознайомлення з критеріями оцінювання;
- представлення результатів.

При підготовці завдань за методикою «квест» викладачу важливо врахувати рівень підготовки студента (студентів), вікову категорію, особливості навчального змісту дисципліни. Короткострокові квести доцільно створювати на перших курсах, що забезпечить накопичення знань студентів. Довгострокова квест-діяльність розширює і уточнює ті поняття, які студент засвоїв попередньо. Передбачається, що по закінченню роботи над довгостроковим квестом, студент набуває вміння щодо проведення ретельного аналізу та синтезу здобутих знань, оволодіває матеріалом в тій мірі, яка дасть можливість знайти шляхи вирішення складних професійних ситуацій. Такий варіант проведення квесту може плануватися на термін від одного тижня до місяця.

На першому етапі розробки квесту викладачу важливо чітко сформулювати проблемну ситуацію у вигляді ситуаційної

задачі, для вирішення якої студенту буде необхідно опрацювати теоретичний матеріал.

Дії студента на кожному етапі роботи в квесті спрямовуються інструкцією.

Пропоную розглянути етапи створення та реалізації даної методики на Web-квесті з теми «Спостереження за пацієнтами. Оцінювання функціонального стану пацієнта. Термометрія. Догляд за пацієнтом в гарячці».

До квесту включені основні питання, які допомагають структурувати навчальний матеріал теми. Студенту необхідно опанувати теоретичний матеріал – запам'ятати основні визначення, тому на початку квест-діяльності завдання звучать таким чином: «Дати визначення поняттю «гарячка», «Назвати кожен стадію гарячки» та інше. На наступному етапі закріплення здобутих знань доцільно реалізувати міждисциплінарні зв'язки з курсом анатомії та фізіології. Студент опрацьовує питання процесів терморегуляції в кожній стадії гарячки. Ці процеси проявляються у людини різними симптомами, тому пропонуємо завдання: «Із загального переліку симптомів вибрати ті, що відповідають кожній стадії гарячки». Ці кроки обов'язково мають спиратись на джерела,

запропоновані викладачем. Наступний етап квесту передбачає практичну діяльність студента – надати якісну медичну допомогу. Цей етап може відбуватись за різними рівнями складності: або необхідно знайти відповіді у запропонованих джерелах інформації та перенести їх у таблицю, або із загального переліку втручань вибрати ті, які доцільно застосувати в кожній стадії гарячки. Для виконання цього завдання знадобляться знання з основ фармакології з рецептурою.

Наступний крок – оформлення студентом отриманих результатів квесту та рефлексія – презентація кінцевого навчального продукту.

Важливою складовою квесту є оцінювання результативності діяльності студента викладачем. З критеріями оцінювання, які враховують розуміння завдання, якість виконання роботи, кінцевий результат та творчий підхід, студент (студенти) ознайомлюються на старті web-квесту. По-суті, в оцінці підсумовується досвід, який учасники web-квесту отримали у процесі навчальної роботи. Додаткові бали нараховуються за швидкість, новації, індивідуальність та творчість.

Висновок.

Сучасні студенти вільно користуються інформаційно-цифровими технологіями, вони здатні вчитися і діяти краще в тому випадку, коли є план реалізації мети і постійний контроль. Оптимальне та систематичне використання в проектній діяльності студентів інтернет-мережі як інструменту творчості сприяє досягненню мети і тим самим підвищує мотивацію до самонавчання,

формує нові компетенції, реалізовує креативний потенціал, веде до підвищення особистісної самооцінки.

Розвиток у студентів інформаційно-цифрової компетенції та використання сучасних інформаційних технологій для вирішення різних за складністю професійно спрямованих завдань, самонавчання, самовдосконалення та самоорганізації сприяє вмінню знаходити різні способи розв'язання про-

блемної ситуації у професійній діяльності.

Web-квест, як освітня технологія, забезпечує високий рівень активного мислення студентів. Саме така плідна діяльність дає можливість учаснику Web-квесту програмувати професійно спрямовану оцінку своїх здібностей та застосовувати набуті компетенції в майбутній професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Кадемія М. Ю. Інноваційні технології навчання у підготовці майбутніх учителів / М. Ю. Кадемія // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2014. – Вип. 1. – С. 274–279. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2014_1_37
2. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю. Веб-квест як інноваційна технологія навчання у вищій і середній школі // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – Педагогічні науки. – Частина 1, 2011. – № 21 (232). – С. 36-45.
3. Гуревич Р. Використання сучасних технологій навчання у ВНЗ: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.kpi.kharkov.ua/JUR/TPUSS%202014_3.pdf 29.10.2014
4. Кадемія М. Використання Веб-квестів у процесі підготовки вчителя технології: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/434/1/Kademija.pdf> 30.10.2014

ТЕРМІНОЛОГІЧНА ДОВІДКА

Самоактуалізація: 1) прагнення педагога до більш повного вияву і розвитку власних можливостей, потенціалу психіки та організму; 2) результат цього процесу.

Самоаналіз професійно-педагогічної діяльності – вивчення педагогом стану, результатів своєї професійно-педагогічної діяльності, установлення причинно-наслідкових зв'язків між елементами педагогічних явищ, визначення шляхів удосконалення навчання і виховання школярів.

Самовдосконалення, самоудосконалення – удосконалення самого себе (фізичне, моральне та ін.), власного рівня педагогічної майстерності впродовж усього життя шляхом формальної, неформальної, інформальної освіти тощо.

Самоефективність – це оцінка педагогом власних здібностей, професійних можливостей; усвідомлення шляхів самореалізації, неперервного професійного саморозвитку і самовдосконалення в системі післядипломної педагогічної освіти.

Самооцінка – судження педагога про міру наявності в нього тих чи інших якостей, здібностей, властивостей, своїх достоїнств і недоліків у співвідношенні їх із певним еталоном, зразком (наприклад, акмеограмою). За результатами акмеологічних досліджень, у осіб із високим рівнем акме самооцінка падає, оскільки акмепрофесіонали переважно порівнюють свої здобутки не із досягненнями колег, а із безмежною складністю навколишнього світу, найвищими вимогами до своєї професійно-педагогічної діяльності.

*Про актуальне в методичній діяльності: думки й поради експертів:
мультимедійний науково-методичний комплекс: авторський колектив / за наук.
ред. проф. Т.М. Сорочан. – К.: 2017. – 728 с.*

ДОДАТОК GOOGLE CLASSROOM ЯК ІНСТРУМЕНТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Артур Порецький,
викладач-методист Комунального закладу
«Бердянський медичний коледж»
Запорізької обласної ради

Classroom – це простий у використанні інструмент, який був створений Google на допомогу викладачам з метою організації дистанційного навчання і інтегрований з іншими сервісами Google: Диск, Документи, Календар, YouTube, Gmail та ін.

Процес розбудови української державності потребує підготовки нової генерації високоосвічених фахівців, які виявлятимуть себе як особистості, діятимуть цілеспрямовано, самостійно й оперативно прийматимуть правильні, усвідомлені рішення.

Суспільство не може повноцінно функціонувати в умовах науково-технічного прогресу без активності людини, яка є його джерелом.

Виховання ділової людини повинно відбуватися вже в студентські роки. Тому так необхідно створити зовнішні й внутрішні умови для розвитку здібностей кожного студента, саморозвитку й самореалізації.

Ось чому метою вишівської хімічної освіти стає не тільки засвоєння основ хімії як науки, а й інтелектуальний розвиток студентів, формування в них певного набору компетентностей як динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, цінностей та інших особистісних якостей, які визначатимуть здатність до подальшої успішної соціалізації, професійної або наступної навчальної діяльності.

Аналіз практики висвітлює певні проблеми з реалізацією зазначеної мети. Так гуманізація процесу навчання передбачає необхідність переходу від авторитарної педагогіки до

педагогіки гуманної, від традиційного інформаційно-пояснювального підходу до діяльного.

Щоб досягти мети формування творчої особистості спеціаліста, необхідно докорінно змінити саму позицію студента в процесі навчання. З пасивного споглядача, який «убирає» інформацію, і ретельного виконавця стандартних завдань студент повинен перетворюватися у творчого добувача знань, а не в суму засвоєних істин.

Пошук конструктивних шляхів розв'язання цієї проблеми привертає увагу до вдосконалення технологій та методик навчання студентів.

Останнім часом для поліпшення якості організації освітньої діяльності студентів, крім традиційних методів, широко впроваджуються сучасні інформаційно-комунікативні технології.

Сьогодні світ із великою швидкістю рухається шляхом науково-технічного прогресу, і вже нікого не здивуєш наявністю комп'ютера, смартфона або планшета. Не виключення, звичайно, і освітній процес. Сучасне заняття немислимо без застосування інформаційних і комунікаційних технологій, без поєднання традицій-

них засобів і методів навчання із засобами ІКТ. У викладача з'являється наймогутніший ефективний технічний засіб – інтернет-технології.

Переваги цих технологій полягають у тому, що створюються умови для інтерактивного навчання, налагодження прямого та зворотного зв'язку зі студентами під час виконання вправ, завдань, проектів тощо. Вони швидко опановуються сучасною молоддю, дають їй упевненість у собі, створюють більш комфортні умови для самореалізації та творчості, підвищують мотивацію до навчання, збільшують коло спілкування тощо.

У сучасній освітній простір усе більше впроваджуються системи дистанційних технологій, за допомогою яких можна не тільки перекласти на "плечі" комп'ютера багато рутинних педагогічних дій, а й організувати по-справжньому якісне, індивідуальне, диференційоване навчання. Сьогодні існує три найбільш відомі безкоштовні системи дистанційного навчання: Moodle, Edmodo, Google Classroom. Але в цій статті розглянемо більш докладно Google Клас.

Classroom – це простий у використанні інструмент, який був створений Google на допо-

могу викладачам з метою організації дистанційного навчання і інтегрований з іншими сервісами Google: Диск, Документи, Календар, YouTube, Gmail та ін. Викладач має можливість створити та організувати роботу віртуальних кімнат (навчальні класи). Для кожного класу створюється свій код, який студенти можуть використовувати для приєднання до навчального класу, або викладач може додати студентів до класу вручну. У середині класу створюються теми, і до кожної теми можна приєднати документи з матеріалами для заняття, завданнями, тестами, відео з YouTube і посиланнями на сторонні джерела. Документи із завданнями можуть розсилатися трьома способами: індивідуальна копія документа кожному студентові класу, документ для загального редагування й документ тільки для перегляду. Після виконання завдання студент натискає кнопку «здати», і документ переходить у статус «тільки для перегляду». Викладач перевіряє завдання, виставляє оцінки, використовуючи зручну для нього шкалу, може залишити коментар. Після перевірки викладач може повернути завдання для доопрацювання, і тоді документ знову переходить у режим редагування. Кожне нове завдання можна обмежити в терміні або залишити безстроковим. Після закінчення терміну завдання для студентів стає доступне тільки для перегляду. Кожна дія викладача супроводжується автоматичною розсилкою оповіщення на пошту учасників класу.

У сервісі реалізована можливість підключення декількох викладачів до одного класу, а також копіювання завдань з інших класів. Classroom дозволяє викладачам не тільки давати завдання, але й розсилати оголошення або створю-

вати тематичні обговорення. Можна не турбуватися про те, що студент забув свою роботу вдома або не читається «флешка» – усі документи зберігаються в структурованому вигляді в каталогах на Google Дisku. Установка мобільного додатка Classroom є на мобільних операційних системах Android і iOS безкоштовно.

Серед переваг використання інструменту Google Classroom можна виділити наступні:

- простота, доступність організації елементів дистанційного навчання за наявності інтернету;
- безкоштовне використання платформи, яка не потребує технічної підтримки;
- доступність платформи LMS для мобільних пристроїв, у результаті домашнє завдання у студентів завжди з собою;
- звичний, інтуїтивно зрозумілий інтерфейс;
- доступність усіх матеріалів навчання в хмарному сховищі Google;
- можливість організації як індивідуальної, так і спільної роботи над документами та проектами;
- можливість використовувати різноманітні форми надання матеріалів: документи, таблиці, презентації, опитування і тести, відео, посилання на сторонні ресурси;
- можливість швидкого поширення матеріалів курсу, оповіщення, обговорення, коментування;
- можливість отримати навчальний матеріал студентам, які з певних причин пропустили заняття, та включитися в освітній процес;
- можливість копіювання завдань для інших класів;
- курація курсу декількома вчителями;
- зворотний зв'язок зі студентами через форуми або електронною поштою;
- можливість експорту оці-

нок у Google Таблиці та виставлення підсумкових оцінок.

З метою модернізації освітнього процесу та підвищення його ефективності під час вивчення аналітичної хімії мною було створено віртуальну кімнату в додатку Google Classroom. На цей процес мене надихнула тьютер Антоніна Букач під час проходження онлайнкурсу «Додатки Google в професійній діяльності викладача/адміністрації закладу освіти». Створене мною інформаційне середовище було наповнене навчальним контентом, матеріалами для індивідуальної та спільної діяльності студентів, а також засобами для проведення рефлексії на різних етапах освітнього процесу. Завдання, які були запропоновані студентам, розподілені за темами й відрізняються за змістом та формами виконання. Так, наприклад, одне із завдань до теми «Аналіз катіонів» передбачало використання інтерактивного методу, суть якого полягала у створенні студентами спільної презентації. Кожен зі студентів отримав один слайд, на якому він має дати характеристику запропонованому катіону. У завданні було чітко сформульовано алгоритм його виконання, представлено план характеристики катіону, а також акцентовану увагу на тому, що під час виконання можна проявити креативність. Крім того, кожен студент повинен був прокоментувати роботи інших учасників. Дане завдання виявилось дуже цікавим для студентів, сприяло розвитку творчих здібностей та активізації пізнавальної діяльності. Викладач натомість міг оцінити роботи студентів, прокоментувати та дати певні поради.

За результатами опитування, проведеного серед студентів, виявилось, що ще одне завдання було достатньо ці-

кавим для них. В основі цього завдання було використано такий метод інтерактивного навчання, як дебрифінг.

Дебрифінг (англ. debriefing – «витягування», у даному випадку знань з учасників ігрової взаємодії) – це процес перегляду суджень або думок учасників інтерактивного навчання, а також обговорення й порівняння їх вирішення з можливими альтернативами. Цей метод є дуже корисним та ефективним у тих ситуаціях, коли студенти відпрацьовують певні практичні навички.

Завдання, яке було надане студентам на основі цього методу, полягало в тому, що під час відпрацювання навички проведення титрування розчину, яке проходило в аудиторії, студентам було запропоновано записати цей процес на відеокамеру мобільного телефону. Отримані відеоролики були прикріплені викладачем до завдання й розміщені в Classroom. Виконуючи це завдання, кожен студент мав переглянути відео та прокоментувати кожний крок виконання алгоритму практичної навички, помічаючи помилки, неточності, даючи поради один одному про те, як краще було б зробити або чого слід уникнути. Власні оцінки та поради авторам відеороликів студенти мали можливість відобразити

в коментарях або на створеному викладачем і прикріпленому до завдання аркуші. Під час такої організації навчальної діяльності студенти отримують практичний досвід навчання на помилках інших.

Педагогічна практика із застосуванням методу дебрифінгу доводить, що він є досить ефективним та оптимальним у формуванні таких компетентностей, як уміння вчитися на своїх помилках, уміння приймати рішення, аналізувати, оцінювати та прогнозувати результати своєї діяльності та ін.

Використання додатку Google Classroom є досить корисним та ефективним під час організації самостійної позааудиторної роботи студентів, яка є однією зі складових освітньої діяльності студентів. За допомогою даного додатку створюються умови для реалізації основних принципів її організації: зробити пізнавальну діяльність студента спланованою, організаційно та методично направленою.

Але слід зробити акцент на тому, що можливості Google Класу сприятимуть ефективному навчанню лише за умови наявності у викладача продуманої, добре розробленої програми курсу, а також текстів, презентацій лекцій, набору практичних завдань, що сприяють засвоєнню теоретичного

матеріалу, засобів проведення рефлексії. Інакше кажучи, Google Клас ні в якому разі не замінює викладача з його дидактичною майстерністю, а лише надає нові можливості організації навчального процесу.

Як висновок, зазначимо таке. Google Клас, на нашу думку, не просто данина моді. Це зручний і простий в освоєнні інструмент модернізації навчального процесу в руслі тенденцій XXI століття, що дозволяє розширити освітнє середовище через включення в нього віртуального онлайн-ового компонента. Дає можливість студенту вибудовувати індивідуальну траєкторію навчання, формує здатність планувати власну діяльність та керувати часом, працювати в команді, використовувати інформаційно-комунікативні технології, учитися й оволодівати сучасними знаннями. Однак технологічні інновації жодним чином не можуть заперечувати важливого значення напрацювань класичних методів та підходів до освіти. Переважання технологій, подібних до Google Classroom, може призвести до негативних наслідків, якщо накопичений досвід і «живе» спілкування з викладачами перестануть враховуватися.

Список використаних джерел

1. Киричок В. А. Організація самостійної роботи студентів ВМНЗ // Збірник наукових праць науково-практичної конференції з міжнародною участю «Вища медична освіта: сучасні виклики та перспективи» (3-4 березня 2016 р., м.Київ). – Київ : ВИДАВНИЦТВО КІМ, 2016. – С. 99-103.
2. Філоненко М.М. Методика викладання у вищій медичній школі на засадах компетентісного підходу: Методичні рекомендації для викладачів та здобувачів наукового ступеня доктора філософії (PhD) ВМ(Ф)НЗ України. / М. М. Філоненко – Київ : Центр учбової літератури, 2016. – 88 с.
3. Інтернет-ресурси: <https://classroom.google.com>

АКТИВНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ ПЕДІАТРІЇ

Світлана Недорез,
викладач Генічеського
медичного училища

Майбутні фахівці мають стати активною стороною освітнього процесу, самі шукати та знаходити шляхи вирішення тих чи інших проблем, а викладач – направляти, регулювати та допомагати в цьому.

Головне завдання змісту освіти – це формування освіченої, гармонійно розвинутої особистості, здатної до постійного оновлення наукових знань, професійної мобільності та швидкої адаптації до змін і розвитку в соціально-культурній сфері, в галузях науки та техніки.

У сучасних умовах освітній процес професійної школи, зокрема медичної, спрямований на формування самостійної, активної, ініціативної особистості, яка готова до співробітництва, до самостійної організації своєї професійної діяльності. Згідно з вимогами до умов реалізації головних освітніх програм, освітній заклад повинен передбачати використання в освітньому процесі сучасних освітніх технологій, які сприяють більш ефективному сприйманню навчального матеріалу, формуванню та розвитку загальних та професійних компетенцій. Виникає потреба в упровадженні нових педагогічних технологій активних методів навчання. Саме активні методи навчання спонукають майбутніх спеціалістів до активної розумової та практичної діяльності. Майбутні фахівці мають стати активною стороною освітнього процесу, самі шукати та знаходити шляхи вирішення тих чи інших про-

блем, а викладач – направляти, регулювати та допомагати в цьому. Ефективним методом навчання стають ділові ігри.

Ділова (рольова) гра – це один з методів навчання, в якому учасники розігрують різні ролі на підставі ситуацій, пов'язаних з темою заняття. Ділова гра – це комплексний методичний прийом навчання, при якому слухачі розглядають процес прийняття рішення.

Переваги ділової гри: розігрування ролей створює сприятливий для навчання клімат;

- основна риса гри – умовність дій, що робить тренінг живим і емоційно захоплюючим;

- «драматизована» форма ситуації, в якій учасники розігрують проблему; під час гри учасники не відчувають страху за наслідки помилок; відпрацювання різних варіантів поведінки в проблемних ситуаціях, при цьому викладач може демонструвати ефективні прийоми і прийоми, яких слід уникати;

- у сценарії ділової гри можуть включатися конкретні клінічні приклади; ділова гра сприяє розвитку клінічного мислення, співпереживанню, оскільки ставить учасників на місце їх пацієнтів;

- ділова гра спонукає до самостійних дій, що підвищує рівень мотиваційного потенціалу слухача;

- дає можливість одночасного залучення до навчального процесу всіх слухачів групи з різними особистими рисами та швидкістю реагування;

- сприяє закріпленню отриманих знань, що є невід'ємною частиною ефективного та успішного навчання.

До недоліків ділової гри відносять: високу організаційну трудомісткість; виключає роботу індивідуальну чи в малій групі; можлива недостатня ідентифікація слухача з обраною роллю.

Ділові ігри можуть мати різне втілення. Види ділових ігор:

1. Негнучкі ігри з обмеженим вибором альтернатив для прийняття рішення (конкретних ситуацій).

2. Загальні ігри, в яких учасники беруть на себе будь-яку роль, а рішення пов'язане з цією роллю (рольові ігри).

3. Інтерактивні або відкриті ігри, у яких кожен учасник може вступити в контакт із будь-яким учасником (складні ділові ігри).

Основний принцип проведення ділових ігор – «від

простого до складного». При вивченні перших тем можна використовувати конкретні ситуаційні задачі з обраної теми. На старших курсах розробляються спеціальні сценарії, які включають в себе об'єкт моделювання, ігровий комплекс, правила взаємодії, порядок проведення та підведення підсумків.

Так, наприклад, вивчаючи перші теми з курсу «Педіатрія» «Анатомо-фізіологічні особливості новонародженої дитини та догляд за нею», можна використати складніший метод навчання – складання ділових ситуацій та задач, які сприяють колективній взаємодії студентів.

При вивченні цієї теми вирішують прості ситуаційні задачі: один учасник отримує роль матері новонародженої дитини, другий – фельдшера ФАПу. Студент, який виконує роль матері, знайомиться з діагнозом, після чого має дати характеристику типових симптомів, які характерні для такого діагнозу. Студент, який виконує роль фельдшера, має оцінити ситуацію, дати рекомендації по догляду, за необхідності – надати кваліфіковану медичну допомогу дитині.

На випускному курсі можна використати багатокomплексні ділові ігри.

Робота фельдшера або медсестри насамперед базується на роботі з хворим. Для всіх студентів-медиків основною проблемною ситуацією завжди є хвора дитина. Таким чином, ділові ігри на практичних заняттях можна використати при вивченні тих захворювань, коли немає можливості продемонструвати тематичних хворих (хворих на дифтерію, скарлатину). В цьому випадку також можна використати знання з курсу інфекційних

хвороб, епідеміології, мікробіології, що розширює тематику ділової гри.

Втілення імітаційної гри в освітній процес виховує любов, цікавість до обраної професії, дає можливість за короткий час, навіть протягом заняття, виробити професійні навички та уміння, підвищує якість навчання, тому їх можна використовувати також для самостійної аудиторної та позааудиторної роботи студентів.

Розробляючи багатокomплексні ігри, можна використовувати ситуаційні задачі, навчальні історії хвороб, проблемні ситуаційні задачі. У такій діловій грі беруть участь всі студенти групи.

Так, наприклад, у діловій грі з теми «Туберкульоз» студенти розігрують ролі сімейної медсестри, медсестри кабінету щеплення, фельдшера приймального відділення, медсестри інфекційного відділення, медсестри школи. Таким чином в діловій грі зберігається взаємодія медпрацівників різного напрямку, вивчають їх професійні обов'язки та обсяг роботи кожної ланки.

Заключним етапом ділових ігор є конкурс «Кращий за фахом».

Основною метою конкурсу має бути підвищення рів-

ня професійної майстерності, розширення кругозору та наближення студентів до реальних умов своєї роботи.

Ділова гра проводиться у такій послідовності

1. Роз'яснюють питання, пов'язані з розумінням цілей та завдань гри, й створюють робочі групи. Керівник гри описує поставлену проблему і розподіляє матеріали для гри.

2. Створюють групи та розподіляють картки з ролями. Інформаційний матеріал опрацьовують і роз'яснюють план та правила гри.

3. Аналізують вихідну ситуацію. Водночас розглядають та обговорюють вибір дій і рішень, які впливають із цих розробок. Потім отримані рішення документують.

4. Взаємодія між групами. Взаємодія між групами є найінтенсивнішою фазою гри, водночас групи взаємоують одна з одною (пишуть листи, ведуть бесіди й переговори). За допомогою карток подій до гри можуть бути внесені цілеспрямовані зміни. Позиція керівника гри в цій фазі абсолютно пасивна.

5. Результати збирають, обробляють й оцінюють всередині групи та обговорюють позицію, яку слід представити.

6. Зустрічаються всі учас-

ники ділової гри і збирають в одне ціле результати кожної групи, а потім обговорюють їх.

7. Оцінювання гри. Тут проводиться узагальнення й аналізування змісту предмета, а також формального процесу дії гри. До того ж аналізують й конструктивно критикують результати гри. Представлений процес гри є типовим ідеальним і може варіюватися. Важливим є також те, що взяті на себе ролі слухачами дійсно виконуються і сприймаються серйозно. Правила гри можуть відрізнятись в різних ділових іграх.

Ділова гра дає можливість моделювати типові професійні

ситуації, у ході яких її учасники ведуть напружену розумову роботу, колективно шукають оптимальні рішення, використовуючи теоретичні знання та свій досвід. Означений метод навчання дозволяє втілити знання з передумови дій в самі дії. Дійсно, професійна діяльність фельдшера, медсестри ґрунтується на відносинах типу «суб'єкт – суб'єкт», де суб'єктом, що організує взаємодію, виступає медпрацівник, іншим суб'єктом є пацієнт. Таким чином, можна говорити, що важливими у професійній діяльності фахівців охорони здоров'я є комунікативні компетентності та якості, високий

рівень загальної культури, розуміння інших людей, емпатія, вміння контролювати емоції, відповідальність, охайність та акуратність, етика поведінки з колегами та пацієнтами, тактовність, вміння дотримуватися конфіденційності та ін. Ділові ігри, що розробляються на конкретних ситуаціях, вводять майбутніх фахівців у сферу їх професійної діяльності, формують у них здатність до критичної оцінки своєї діяльності, до вміння знаходити рішення з її вдосконалення та є міцним стимулом активізації самостійної роботи майбутніх фахівців охорони здоров'я по придбанню професійних знань та навиків зі своєї спеціальності. Отримані у процесі ділової гри практичні навички дозволяють майбутньому фахівцю уникнути помилок, що можливі при переході до самостійної професійної діяльності. Вважаємо, що ділова гра – це своєрідне моделювання процесів та механізмів прийняття рішень. Також ділова гра сприяє прищепленню певних соціальних навичок та вихованню правильної самооцінки, що важливо для майбутніх фахівців.

Список використаних джерел

1. Максименко С.Д. Журнал "Медична освіта". – №1, 2016 р.
2. Філоненко М.М. Методичні рекомендації. "Науково-дослідницька діяльність студентів". – 2013.
3. Мілерян В.Є. Методичні основи підготовки та проведення навчальних занять в медичних вузах, 2004 р.

РОЛЬ ВИДАТНИХ БЕРЕЖАНЦІВ-МАТЕМАТИКІВ У РОЗВИТКУ ТОЧНИХ НАУК В УКРАЇНІ

Маріанна Михайлишин,
Ірина Тернова,
ВП НУБіП України «Бережанський
агротехнічний коледж»

Нехай не гасне світ науки

П. Куліш

У кожному періоді історії математики були свої видатні постаті вчених, в яких були різні долі. Одні зажили слави і безсмертя ще за життя, іншим судилося пройти складні шляхи і розділити трагічну долю свого народу. Багато визначних математиків стали зразками щирої відданості науці, патріотами свого народу.

Знаменитий Луї Пастер у свій час сказав: «Наука не має батьківщини, але не буває вченого без батьківщини, і те значення, яке його праці можуть мати у світі, він повинен відносити до своєї батьківщини».

Для студентів, що навчаються у ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний коледж», окрім вивчення обов'язкових дисциплін, ми пропонуємо різні форми і методи науково-дослідної роботи.

У центрі славного міста Бережани стоїть знаменита ратуша, в стіни якої у 1805 році зі Збаража перенесено гімназію. До 1944 року коридорами цієї гімназії пройшли тисячі студентів, серед яких відомі письменники, мовознавці, історики, військовики, адвокати, медики, релігійні діячі, математики та ін.

На сьогоднішній день малодослідженими вважаються вчителі і учні Бережанської гімназії, що пов'язали своє життя

з математикою. Щоб, хоча б частково, заповнити цю прогалину в історії, провели дослідження плеяди українських математиків та за підсумками роботи провели конференцію «Роль видатних бережанців-математиків у розвитку точних наук в Україні».

«Чи існують німецька або українська математика? З точки зору змісту, істинності такого поділу немає. Теорема або доведена, або ні – незалежно від місця на земній кулі. Але поняття «українська математика» має сенс. Воно означає ту сферу національної культури, в якій працюють математики. І якщо ця сфера мало розвинута чи нація не має власної математичної культури, свого заgonу математиків, то це справляє негативний вплив на всю національну культуру», – говорив академік Мирослав Попович. Саме тому про «свій загін» математиків-бережанців хочемо розповісти більш детально.

Хроніка Бережанської гімназії:

1864 – введено 8-класне навчання. Граф Потоцький виділив додатково 5 приміщень і розпорядився виділяти щорічно 50 сажнів дерева, кожного четвертого року – 300 злотих ринських з доходів від його ма-

єтностей. Міський уряд поставив на рахунок у банку 40570 злотих ринських, проценти від яких мали йти на потреби гімназії, доки вона існуватиме.

1865 – 3 липня відбулася перша матура. Здавали письмові іспити з німецької, польської, латинської мов, математики і географії.

4 вересня – усні екзамени з математики, латини і релігії.

1911 – створено гурток самостійного студіювання математики для вибраних учнів V-VI класів, який працював під керівництвом вчителя.

Учителі математики в Бережанській гімназії 1812-1939 рр.: Білик Іван (1897-1899; 1918-1928); Гладис Ярослав (1941-1943); Гоборський Антоній (1904-1906); Гусак Володимир (1905-1920); Єзьорський Францішек (1882-1887); Капшій Міхал (1911); Каспери Фердинанд (1861-1869); Насельський Осип (1882-1920); Петрович Василь (1812-1818); Сабат Андрій (1905-1912); Санат Василь (1888-1894); Сендецький Станіслав (1939; 1941-1944); Стасюк Василь (1928-1939); Тихович Ігнатій (1879-1881); Уранович Зигмунд (1867-1876); Цвондзінський Тадеуш (1894-1905); Чачковський Юзеф (1858-1861); Шутт Прокоп (1848-1864).

Учні Бережанської гімназії – математики: Білінський Володимир, Чайковський Микола, Зарицький Мирон, Гула Федір, Боднар Іван, Витвицький Петро.

У Бережанах народився відомий польський і швейцарський математик, що вніс політичний вклад в теорію ігор (англ. Game theory) і нечітку логіку (англ. Fuzzi logics), автор теорії лінійної часткової інформації Едуард Кофлер (1911-2007)

Закінчив Львівський університет, де вивчав математику, теорію ігор як учень Гуго Штейнгауса і Стефана Банаха. У 1969 році Е. Кофлер емігрував у Швейцарію, де прийняв посаду професора в університеті Цюріха в Інституті емпіричних економічних досліджень та наукового консультанта швейцарського Національного наукового фонду. У Цюріху Е. Кофлер розробив у 1970 р. свою теорію лінійної часткової інформації, яка застосовується для прийняття рішень на підставі нечіткої логіки, тобто неповної або малодоступної інформації.

Заслуговує на увагу незабутня постать дійсного члена Наукового товариства імені Шевченка (НТШ), ученого і талановитого педагога доктора Василя Стасюка. У 1912 році за дисертацію «Геометрія Лобачевського і її представлення в евклідових просторах», виконану під керівництвом професора А. Штоєра, здобув учений ступінь доктора філософії у галузі математики й астрономії.

Іншою ділянкою, яку розвивав молодий науковець, стала асекураційна («страхова») математика. Його дослідження у цій галузі мали значення не тільки для впровадження наукових засад у діяльність страхових установ, а й у розв'язання більш загальних проблем статистичної математики, коло застосуван-

ня якої надзвичайно широке. Свої знання у цій галузі В. Стасюк у 1910-1920 рр. використав для оптимізації діяльності львівських українських асекураційних компаній, які діяли в Галичині.

У 1920 р. математично-природничо-лікарська секція НТШ на своєму засіданні обрала його дійсним членом НТШ, підставою для цього стали праці, опубліковані В. Стасюком у збірнику НТШ. Писати на теми вищої математики українською мовою було тоді дуже нелегко, оскільки різномовної термінології майже не було, отже обидві праці В. Стасюка були істотним внеском у її розроблення.

У тодішній польській державі українським ученим, за невеликими винятками, був закритий шлях до університетської кар'єри, у середньому шкільництві здобути викладацьку посаду українцеві теж було нелегко. Спершу працював у Коломиї, а згодом був змушений працювати в Лежайську і Ланцуті.

З 1928 р. Василь Стасюк працює у Бережанській гімназії. Поряд із викладанням предметів брав участь і в українському громадсько-культурному житті. У 1939 р. В. Стасюка призначають директором Бережанської гімназії (до 1944 року).

Василь Стасюк володів рідкісним даром – не переходити до складних питань, поки всі учні не матимуть міцних знань з елементарних підстав науки. На математичному гуртку ставив і ті питання, які свого часу розробляв у рамках НТШ. Неодноразово вигравав конкурси на розв'язання різних складних задач, які друкувалися у часописі «Математика в школі».

Слідами батька пішов син Ігор, нині член-кореспондент МАН України, заступник директора Інституту фізики кон-

денсованих систем, активний діяч НТШ у Львові.

У великому сузір'ї учнів Бережанської гімназії яскраво пломеніє зірка професора Федора Гули. У Львівському університеті студіював математику і здобув вчений ступінь доктора *gerum naturalium*. Був людиною світлого розуму, розважливої селянської мудрості й щедрої душі. Його математичний талант од Бога. Простота і дохідливість у поясненні математичних істин – його педагогічне кредо. Ніколи не вживав високопарних книжних слів, а пояснював навчальний матеріал «на простий хлопський розум», тобто спираючись на здоровий глузд, на практику життя. Зоряним часом Федора Гули був період його педагогічної діяльності в Чехословаччині (1920-1923), коли обіймав посаду доцента і викладав математику та астрономію в Українському високому педагогічному інституті ім. М. Драгоманова. Тут він підготував і видав підручники з математики для студентів вищих навчальних закладів, активно займався науковою роботою, написав низку наукових праць.

В історії становлення української математичної культури в Галичині значне місце належить професорові Мирону Зарицькому – учневі Бережанської гімназії. У 1927 р. М. Зарицького обирають дійсним членом НТШ в математично-природописно-лікарській секції. У 25-му томі «Збірника» цієї секції була надрукована перша його праця. За наступну працю «Деякі основи поняття аналізу положення з погляду алгебри логіки» Львівський університет 1930 року присудив йому вчений ступінь доктора філософії. Його обирають членом львівського відділу Польського математичного товариства та членом Німецького математичного товариства.

Основні наукові праці М. Зарицького стосуються теорії множин і теорії функцій дійсної змінної. Він дослідив похідні множини методами алгебри логіки, виходячи лише із декількох основних аксіом і не користуючись іншими геометричними міркуваннями. Вивчав теорію вимірних перетворень множин, які переводять довільну вимірну множину в іншу, такого ж роду.

Найважливішим його творчим досягненням є дослідження Булевої алгебри з похідною. Як філософ цікавився теорією ймовірностей та математичною статистикою. Був великим знавцем історії математики; поряд із теорією множин читав курси лекцій з історії математики. Перекладав із французької мови на українську фундаментальну працю С. Банаха «Курс функціонального аналізу»

Ми любимо математику за її непохитну правдивість», – говорив Микола Чайковський, син відомого письменника Андрія Чайковського. Народився у місті Бережани 2 січня 1887 року. Професор Микола Чайковський був першим, хто в слов'янському світі дав виклад математичної теорії Галуа. Микола Чайковський згадує: «...Я став студентом механічного факультету і почав ходити на заняття, які мені відразу не сподобалися. Виклади математики були занадто елементарні – я чекав чогось глибшого... Після канікул я повернувся до Праги і там перейшов на філософський факультет і до кінця навчального року слухав лекції математики і фізики.

Празький німецький університет не задовольнив М. Чайковського, і через рік він перейшов до Віденського, в якому провчився три роки. Завершував навчання вже у Львівському.

В 1912-1929 рр. М. Чайков-

ський викладає математику в середніх школах Галичини, а також займається популяризацією математики та її історії на сторінках місцевих українських журналів.

Згодом на громадських заходах Чайковський читає курс вищої математики Львівському таємному університеті. Місце занять доводилося весь час змінювати, ховаючись від польської поліції, яка нерідко заарештовувала і студентів, і викладачів.

Ще будучи студентом третього курсу Віденського університету, М. Чайковський пише першу математичну роботу «Розвиток числових систем в історії людської культури». Ця робота поклала початок плідній праці вченого в галузі математики та її історії, розробки української термінології, бібліографії математики, розвідок з історії української науки і культури.

В 1913 році М. Чайковський – один з одиниць українців-математиків з Галичини – був вибраний дійсним членом Наукового Товариства імені Тараса Шевченка. У збірнику він друкував свої роботи: «Метациклічні рівняння та їх групи», «Метода Hermite'a інтегрування вимірних функцій», «Дослідження по теорії порівнянь», «Студії з теорії конгруенцій» та ін.

Поряд із суто науковими дослідженнями з математики, Чайковський приділяє багато уваги питанням української математичної термінології, а також підготовці підручників з математики рідною мовою. Результатами праці були: «Чотиризначні таблиці логарифмів і тригонометричних функцій» (у співавторстві з В. Кучером) – 4 видання, «Систематичний словник української математичної термінології», «Тригонометрія, підручник для середньої школи та для самоосвіти», «Підручник інтеграль-

ного числення», за яким навчалися в українських школах західних областей України.

У 1929 році Миколу Чайковського запрошено на посаду професора математики Одеського інституту народної освіти. Напружена організаторська, викладацька та громадська робота в Одесі не завадила Чайковському займатися й наукою. Він публікує в академічному журналі статті: «До теорії дискримінанта алгебраїчного рівняння», «Про зчисленість множини раціональних чисел», видає цінну для історії вітчизняної математики «Українську математичну наукову біографію (1894-1927)». Разом із М. Кравчуком працює над складанням підручника з вищої алгебри, перекладає з німецької на українську першу частину «Елементарної математики Фелікса Клейна». У співдружності з колективом авторів підготував «Робітну книжку з математики для інституту соціального виховання» (інститути, що готували викладачів середніх шкіл).

Микола Чайковський – єдиний з галичан, який пройшов «Біломор» і Соловки, вижив і повернувся до Львова, як професор математики Львівського університету, вивчив не одного здібного студента і аспіранта.

У травні 1954 року М. Чайковський відшуковує своїх родичів, друзів, зустрічається зі «своїм дитинством» – Бережанами. З величезним зворушенням згадував тоді свою дитячу фразу «Ні за які скарби світу не віддав би я Бережани», яку ще на початку ХХ ст. написав у домашньому творі «Бережанський став».

У 1959 році з'являється «Квадратні рівняння» – посібник для вчителів та студентів. У 1960 році виходить з друку «Російсько-український математичний словник», словник містить 12000 термінів, які встановились у науковій літературі.

Працюючи в багатьох вишах, М. Чайковський займається питанням естетичного виховання учнів на уроках математики – публікує статтю «Краса в математиці».

Уже перебуваючи на пенсії, у 1967 та 1969 роках на вечорах, присвячених розвитку математики у Львівському університеті, він ділився спогадами про своїх соратників – видатних західноукраїнських математиків Володимира Левицького та Мирона Зарицького, з якими йому довелося працювати.

А в роботі нашої конференції брали участь та ділилися спогадами про свого вчителя Миколу Чайковського два ви-

кладачі математики, що працювали у навчальному закладі м. Бережани, – Микола Сорокатиї та Володимир Карабаник. Як пригадували у своїх спогадах, що попри вивчення предмету, вони завжди розповідали Миколі Чайковському про Бережани – його рідне місто.

Наукова спадщина видатних математиків-бережанців ще чекає своїх дослідників. Багато ненадрукованих праць з їх архівів, які знаходяться в різних людей, є актуальними й сьогодні, особливо матеріали М. Чайковського про естетичне виховання на уроках математики, а також матеріали з історії математики та історії

шкільництва.

Імена видатних бережанців-математиків з повним правом стоять в одному ряді з іменами найвидатніших математиків ХХ століття.

«Кого не манить краса, ні мистецтво, хто живе вбогим духовним життям, той нічого не дасть математиці. Поезія не різниться від математики вищим лотом уяви, а математик різниться від поета лиш тим, що все і всюди розуміє. Але як у мистецтві, так і в математиці лише твори гарні переживають століття і виховують цілі покоління», – говорив відомий математик Мирон Зароцький.

РЕКОМЕНДАЦІЇ КІНЕСОЛОГА

1. Пам'ятаючи, що людське обличчя, особливо очі, володіють винятковою виразністю, треба намагатися бачити слухача і стояти перед ним так, щоб і він добре бачив ваше обличчя.
2. У всіх випадках живого спілкування слід залишатися природним, самим собою.
3. Жести, міміка мовця, зокрема лектора, учителя, тележурналіста, повинні мати ознаки його індивідуальності, а не бути "запозиченими" у популярного артиста або іншого лектора, який користується успіхом.
4. Не треба, проте, і хизуватися індивідуальністю – не можна бути однаковим у різних ситуаціях спілкування, "культивувати" до самозамилування свою манеру говорити.
5. Мовлення має бути змістовним, яскравим і емоційним, але не варто нав'язувати власних емоцій – їх треба викликати у слухача, тому, спілкуючись, слід бути щирим і природним. У цьому полягає й естетика спілкування.
6. Природні можливості людського голосу, його тембр, темп мовлення у поєднанні з мімікою і жестами творитимуть виразність мовлення, якщо будуть підпорядковуватися усвідомленій меті спілкування і якщо текстовому мовленню цілком віритиме його інтерпретатор.
7. Надмірна жестикуляція, невиправдана міміка з'являються, коли мовлення бідне, неточне. А оскільки міміка і жести лише допомагають слову, то треба опанувати багатство мови – словникове, структурно-інтонаційне, акцентуаційне тощо.
8. Оскільки стриманість є ознакою вихованості, то, прагнучи до високого ступеня вихованості, слід остерігатися, щоб стриманість не перейшла у скованість, адже мистецтво живого мовлення потребує невимушеності у вираженні думки і почуттів.
9. Варто запам'ятати цінні поради класичної риторики: коли хочеш переконати слухача або читача в правдивості запропонованої теми, треба, щоб:
 - а) слово твоє було зрозумілим,
 - б) тема була переконливо обґрунтована,
 - в) мовлення багатим, правильним і приємним,
 - г) той, хто прагне бути бажаним співрозмовником, повинен багато знати, особливо історію, філософію, етику й естетику.
10. Треба тренувати слух, щоб тонко відчувати й чуже, і власне слово. Тренувати варто і свої почуття, щоб уміти їх і стримувати, і виявляти в межах пристойності, етики. Це допоможе вправно володіти психологічними жестами.

**Про актуальне в методичній діяльності: думки й поради експертів:
мультимедійний науково-методичний комплекс: авторський колектив / за наук. ред. проф.
Т.М. Сорочан. – К.: 2017. – 728 с.**

ВІД ВИТОКІВ ДО СЬОГОДЕННЯ

**Леонід Попа, директор
Анна Фетова, завідувачка
навчально-методичної лабораторії
Білгород-Дністровського коледжу
природокористування, будівництва
та комп'ютерних технологій**

1 листопада 2019 року Білгород-Дністровський коледж природокористування, будівництва та комп'ютерних технологій святкує 75 річницю з дня заснування.

У 1940-х роках ХХ століття виникла необхідність у підготовці спеціалістів з рільництва для сільського господарства на півдні Бессарабії. У зв'язку з цим було прийнято рішення про організацію технікуму рільництва в селі Руська Іванівка Старокозацького району Ізмаїльської області.

Після Другої світової війни, за рішенням Ізмаїльського обласного виконкому та наказом Міністерства сільського господарства України від 2 листопада 1944 року, роботу навчального закладу було відновлено та переведено із с. Руська Іванівка до міста Білгород-Дністровський. Першим директором технікуму призначено Гапонюка Дмитра Володимировича, який очолював навчальний заклад впродовж 25 років. Під керівництвом Дмитра Володимировича створено основну навчально-матеріальну базу. Для проведення навчальних занять за технікумом закріпили три будинки колишнього дитячого притулку із подвір'ям та садом, у 1953 році відремонтовано та введено в експлуатацію адміністративно-навчальний корпус (колишня Земська управа), збудовано 4 поверховий гуртожиток, 2 поверховий

навчальний корпус та лабораторію гідравліки та ГТС.

План прийому студентів на 1944-1945 навчальний рік складав 150 осіб: 2 підготовчі групи, 2 групи першого і 1 група другого курсу за спеціальністю «Агрономія». Агрономічне відділення розпочало роботу 15 листопада 1944 року.

Впродовж 1945-1949 років було відкрито спеціальності «Виноградарство» та «Механізація сільського господарства». 1956 року підготовку фахівців спеціальності «Механізація сільського господарства» було переведено до Ізмаїльського технікуму механізації та електрифікації сільського господарства (нині Ізмаїльський агротехнічний коледж).

У 1950 році на базі господарства «Розсадник» було створено навчально-дослідне господарство технікуму із земельною площею 230 га. Зусиллями співробітників, викладачів та студентів зібрано колекцію з 147 сортів винограду, дендрарій нараховував 300 видів дерев і чагарників півдня України, створено плодовий розсадник та закладено персиковий сад площею 5 га. На НДГ функціонували 2 теплиці,

пасіка на 150 вуликів, ферма великої рогатої худоби, свиноферма. Навчально-дослідне господарство було значною підтримкою для харчування студентів, особливо у важкі повоєнні та посушливі роки. Впродовж 1956 – 1971 років розширювалась структура навчального закладу: відкрито заочне відділення технікуму (1956 рік), гідромеліоративне відділення (1964 рік), відділення промислового та цивільного будівництва (1971 рік).

За період існування навчальний заклад неодноразово змінював назву: технікум рільництва (1940 – 1955 р.), Білгород-Дністровський сільськогосподарський технікум (1955 – 2001 р.), Білгород-Дністровський державний аграрний технікум (2001 – 2018 р.), 4 січня 2018 року було змінено тип навчального закладу та перейменовано у Білгород-Дністровський коледж природокористування, будівництва та комп'ютерних технологій. Значний внесок у розвиток та процвітання навчального закладу зробили керівники, що його очолювали у різні роки: Гапонюк Д.М. (1944 – 1969 р.), Поліщук П.К. (1969-1976 р.), Сргієнко Г.І. (1976-1983 р.), Не-

*До минулого стався з вдячністю,
До сьогочасного – діяльно,
До майбутнього – відповідально.*

варко М.М.(1983 – 2000 р.).

2000 року на посаду директора обрано Попа Леоніда Миновича. Впродовж 19 років керівництва Леоніда Миновича були зроблені вагомі кроки в розвитку навчально-виховної, методичної та матеріальної бази навчального закладу. Відкрито нові спеціальності: «Прикладна екологія», «Організація виробництва», «Зелене будівництво та садово-паркове господарство», «Архітектурне проектування та внутрішній інтер'єр», «Обслуговування комп'ютерних систем і мереж». У 2019 році відкрито спеціальності: «Фінанси, банківська справа та страхування» та «Інженерія програмного забезпечення».

Нині Білгород-Дністровський коледж природокористування, будівництва та комп'ютерних технологій – сучасний навчальний заклад, який продовжує свій розвиток, зберігаючи традиції. В структуру навчального закладу входять:

- відділення природокористування
- відділення будівництва, архітектури та заочної форми навчання
- відділення менеджменту та комп'ютерних технологій.
- навчально-дослідне господарство

Кадровий склад коледжу становить 115 осіб, з них 52 – педагогічні працівники. Нелегкою щоденною працею багатьох викладачів коледжу зміцнюються загальні педагогічні критерії, відшліфовується педагогічна майстерність, удосконалюється методика викладання, накопичується педагогічний досвід, народжуються та закріплюються традиції навчальної та виховної діяльності. Значна роль в наданні якісних освітніх послуг залежить від творчого потенціалу, злагоджених професійних дій педагогічних працівників. Якісний склад педаго-

гічного колективу становить: 25 викладачів з кваліфікаційною категорією «спеціаліст вищої категорії», з них 9 мають педагогічне звання «викладач-методист», 2 – «старший викладач»; 2 викладачі нагороджені Знаком «Відмінник освіти», 7 – трудовою відзнакою «Відмінник аграрної освіти та науки», 6 – трудовою відзнакою «Знак Пошани». За участь у роботі щорічної Міжнародної агропромислової виставки «Агро», колектив коледжу був нагороджений золотими медалями в номінаціях: «За вагомий внесок в розвиток агроосвіти», «За розвиток фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи», а також «За високий професіоналізм та якість надання освітніх послуг».

Основним структурним підрозділом, який забезпечує організацію та контроль освітньої діяльності, є навчальна частина, яку очолює Зайченко М.Д. Свою роботу навчальна частина здійснює в тісному контакті з відділеннями коледжу, навчально-методичною лабораторією, бібліотекою, відділом кадрів, бухгалтерією та іншими підрозділами навчального закладу.

В рамках реалізації основних напрямків освітньої діяльності в коледжі діє 6 циклових комісій, які сформовані з урахуванням профілів навчальних

дисциплін. Головами циклових комісій є Марина І.Г., Степова С.М., Сергієнко О.Г., Васілашко С.В., Василенко Т.М., Слободян Н.В.

Навчально-методична лабораторія коледжу, яку очолює Фетова А.М., є центром організаційної та навчально-методичної роботи педагогічних працівників. Викладачі щорічно беруть участь у обласних та Всеукраїнських семінарах, конференціях, конкурсах, методичних об'єднаннях тощо. Виборюють призові місця на конкурсах «Педагогічний ОСКАР» (ДУ «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти»), «Кращий навчально-методичний матеріал», «Кращий навчальний кабінет» (Рада директорів ЗВО I-II р.а. Одеської області) викладачі: Сергієнко О.Г., Степова С.М., Марусіч Н.Ю., Олійник Л.В., Каріка А.Б., Марина І.Г., Фетова А.М., Загорюлько Л.В., Купцова О.В., Лисовська І.В., Чуханенко О.С., Коваль М.А., Слободян Н.В., Васілашко С.Д. Значна увага приділяється використанню в освітньому процесі інноваційних педагогічних та інформаційних технологій, цьому сприяє належна матеріально-технічна база. Викладачами розробляються електронні навчально-методичні комплекси дисциплін, електронні посібники, персональ-

ні сайти; використовуються педагогічні програмні засоби, прикладні програми та програми фахового спрямування.

Комп'ютерне устаткування коледжу налічує 125 одиниць персональних комп'ютерів із додатковим організаційним та периферійним обладнанням. Навчальні кабінети та лабораторії підключено до інтернету, що дає можливість студентам ефективно використовувати інформаційний ресурс мережі на заняттях та в позааудиторний час.

Прогресивність форм і методів навчання підтверджують результати участі в обласних предметних олімпіадах. Щорічно студенти під керівництвом викладачів Степової С.М., Чуханенко О.С., Сергієнко Н.О., Олійник Л.В., Василенка С.М., Пономаренко Н.В. виборюють призові місця.

1 листопада 2019 року виповнюється 75 років відділенню природокористування. Першим завідувачем був Бойко Григорій Федорович – педагог, фахівець у галузі сільськогосподарства, розумна та ерудована людина. Понад 59 років віддав коледжу Сергієнко Григорій Іванович, який був випускником агрономічного відділення 1950-го року, а по завершенню навчання працював у коледжі на різних посадах: викладача агрономічних

дисциплін, завідувача агрономічного відділення, директора, заступника директора з навчальної роботи, диспетчера.

Нині кращі традиції продовжують та примножують викладачі відділення на чолі з Соколовою Н.П., готуючи майбутніх фахівців за спеціальностями: «Агрономія», «Садово-паркове господарство», «Екологія». На відділенні налагоджена співпраця з підприємствами та господарствами міста Білгород-Дністровська та району: в СФГ «Барвінок» студенти знайомляться з сучасною технологією обробки ґрунту No-Till, Mini-Till, Strip-Till, у ПП Агрофірма «Авангард» – з вирощуванням зернових та технічних культур, у ПП «Аккерман Зернопром» – навчаються зберіганню та переробці зерна.

З 2008 року коледж став членом міжнародної асоціації органічного виробництва «БІОЛан України» і увійшов до Міжнародної програми «БІОЛан».

На відділенні будівництва, архітектури та заочної форми навчання здійснюється підготовка фахівців за спеціальностями: «Архітектура та містобудування», «Будівництво та цивільна інженерія». З 2012 року відділення очолює Каріка А.Б. Кабінети та лабораторії відділення обладнані сучас-

ною комп'ютерною технікою, мультимедійними установками, комп'ютерними програмами AutoCad і ArchiCAD. Практики проходять на базових підприємствах, проектних фірмах міста та Одеської області: Білгород-Дністровському управлінні містобудування та архітектури, КП «Підрядна спеціалізована господарська ремонтна будівельна дільниця», ООО «Реґіонбуд ПБ» м.Одеса, ПРаТ «Придунайський» (м. Рені), Шабо ООО «ПТК Шабо», ПП «Дністровець» м.Білгород-Дністровський, МП «Світязь».

15-річчя відзначає наймолодше відділення коледжу – менеджменту та комп'ютерних технологій, яке очолює Чуханенко О.С. На відділенні навчаються студенти за спеціальностями «Менеджмент» та «Комп'ютерна інженерія». З 2020 року розпочнеться набір студентів за спеціальностями «Фінанси, банківська справа та страхування» та «Інженерія програмного забезпечення». Технологічні та переддипломні практики проходять на провідних підприємствах, у банківських установах, державних службах та приватних фірмах Південного регіону України. Студенти відділення – постійні переможці обласних олімпіад з економіки, бухгалтерського обліку, інформатики та інших дисциплін, учасники міжвузівських конференцій, призери регіональних конкурсів.

Практична підготовка студентів – невід'ємна складова підготовки фахівців, основним завданням якої є закріплення знань та отримання професійних умінь і навичок, ознайомлення зі специфікою майбутньої спеціальності. Під час навчання студенти мають можливість отримати робітничі професії. Робочі місця для проходження виробничої практики надають підприємства Південного регіону Укра-

їни: СФГ «Барвінок», СК «Шаболат», ТОВ ім. Мічуріна, ТОВ «ПТК Шабо», ПП Агрофірма «Авангард», ТОВ «Істок», ПП «Аккерман Зернопром», МП «Світязь», Білгород-Дністровська міська СЕС, КП «Білгород-Дністровська ремонтно-будівельна дільниця», Білгород-Дністровський міський центр «Благоустрій», КП «Білгород-Дністровськводоканал», Білгород-Дністровське управління водного господарства та інші.

Для організації навчальних практик в коледжі реконструйовані навчальні майстерні. Створена матеріально-технічна база для проходження студентами спеціальності «Менеджмент» практики «1 С: Бухгалтерія». У 2008 році на навчально-дослідному господарстві коледжу створено зелену майстерню «Плодовий сад» площею 25 га. Майбутні агротехніки вивчають технологію вирощування персика та безпосередньо беруть участь у головних технологічних процесах: садіння кісточка мигдалю, окулірування, обрізування плодових дерев, збір та сортування зрілих плодів. Навчально-дослідна робота, практичні та лабораторні заняття з вивчення зернових та овочевих культур проводяться на колекційному полі.

Виховна робота займає провідне місце серед інших не менш важливих напрямів роботи педагогічного колективу. Координує та контролює виховний процес заступник директора Дорошенко С.В. В коледжі діє студентське самоврядування, структурним підрозділом якого є клуб «Лідер». Щорічно проводяться конкурси й фестивалі. На регіональному конкурсі «Студент року - 2018» студентка відділення природо-

користування Рачицька А. зайняла II місце. Наші студенти щорічно беруть участь у зльоті іменних стипендіатів та відмінників навчання «Лідери АПК XXI століття». Танцювальний колектив «Едельвейс», керівником якого є Мазуренко Н.І., – лауреат міжнародних конкурсів в Польщі та Румунії, неодноразовий переможець міських, районних, обласних конкурсів художньої самодіяльності, Всеукраїнського конкурсу «Софіївські зорі».

Значне місце в освітньому процесі навчального закладу відводиться фізкультурно-оздоровчій та спортивно-масовій роботі, яку очолює Корженко М.М. В коледжі діє просторий спортивний зал, в якому проходять навчальні заняття, спартакіади та змагання як міського, обласного, так і всеукраїнського рівнів. Діють спортивні секції із настільного тенісу, футболу, волейболу, баскетболу, легкої атлетики, що дозволяє близько 150 студентам покращувати рівень своєї спортивної майстерності. Щорічно студенти коледжу беруть активну участь у загальноколеджанських, міських, обласних та Всеукраїнських спортивних іграх. Серед аграрних ЗВО за результатами останніх 10 років, на Всеукраїнських спортивних іграх коледж посідає почесне IV загальнокомандне місце.

Соціальна інфраструктура коледжу забезпечує відповідний рівень організації відпочинку, харчування, проведення культурно-оздоровчих і спортивних заходів для студентів і працівників. У 2018 році створено психологічну службу, яку очолює Васильєва І.В. Гуртожиток облаштовано кімнатами для самопідготовки та

відпочинку, кухнями, санвузлами, працює медичний пункт, є вільний доступ до інтернету. Контроль за дотриманням належного санітарного стану кімнат, забезпеченням необхідним обладнанням здійснює завідувач гуртожитком Атанасова А.М.

У коледжі створений і багато років діє музейний комплекс, який складається з двох музейних кімнат: музей історії навчального закладу та музей Бойової Слави. Тут проходять зустрічі з ветеранами праці, студенти-екскурсоводи проводять тематичні екскурсії, збирають та систематизують історичні матеріали. Під керівництвом Нікуліної З.Т. створено волонтерський рух, учасники якого надають допомогу ветеранам праці та людям похилого віку. Музей коледжу неодноразово займав призові місця у огляді-конкурсі музеїв міста, був нагороджений почесними грамотами за плідну та творчу працю.

Наш коледж має свою велику і славу історію. Кожний навчальний рік тут наповнений різностороннім виховним і дидактичним змістом. Завдяки злагодженим діям колективу коледжу проведено значну роботу з удосконалення організаційного, кадрового, навчально-методичного та інформаційного забезпечення освітнього процесу, розвитку матеріально-технічної бази та навчально-дослідного господарства.

Маючи певні здобутки на освітянській ниві, ми віримо у майбутнє нашого навчального закладу. Адже той, хто наполегливо, завзято, незважаючи на труднощі, впевнено прямує до здійснення своєї мети, неодмінно її досягне.

НАВЧАННЯ І ТРУД ПОРУЧ ІДУТЬ (ДО 75-РІЧЧЯ ТЕХНОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО КОЛЕДЖУ БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО НАУ)

Вадим Христосенко,
Максим Мидловець,
викладачі Технологічного-економічного
коледжу Білоцерківського НАУ

У самісінькому центрі древньої Білої Церкви, серед барвистих квітників і кристалічних дерев на вулиці Ярослава Мудрого, стримить у височинь блакитного неба справжній храм науки для багатьох поколінь українців – Технологічно-економічний коледж Білоцерківського національного аграрного університету. 2019-й – особливий для закладу: ми святкуємо 75-річчя! Якими були ці роки, місяці, дні? Безумовно, з важкими буднями й веселими святами, зі сльозами через незахований залік і радістю від отриманого диплому, з безсонними ночами перед іспитами та цікавим дозвіллям, а мозолі ставали першим заробком, отриманим у майстерні, на шляху від простого хлопчини до національно свідомого висококваліфікованого фахівця.

75... Це багато чи мало? Для людини – це майже все життя, коли можна підбивати підсумки, робити певні висновки. Для навчального закладу такий вік – це пора його розквіту, коли утвердилися власні традиції, випробувані часом, є значні здобутки, високі досягнення в навчанні та вихованні професійних спеціалістів й загальнодержавне визнання, подолано багато труднощів, вирішено безліч нагальних проблем, склався дружний колектив однодумців – справжніх

*Славну історію ми пам'ятаємо,
Мудрість віків у життя несемо,
Дружно і впевнено все подолаємо,
Бо до мети переможно йдемо.*

(З гімну ТЕК БНАУ)

майстрів педагогічної справи, напрацьованих фахівців.

Без знання минулого немає майбутнього

Великий Довженко стверджував, що все починається з витоків. Як же все починалося для нас?

Ранньої осені 1944 року, коли в Україні ще точилися кровопролитні бої, а на звільненій від нацистів землі вже розгорталася відбудова народного господарства, із руїн і попелу потрібно було підняти десятки тисяч сплюндрованих чужинцями міст і сіл. Щоб їх відродити, потрібні були не

лише роботящі руки, але й добре підготовлені керівні кадри зі спеціальною освітою.

Саме тому за рішенням Комітету в справах вищої школи при Раді Народних Комісарів СРСР та Народного комісаріату харчової промисловості СРСР від 22 вересня 1944 року був створений Білоцерківський сільськогосподарський технікум Наркомату харчової промисловості СРСР.

Навчальний рік у технікумі розпочався 17 листопада 1944 року на базі Білоцерківського сільськогосподарського інституту за спеціальностями «Ветеринарія», «Зоотехнія»,

«Агрономія». Першими студентами стали 132 юнаків та дівчат не тільки з України, але й з інших республік колишнього СРСР. Серед них були фронтовики, демобілізовані з армії за станом здоров'я, юнаки і дівчата, які пережили жах гітлерівської окупації. Технікум не мав своєї навчальної бази, заняття проходили в кабінетах та лабораторіях сільськогосподарського інституту в другу зміну. Керівництво роботою технікуму здійснювали співробітники інституту. Ректор інституту Щербак А.Г. разом виконував функції директора технікуму. Практичне керівництво роботою технікуму здійснювали заступники директора – Гончарова З.П. (1944 – 1945 рр.) та Зюзько П.М. (1945 – 1948 рр.).

Праця і мучить, і годує, і учить

1946 року технікум був виокремлений у самостійний навчальний заклад – Білоцерківський сільськогосподарський технікум і почав створювати власну навчально-матеріальну базу. Білоцерківська міська рада своїм рішенням від 24 вересня 1946 року передала технікуму для відбудови приміщення колишньої Хоральної синагоги по вулиці Київській

(зараз там знаходиться навчальний корпус №1).

1950 – 1951 навчальний рік був першим у власному приміщенні. Головний корпус набув нинішнього вигляду. У ньому розмістилося 15 класних кімнат та аудиторій, 4 навчальні кабінети, кілька кімнат адміністративно-побутового призначення, кімната громадських організацій, буфет і роздягальня та великий актовий зал на 250 місць.

Козак з біди не заплаче

З 15 жовтня 1946 року і до 12 жовтня 1970 року директором технікуму працював Козійчук Олександр Юрійович – випускник Білоцерківського сільськогосподарського інституту.

Під його керівництвом склалася навчально-матеріальна база, формувався педагогічний колектив, технікум перетворився на центр з підготовки й виховання молоді.

Скоро казка мовиться, та не скоро діло робиться

У 1965 році навчальний заклад перейшов у підпорядкування Міністерства м'ясної та молочної промисловості СРСР, а 1967 року сільськогосподарський технікум був перейменований у Технікум м'ясної та молочної промисловості.

Перехід у підпорядкування іншого міністерства означав початок підготовки спеціалістів за новими спеціальностями. У цей період технікум готував спеціалістів за такими напрямками: «Технологія м'ясних і птахопродуктів», «Технологія молочних продуктів», «Устаткування підприємств молочної промисловості», «Планування підприємств молочної промисловості», «Ветеринарія».

У 1972 році був введений у дію новий корпус, де розташувалися навчально-виробничі майстерні із слюсарної і верстатної практики та 17 типових лабораторій і кабінетів. Великий внесок у обладнання та організацію їх роботи зробили директор технікуму того періоду Волинкін В.О. (1970 – 1978 рр.) та завідувач майстерень Ковалик Д.Ф. Викладачі Бас І.М., Лисенко О.К., Шкорубський В.В. першими створили кабінети на основі технічних засобів навчання.

Продовжив роботу із подальшого оснащення кабінетів і лабораторій та покращення соціально-побутових умов для студентів Клименко М.М., який обіймав посаду директора технікуму протягом 1978 – 1991 років. У 1986 році був уведений у дію новий корпус гуртожитку на 200 місць на вулиці Курсовій. Таким чином була вирішена проблема забезпечення житлом усіх студентів, які навчалися в технікумі.

«Той, хто повторює старе і довідується про нове, може бути проводирем» (Конфуцій)

Із 1992 року й донині директором технікуму (зараз – коледжу) є Лендрик Людмила Павлівна, яка вмiло організовує колектив для вирішення важливих завдань із навчання й виховання молоді, сприяє

згуртуванню педагогів і студентів, поповненню матеріально-технічної бази закладу відповідно до сучасних вимог. Це людина з активною життєвою позицією, справжній генератор ідей. Працелюбна і принципова, досвідчена і відповідальна, вона вміє масштабно мислити, успішно вирішувати питання розвитку коледжу.

Діла говорять голосніше, як слова

У 1997 році Постановою Кабінету Міністрів України № 526 від 29 травня Білоцерківський технікум м'ясної і молочної промисловості ліквідований і на його базі створений Технікум м'ясної і молочної промисловості Білоцерківського державного аграрного університету.

Цього ж року свою сторінку в славу історію коледжу великими буквами почало вписувати новостворене економічне відділення, коли на навчання було зараховано першу групу студентів за напрямком підготовки «Економіка та підприємство», спеціальність «Товарознавство і комерційна діяльність». У 1998 році відкрито спеціальність «Фінанси», у 2004 році – «Економіка підприємства».

20 липня 2004 року наказом № 262 Міністерства аграрної політики України Технікум м'ясної і молочної промисловості Білоцерківського державного аграрного університету перейменовано на Технологіко-економічний коледж Білоцерківського державного аграрного університету.

У 2004 році введено в дію 4-й корпус, де розміщено бібліотеку з читальним залом, інформаційний центр, адміністративні приміщення.

Реалії сьогодення засвідчують, що успішний розвиток сучасних підприємств залежить від їхньої здатності адаптуватися в новому інформаційному світі. Тому на запити держави, відгукуючись на потреби дня, у Технологіко-економічному коледжі у 2012 році відкрито відділення інформаційних технологій.

Привикай до господарства змолоду, то не будеш знати на старість голоду

За 75 років коледж дав півтисіч в житті понад 20 000 юнаків і дівчат. Зараз у ньому здобувають фахову освіту 989 студентів денної та заочної форм навчання. Нині це сучасний навчальний заклад з міцною матеріально-технічною базою, котра має все необхід-

не для навчання, проживання й відпочинку. Студентів гостинно приймають 55 кабінетів та лабораторій, навчально-виробнича майстерня, що містяться в чотирьох корпусах. Перший і третій корпуси належать до історичної спадщини Білої Церкви, її архітектурної перлини. Будівля 1-го корпусу – це відреставроване колишнє приміщення Хоральної синагоги, а 3-го корпусу – Купецької синагоги, що були збудовані на початку ХХ століття. Більшість лабораторій та майстерня функціонують у 2-му навчальному корпусі, а сучасні комп'ютерні класи, бібліотека та читальний зал розміщені в корпусі №4.

Розуміючи роль інформатизації сучасного суспільства, адміністрація коледжу розвиває міцну технічну, методичну та інформаційну базу комп'ютерно орієнтованого освітнього простору, спрямовує діяльність педагогічного колективу на створення мультимедійного забезпечення занять, використання хмарних технологій та іншої інноватики. У коледжі функціонує 5 комп'ютерних класів з вільним доступом до інтернету. 70% аудиторій забезпечено мультимедійним обладнанням. Цей кількісний показник невпинно зростає. Уже цього року сучасними мультимедійними проекторами було обладнано кабінети української мови і літератури, хімії й екології, іноземної мови, що сприяє підвищенню якості навчання, застосуванню практичних навичок студентами безпосередньо на заняттях, підвищенню кваліфікаційного рівня викладачів, ґрунтовній підготовці до ДПА.

Краще раз побачить, як тричі почути

Професійно-практична підготовка – особливе педагогічне мистецтво, що поєднує теорію, педагогіку, виробничий процес, психологію і, разом з тим, інтелект, обізнаність викладачів. Саме на цих засадах працює педагогічний колектив коледжу, забезпечуючи якісну підготовку фахівців.

Виробнича практика є складовою частиною навчального плану і обов'язкова для кожного студента. На старших курсах відповідно до навчальних планів студенти проходять практики:

- на отримання робітничої професії;
- технологічну;
- переддипломну.

Практика на отримання робітничої професії проходить в кабінетах і лабораторіях коледжу, у господарствах, в торгових мережах та на переробних підприємствах міста, з якими укладені довгострокові угоди.

Це ПАТ «ЖЛК-Україна», ТОВ «Форкаджіо», ПАТ «Білоцерківський консервний завод», ПрАТ «Росава», супермаркети «Фуршет», «Край» та «Сільпо», Навчально-науководослідницький центр Білоцерківського національного аграрного університету.

Технологічна та переддипломна практики проводяться на основі укладених довгострокових угод на підприємствах переробної та хімічної галузей, у господарствах та банківських установах.

Маючи достатню кількість місць практики і надаючи можливість вибору студентам, перевага надається підприємствам, які забезпечують працевлаштування студентів з отриманням заробітної плати і надання можливості безпосередньої участі у процесі

реального виробництва під час практики; підприємствам, які забезпечують практикантів житлом; підприємствам з сучасним обладнанням.

Яскравим прикладом таких баз практики є ПАТ «Миронівський хлібопродукт» (підприємства в м. Миронівка, с. Степанці, с. Будище, м. Ладижин), ПАТ «Житомирський маслозавод» (торгова марка «Рудь»), ПАТ «Білоцерківський молочний комбінат», ПАТ «Мілкі Ленд» (м. Мена, м. Славути, м. Ромни), ПрАТ «Росава», ПП «Сімола» (м. Рокитне), ТДВ «ЖЛ» (ТОВ «Житомирські ласощі»), ПрАТ «Кагма» (м. Кагарлик), ПАТ «Галактон» (м. Київ), ТОВ «Віст» (м. Фастів), ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет» (м. Київ), АТ «Брокбізнесбанк», ВАТ «Терезине» (смт. Терезине), ТОВ «Сухолиське», ТДВ «Терезине» (с. Вільна Тарасівка).

Хороші ділові відносини склалися між коледжем і підприємствами, з якими укладено не тільки угоди про надання послуг з практичної підготовки студентів, а й ведеться робота з працевлаштування випускників.

Де праця вчителя завзята, там країна на героїв багата

Головне завдання педагогічного колективу коледжу – створити оптимальні умови, сприятливий освітній простір, що формує й розвиває в студентів спеціальні компетентності, професійну та загальнолюдську культуру, широкий кругозір, здатність ефективно реагувати на виклики сучасного світу, успішно діяти в умовах сьогодення.

Шлях навчального закладу до успіху полягає в усвідомленні адміністрацією і кожним педагогом істини, що успішного студента може сформува-ти тільки успішний викладач, якому притаманна внутрішня

потреба професійного зростання.

Із цією метою в коледжі на базі методкабінету діють професійні та творчі об'єднання викладачів:

- школа професійної адаптації;
- психолого-педагогічний семінар;
- творчі лабораторії;
- майстер-класи;
- консалтингові центри;
- творчі та проектні групи;
- семінари-тренінги.

Великим надбанням нашого навчального закладу є дружний і працелюбний педагогічний колектив, який складався протягом багатьох років на засадах демократії та творчої свободи. Викладачі й співробітники коледжу – це його гордість. Вони віддають улюбленій справі весь свій досвід, знання, педагогічну майстерність і мудрість. Про якісну підготовку студентів сьогодні дбають 77 штатних викладачів, серед яких більшість (52) – це спеціалісти вищої категорії, ще 15 мають першу категорію, 5 – другу й 5 осіб – спеціалісти. Із них 29 – викладачі-методисти, четверо нагороджено нагрудним знаком «Знак пошани», шістьом присвоєно почесне звання «Відмінник освіти України», одинадцяти – «Відмінник аграрної освіти та науки України».

Особливим досягненням у збереженні традицій є наступність поколінь, адже 28 випускників коледжу повернулися до нього як викладачі.

У нас кожен викладач – неординарна особистість зі своїм інтелектуальним потенціалом, організаторськими, педагогічними та професійними здібностями, але всіх об'єднує любов до своїх вихованців, відданість справі, високе почуття обов'язку.

Виховання, як золото, дорого цінується скрізь

Виховний процес у Технолого-економічному коледжі БНАУ організовано так, щоб допомогти студентам пізнати й засвоїти моральні та духовні цінності, які відповідають поставленій державою стратегічній меті розвитку суспільства, забезпечують гармонію взаємин людини із соціальним та природним середовищем.

Кожен студент має можливість розвивати свій талант, реалізовувати свої захоплення. У закладі діє 57 предметних гуртків, 11 клубів за інтересами, 5 художніх аматорських колективів.

Гордістю коледжу є народний аматорський колектив «Студентська театральна майстерня» (СТЕМ), переможець обласного театрального конкурсу «Театральна палітра Київщини» (м. Обухів). Команда КВК «Титанік» – 5-разовий володар кубка КВК міського голови, призер Київської обласної ліги КВК, володар Малого кубка Міністра аграрної політики України.

Цілеспрямованість, логічну єдність усім ланкам виховної діяльності надають органи студентського самоврядування. Студентський парламент коледжу посів I місце в міському

конкурсі за кращу організацію роботи органів студентського самоврядування. Плідно працює соціальна студентська служба, котра опікується міським дитячим будинком, проблемами дітей-інвалідів, сиріт і напівсиріт у коледжі. Співпрацюючи з Товариством Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, соціальна служба проводить попереджувальну роботу з профілактики шкідливих звичок.

Здобудеш освіту – побачиш більше світу

Наш коледж – це не лише славна історія, талановиті педагоги, цілеспрямована адміністративна робота, доцільно організований освітній процес. Це, насамперед, – розумні справи, творче натхнення, молоді душі й палкі серця наших випускників, які розлетілися по всьому світові, щоб гідно представляти ТЕК БНАУ в різних галузях промисловості й сільського господарства на сучасному ринку праці. Саме наші вихованці, ставши успішними людьми, створюють привабливий імідж рідному коледжу. Однак де б не проживали і які б посади не обіймали випускники, їх завжди буде об'єднувати одне – свій трудовий шлях вони розпочали тут, у Техно-

лого-економічному коледжі Білоцерківського НАУ, що дав їм міцні й ґрунтовні знання та гарний старт у майбутнє.

ТЕК БНАУ – 75!

Усвідомлюючи свою багату історію, осмислюючи минуле, увесь наш дружний викладацько-студентський загал живе насиченим сьогоденням, визначає перспективи на майбутнє. А наше майбутнє – це наші діти, наші студенти. Задля них колектив коледжу творчо працює, шукає перспективи розвитку й удосконалення, незважаючи на складні економічні й політичні умови. Клопітка й наполеглива праця викладачів закладу в майбутньому обов'язково стане стимулюючим фактором розвитку професійної компетенції і життєвих надбань наших випускників. І хоч коледжу вже 75, він ніколи не постаріє, а буде вічно молодим, бо кожного 1 вересня студентське життя починає вирувати з новою силою: хто повертається до своєї альма матер після каніку, а хто вперше переступає поріг.

Шанс дарувала нам доля навчатися

В місті, що князь Ярослав заснував,

Будем вершини долать намагатися,

Заклад навчальний лиш кращих зібрав.

Славну історію ми пам'ятаємо,

Мудрість віків у життя несемо,

Дружно і впевнено все подолаємо,

Бо до мети переможно йдемо.

(3 гімну ТЕК БНАУ)

30 РОКІВ ЮРИДИЧНОМУ ВІДДІЛЕННЮ ВСП «РК НУБІП УКРАЇНИ»: ВІД ЗНАНЬ ДО УСПІХУ

Ярослав Корсун, директор коледжу,
заслужений працівник освіти України
Сергій Гулюк, завідувач юридичного відділення
ВСП «Рівненський коледж НУБІП України»

ВСП «Рівненський коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України» був одним із перших в Україні навчальних закладів I-II рівнів акредитації, який здійснював підготовку кваліфікованих спеціалістів-юристів.

8 листопада 2019 року у Відокремленому структурному підрозділі «Рівненський коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України» відзначалася знаменна подія – 30-річчя з часу створення юридичного відділення. У Палаці культури «Хімік», де проходили урочистості, завітало більше тисячі гостей – представники органів державної влади, духовенства, керівники судових та правоохоронних органів, ветерани аграрної освіти, випускники попередніх років, батьки, колеги із закладів вищої освіти, студенти, працівники коледжу. Високий рівень представництва засвідчив ту вагому роль, яку відіграє юридичне відділення коледжу у підготовці висококваліфікованих фахівців-правників.

Про становлення і розвиток юридичного відділення у своєму вітальному слові розповів директор коледжу, заслужений працівник освіти України Ярослав Петрович Корсун, за ініціативи і безпосередньої участі якого і стало можливим відкриття нової спеціальності. З метою вивчення досвіду її впровадження він неодноразово відвідував навчальні заклади не лише України, а й СНД (Чернігівський юридичний технікум, Чернівецький

кооперативний технікум, Ходьковський радгосп-технікум в Московській області), які вже здійснювали підготовку правознавців. Як результат такої подвижницької діяльності Ярослава Петровича, у 1989 році в Рівненському радгоспі-технікумі було відкрито нову спеціальність «Правознавство».

Коледж був одним із перших в Україні навчальних закладів I-II рівнів акредитації, який здійснював підготовку кваліфікованих спеціалістів-юристів. Впродовж 1989-2019 років диплом молодшого спеціаліста зі спеціальності «Правознавство» отримали майже 3 000 випускників денної та заочної форм навчання. Випускники коледжу – це конкурентоспроможні фахівці, які займають високі посади в судових та правоохоронних органах, органах юстиції, органах державної влади, займаються адвокатською діяльністю. Серед них – начальник Головного територіального управління юстиції в Рівненській області Сальчук О. А.; начальник Управління державної виконавчої служби Бедикайло В. В.; заступник начальника Рівненського відділення Фонду

державного майна України Боліщук І. Ю.; прокурор другого відділу процесуального керівництва управління організації і процесуального керівництва досудовим розслідуванням Генеральної прокуратури України Салайчук Т. І.; суддя Північно-західного апеляційного господарського суду Юрчук М. І.; суддя господарського суду Рівненської області Бережнюк В. В.; заступник начальника управління – начальник відділу правової експертизи юридичного управління Державної судової адміністрації України Опанасюк Т. І.; судді Рівненського міського суду Рогозін С. В. та Панас О. В., начальник Управління Державної міграційної служби України в Рівненській області Драпчинська Л. А., приватні нотаріуси Самсонюк О. А., Наумова Н. Г., Фоменкова Ю. В., адвокати Іванців М. Р., Костюкович С. І., Кострикін В. І., Кондратенко О. О. Успішній самореалізації наших випускників сприяло те, що вони мали можливість продовжити навчання за ступеневою освітою відповідно до укладених договорів з кращими закладами вищої освіти України: Національним уні-

верситетом біоресурсів і природокористування України, Львівським національним університетом імені Івана Франка, Національним юридичним університетом імені Ярослава Мудрого, Львівським державним університетом внутрішніх справ, Тернопільським національним економічним університетом, Національним університетом «Острозька академія».

Деякі випускники після закінчення університетів повернулись у коледж, але вже в статусі викладачів. Помічник директора з кадрової роботи, викладач цивільного та сімейного права Яткевич І. П., викладач трудового права Матковська І. Д., викладач теорії держави і права Басюк О. П., викладач фінансового права Гулюк Ю. С., юрисконсульт, викладач кримінального процесу Іванців М. Р. успішно передають свої знання новому поколінню студентів-юристів.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 14.01.2016 року № 16 «Про реорганізацію Рівненського державного аграрного коледжу» навчальний заклад став структурним підрозділом Національного університету біоресурсів і природокористування України і змінив назву на Відокремлений структурний підрозділ «Рівненський коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України». Життя підтвердило правильність і своєчасність такого рішення. Співпраця з університетом сприяє підвищенню якості освітніх послуг, що надаються у коледжі. Ми маємо можливість використовувати науковий потенціал університету, його сучасні практичні бази, залучатися до визначення

стратегічних завдань. За наказом ректора Національного університету біоресурсів і природокористування України С. М. Ніколаєнка у Рівненському коледжі створено Міжкафедральну навчальну лабораторію, на базі якої можна здобути освітній рівень «бакалавр», а в університеті – освітній рівень «магістр».

Важливим фактором досягнень та здобутків юридичного відділення є творчий, високопрофесійний педагогічний колектив циклової комісії юридично-соціальних дисциплін. За час існування відділення суттєво змінився не лише кількісний, але і якісний склад. Якщо на початку становлення навчальний процес на відділенні забезпечували лише кілька викладачів (Яцюк М. І., Коташевський О. В., Юненко М. О.), то сьогодні циклова комісія юридично-соціальних дисциплін нараховує 11 викладачів, 8 з них мають вищу категорію (в т.ч. шість – викладачі-методисти), один – спеціаліст першої категорії, двоє викладачів нагороджені знаком «Відмінник освіти України», один викладач – «Відмінник аграрної освіти і науки». Викладачі відділення неодноразово ставали переможцями

коледжівського конкурсу «Викладач року», зокрема Купчишина Т. В., Чорнобрива О. В., Матковська І. Д.

Викладачі юридичного відділення з 2003 року беруть участь у міжнародних освітніх виставках: «Інноватика в сучасній освіті» та «Сучасні заклади освіти», зокрема у конкурсах відповідно до заявлених номінацій та тематичних семінарах. Конкурсна робота «Інноваційні підходи у роботі зі студентами в позааудиторний час», підготовлена Гулюком С. І., Чорнобривою О. В., Яткевич І. П., здобула золоту медаль у номінації «Пошуково-дослідницькі підходи до вивчення дисциплін в умовах становлення інформаційного суспільства».

Щорічно викладачі циклової комісії юридичних дисциплін брали участь у конкурсі «Педагогічні інновації», який організувала ДУ «НМЦ «Агроосвіта». Ними були представлені навчальні посібники, методичні розробки виховних і позааудиторних заходів, матеріали конференцій, неодноразово роботи викладачів Чорнобривої О. В., Гулюка С. І., Матковської І. Д., Купчишиної Т. В., Навозняк Л. М. посідали призові місця та були занесені

до каталогу кращих конкурсних робіт. У Книгу пошани Науково-методичного центру за активну участь у методичній роботі були занесені прізвища таких викладачів: Навозняк Л. М. (2012 р.), Матковська І. Д. (2013 р.), Захарчук В. М. (2014 р.), Чернобрива О. В., Купчишина Т. В. (2015 р.).

У 2018 році інтерактивний проект Матковської І. Д. «Територіальна громада: просторова основа утворення і діяльності органів місцевого самоврядування» був відібраний для конкурсу «Педагогічний ОСКАР-2018», який проводився вперше. Робота перемогла у номінації «Інноватика в організації позааудиторної (гурткової) роботи з навчальної дисципліни».

Викладачами юридичних і суспільних дисциплін був започаткований цикл регіональних студентських науково-практичних конференцій за назвою «Проблеми українського суспільства». Для обговорення добиралися найбільш актуальні теми сучасності: організаційно-правові засади усинювання у контексті захисту прав дитини; право на життя; збереження біорізноманіття – запорука сталого розвитку держави; загальнолюдські цінності та нетерпимість насилля і жорстокості; охорона здоров'я та здоровий спосіб життя; гендерна політика; кіберзлочинність; рабство в ХХІ столітті. До ювілею приурочили Х регіональну міжвузівську студентську науково-практичну конференцію «Проблеми українського суспільства: булінг, мобінг».

Студенти юридичного відділення беруть активну участь у спортивно-масовій роботі, художній самодіяльності, є лідерами студентського само-

врядування. Так, випусниця відділення Мельник Ольга виграла грант Президента України, Кондратенко Олександра та Луковець Наталія стали лауреатами Всеукраїнської олімпіади з правознавства, яка традиційно проходить у Київському університеті ім.Т.Г.Шевченка. Серед випусників – Кантомірова Наталія – чемпіонка Всеукраїнських спортивних ігор із легкої атлетики серед аграрних вищих навчальних закладів, Юхимчук Лілія – член збірної України зі східних єдиноборств, Кривчук Катерина – призер Всеукраїнських спортивних ігор з настільного тенісу, Приварська Олександра – майстер спорту з художньої гімнастики. Студенти відділення неодноразово ставали переможцями коледжівського конкурсу «Студент року». Зокрема, Сирота Наталія, Кондратенко Олександра, Кравчук Інна, Петрук Тамара, Дем'янчук Вікторія, Марач Іванна, Степанюк Яна.

Значних успіхів випусники відділення досягали і в навчанні, багато з них були іменними стипендіатами Президента України, Верховної Ради, облдержадміністрації, міського голови, зокрема Кривчук Інна, Коцюбко Олена, Гера-

симчук Олена, Вовнюк Віктор, Маркевич Дмитро, Кривчук Катерина, Тиркус Марія. Студенти юридичного відділення – учасники зльотів іменних стипендіатів «Лідери АПК ХХІ століття»: Герасимчук Олена, Сироватка Наталія, Хролець Леся, Коцюбко Олена (II зліт, Львівський державний аграрний університет), Мельник Ольга (III зліт, Сумський національний аграрний університет), Кондратенко Олександра (IV зліт, Кримський державний агротехнічний університет), Кравчук Інна (VI зліт, Харківський національний аграрний університет), Булавська Оксана (X зліт, Миколаївський державний аграрний університет).

Студенти юридичного відділення примножують кращі традиції своїх попередників. Так, диплом III ступеня в номінації «Естрадний вокал» Міжнародного фестивалю художньої творчості «Голосіївська весна – 2018», який щорічно проходить у Національному університеті біоресурсів і природокористування України, здобула Степанюк Яна, а диплом I ступеня в номінації «Сучасний танець» – Приварська Олександра. Канавська Зоряна брала участь у конкурсі «Краса НУ-БіП – 2019» і одержала титули

– «Міс глядацьких симпатій», «Міс гламур», а також кубок «Та, що долає кордони» Білоруського державного університету культури та мистецтв. Студентка першого курсу Кухарук Світлана посіла I місце серед студентів ВНЗ I-II рівнів акредитації (негуманітарного профілю) на обласному етапі ІХ Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Т. Г. Шевченка, та посіла I місце у конкурсі серед студентів закладів вищої освіти I-II р. а. обласного етапу ХІХ Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика.

Фізичне виховання і спорт – одна із складових освітнього процесу на відділенні. Активну участь у заходах, які проходять в місті, області, в галузевій спартакіаді беруть студенти юридичного відділення, що здобувають призові місця як у командних, так і в індивідуальних видах спортивних програм. Варто відзначити кращих наших спортсменів, що досягли значних успіхів, піднімаючи престиж коледжу не тільки в Україні, але й на міжнародній арені, зокрема Власюк Михайло, Желязко Аліна – чемпіони Всеукраїнських ігор з легкоатлетичного

кросу серед аграрних ЗВО, Самедов Хабіб – чемпіон України з кікбоксингу WAKO, срібний призер Кубка Європи з кікбоксингу WAKO, бронзовий призер чемпіонат світу серед кадетів і юніорів з кікбоксингу WAKO, Самедов Тимур – срібний призер чемпіонату України з боротьби сумо, Собчук Владислав – срібний призер Відкритого Кубка України з таеквон-до, бронзовий призер Кубка Європи з таеквон-до в командних спарингах, Костюк Аделіна – бронзовий призер ХІ відкритого турніру з художньої гімнастики «Золота осінь», бронзовий призер командного чемпіонату України з художньої гімнастики, Шминдра Юрій – чемпіон обласних змагань з настільного тенісу серед аграрних закладів вищої освіти.

Важливим структурним підрозділом є Навчальна юридична консультація, створена у 2008 році з метою проходження практики студентами-юристами. Головними відвідувачами Навчальної юридичної консультації є пенсіонери, інваліди, студенти нашого коледжу, їх рідні, переважно з сільської місцевості, викладачі та технічний персонал. Керівник навчальної юридичної кон-

сультації – викладач юридичних дисциплін, адвокат Ільїн В. А.

2019 році відповідно до Умов прийому для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста прийом вступників на навчання для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста за спеціальністю 081 «Право» за кошти державного або регіонального бюджету не проводився. Вважаємо, що така норма не відповідає Конституції та ставить в нерівні умови громадян України щодо здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста за спеціальністю 081 «Право».

Не зважаючи на відсутність державного замовлення за спеціальністю «Право», у 2019 році було успішно проведено вступну кампанію завдяки ефективній профорієнтаційній роботі викладацького колективу відділення.

Ярослав Петрович висловив слова щирої вдячності присутньому на урочистостях почесному ветерану України, ветерану аграрної освіти Івашківському Володимирі Федотовичу. Саме завдяки підтримці Володимира Федотовича, який на той час був директором Учбово-методичного кабінету по середній спеціальній освіті Держаргпрому України, наш навчальний заклад отримав ліцензію на підготовку фахівців-юристів.

З ювілеєм колектив юридичного відділення привітали: голова Рівненської обласної ради Данильчук Олександр Юрійович; представники Національного університету біоресурсів і природокористування України – начальник відділу регіонального розвитку, дистанційної освіти та заочного

навчання Єресько Олег Вікторович, доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, кандидат юридичних наук Кідалов Сергій Олександрович, доктор юридичних наук, професор Ладиченко Віктор Валерійович; ректор Рівненської духовної семінарії отець Віталій; заступник голови Рівненського апеляційного суду Шимків Степан Степанович, заступник начальника територіального управління Державної судової адміністрації України в Рівненській області Дем'янчук Інна Михайлівна, заступник начальника Головного управління Національної поліції в Рівненській області Файт Людвіг Людвігович, перший заступник прокурора Рівненської області, старший радник юстиції Ольшанецький Ігор Володимирович; випускники попередніх років: приватний нотаріус Самсонюк Олена Анатоліївна, заступник начальника головного територіального управління юстиції з питань державної виконавчої служби – начальник управління державної виконавчої служби Бедикайло Вячеслав Вікторович, член Громадської ради при Рівненській облдержадміністрації Савінкова Тамара Федорівна; батьки студентів: голова Ради адвокатів Рівненської області Удовиченко Сергій Володимирович, экс-заступник голови Рівненської ОДА Приварський Юрій Юрійович, суддя Північно-західного Рівненського апеляційного господарського суду Юрчук Михайло Іванович; колеги з закладів вищої освіти: декан юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету, кандидат юридичних наук Ба-

нах Сергій Володимирович, директор Рівненської медичної академії, заслужений лікар України, доктор медичних наук, професор Сабадишин Ростислав Олексійович; методист вищої категорії Державної установи «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» Трісунова Тетяна Василівна, директор Володимир-Волинського агротехнічного коледжу Коновалюк Олександр Васильович, завідувач юридичного відділення Володимир-Волинського агротехнічного коледжу Сав'юк Ігор Вікторович, завідувач юридичного відділення Вишнянського коледжу Львівського національного аграрного університету Заріцький Микола Данилович.

Професійні досягнення колективу юридичного відділення були відзначені високими нагородами:

- Почесною грамотою Рівненської обласної ради нагороджено директора коледжу, заслуженого працівника освіти України Корсуна Я. П. та викладача юридичних дисциплін Матковську І. Д.;

- Почесною грамотою НУ-БіП України відзначено ди-

ректора коледжу, заслуженого працівника освіти України Корсуна Я. П. та голову циклової комісії юридично-соціальних дисциплін Чорнобриву О. В.;

- Почесною відзнакою Навчально-методичного центру вищої та фахової передвищої освіти нагороджено Гулюка С. І., завідувача юридичного відділення;

- Подяку територіального управління державної судової адміністрації в Рівненській області отримав присяжний засідатель Качановський О. І., заступник директора з виробничої роботи;

- Почесною грамотою ради адвокатів Рівненської області нагороджено Ільїна В. А., викладача юридичних дисциплін, адвоката та Іванціва М. Р. – юрисконсульта, адвоката;

- Почесну грамоту управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації отримали викладачі юридичних дисциплін Захарчук В. М., Басюк О. П.

Спираючись на досвід попередніх десятиліть, колектив юридичного відділення з оптимізмом крокує в майбутнє.

АКТИВНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН «ФІЗІОЛОГІЯ», «РІСТ ТА РОЗВИТОК», «ПАТОМОРФОЛОГІЯ»

Ольга Солоп,
викладач
Генічеського медичного училища

Ціль моя одна – зацікавити студентів до вивчення матеріалу. Навчити мислити, оцінювати ситуацію та поступово накопичувати свій досвід.

Генічеськ знаходиться на далекому півдні України. Лікування. Клімат. Джерела. Грязь, яку ще у XIX столітті в лікарнях почали використовувати для лікування шкірних хвороб у поранених періоду першої Севастопольської війни. З архівів відомо, що саме тут знаходились військові шпиталі.

І ось в середині XX століття, на базі курсів медичних сестер у місті Генічеську відкривається медичне училище.

У 1966 році воно почало готувати середні медичні кадри – фельдшерів та медсестер. Училище знаходилося у старовинній двоповерховій будівлі, де у XIX столітті був приватний банк.

Поступово училище збільшувалось, зростало. З'явилися великі корпуси, п'ятиповерховий гуртожиток, спортивний майданчик, корпус з розкішним паркетом, місцями для спостерігачів, балконами, тенісними столами. Відкрилася нова спеціальність «Сестринська справа» кваліфікація «сестра медична з масажу». Близько 30 викладачів постійно займаються підготовкою майбутніх спеціалістів. За більш як 53 роки підготовлено 3000 спеціалістів.

Я, як викладач, працюю у цьому закладі вже більше 20 років. До цього працювала лікарем. Маю великий досвід лікування людей. Завжди пе-

ред студентами ставлю мету, а потім разом йдемо до неї. Використовую у своєму викладанні різні методи. Ціль моя одна – зацікавити студентів до вивчення матеріалу. Навчити мислити, оцінювати ситуацію та поступово накопичувати свій досвід.

Студенти, за допомогою пластиліну, відтворюють зрізи клітин, тканин, зміни здорових клітин в процесі хвороби на різних стадіях, ускладнення хвороб.

Майбутні медики вчаться малювати, працювати з апаратами, схемами, графічними зображеннями. Студенти складають свої комп'ютерні програми, тести. У гуртках вони працюють над роботою на науково-дослідну конференцію, яка проходить щорічно у квітні.

Професія медичного працівника потребує особливого духовного складу. Здатність співчувати та допомагати – особливі якості, які у виховній діяльності знаходяться на першому місці.

Не менше значення має розвиток комунікативних здібностей у студентів медиків

Спілкування – це одне з найважливіших вмінь, необхідних для ефективної професі-

ональної діяльності медичної сестри. Довіра до сестри у пацієнта та його рідних виникає у тому випадку, якщо вона володіє навичками спілкування.

Цінність ефективного медичного спілкування може перевершувати всі інші методи лікування.

Одним із засобів навчання студентів комунікативним навичкам є застосування педагогічних технологій, що дозволяють досягти розвиваючих та виховних цілей.

Найбільш пасує цьому колективний засіб навчання (КЗН). Він будується шляхом спілкування в динамічних парах. Студенти вчаться висловлювати та відстоювати свою точку зору, ставити питання, слухати, поважати співрозмовника, нести відповідальність за свою діяльність. КЗН застосовують 80% викладачів, але найбільш ефективним є у застосуванні вказаного методу на клінічних дисциплінах. Так, наприклад, вивчення тем «Підготовка до лабораторних методів обстеження», «Підготовка до інструментальних методів обстеження», «Визначення рефлексів за різних порушень нервової системи у дітей та дорослих» проводиться за методикою КЗН.

Застосування ігрових тех-

нологій, таких, наприклад, як імітаційна рольова, комунікативно-міркувальна, дозволяє навчатися самостійно доводити, відстоювати свою думку, ставити себе на місце співрозмовника, оцінювати та рецензувати відповідь товаришів, допомагати одне одному. Комунікативно-міркувальна гра, як показує досвід, вдало співпадає з колективним навчанням.

Наприклад, вивчення теми «Особиста гігієна у різних вікових групах», із застосуванням КЗН, завершується комунікативно-міркувальною грою з метою закріплення, діагностики та контролю знань та вмінь. При цьому гра дозволяє студентам здійснити самооцінку педагогічних та комунікативних навичок, зрозуміти їх значення. Студенти, опитані після практичних занять, які проводились за методикою колективного навчання або із застосуванням ігрових технологій, зазначають, що стали впевненіше відчувати себе під час спілкування.

А зараз хочу поділитися ще одним із методів у навчанні. Це застосування різних форм контролю. Досвід моєї педагогічної праці доводить, що одним із шляхів підвищення є відтворення та застосування багаторівневого контролю їхніх знань та вмінь, який поряд

із контролюючою функцією виконує і інші функції: навчальну, діагностичну, виховну, розвивальну, прогностичну, орієнтувальну.

Реалізація цих функцій робить контроль ефективішим: у ході перевірки відбуваються постійний нагляд за ходом та результатами перевірки, визначається стан знань та вмінь, як у окремих студентів, так і в цілій групі, викладач отримує інформацію про прогалини у знаннях студентів. Різноманітний, грамотно застосований контроль знань та вмінь сприяє розвитку творчих здібностей, пам'яті, уваги, мови, уяви, волі. Відбувається відтворення знань в нових ситуаціях, визначається ефективність організації та проведення академічних занять, оптимально обираються форма, методи та засоби навчання.

Вже чотири роки я поглиблено займаюсь проблемою розробки різних засобів контролю знань та вмінь студентів у віковій фізіології, патоморфології, рості та розвитку людини і хочу поділитися своїм досвідом. Для проведення короткочасних самостійних робіт я рекомендую застосовувати наступні індивідуальні картки та тести з запитаннями або завданнями.

Продовжити далі почату фразу:

1. Око складається з ...
2. Середня оболонка очного яблука...
3. Гостроту зору досліджують...
4. Скільки оболонок має око.

За допомогою індивідуальних карток або комп'ютерних програм можна визначити та оцінити знання та вміння студентів. Частіше на заняттях застосовую альтернативні тести, які складаються із запитань, що мають тільки два варіанти відповіді – «так» або «ні», наприклад:

1. Залози, що мають відповідні протоки відкриваються у порожнину або поверхню тіла називають ендокринними.
2. Екстирпація належить до клінічних методів вивчення залоз внутрішньої секреції.
3. При гіпофункції щитоподібної залози розвивається кретинізм.
4. Нестача гормону називається гіперфункцією залози.
5. Симптомами кретинізму є недорозум, непропорційна будова тіла.
6. Прищитоподібні залози виробляють гормон, що регулює рівень кальцію та фосфору в крові.
7. Гормон інсулін виробляється підшлунковою залозою.
8. Гіпофізарна карликовість призводить до різкого порушення мислення.
9. При мікседемі головним симптомом є витрішкуватість.
10. Титанія виникає за порушення діяльності тимусу.
11. Наднирники належать до змішаних залоз.

Вибіркові тести, які також застосовую на заняттях, містять запитання, на які пропонується, зазвичай, чотири

відповіді, з яких тільки одна правильна, а інші мають схожість. Наприклад:

Вибірковий тест з дисципліни «Ріст та розвиток людини»

Інструкція: з наведених варіантів відповідей відмітьте правильний.

Завдання:

Фізіологія – це наука, що вивчає:

А) взаємодію організму людини та навколишнього середовища

Б) функції організму

В) форми та будову живого організму

Г) будову та життєдіяльність різних видів клітин.

Застосовуються такі засоби форми контролю знань та вмінь, як вікторини-заліки, кросворди. Ці форми контролю викликають у студентів велику зацікавленість, активують їх пізнавальну діяльність, спонукають до дії.

У процесі викладання дисципліни «Патоморфологія» часто застосовую методи, які, на мій погляд, допомагають

зацікавити студентів, пробудити в них бажання працювати на заняттях.

Фізіологічний диктант

Існує декілька форм проведення диктанту:

1. Запитання диктуються усій групі, відповіді на питання мають бути лаконічні, на кожну відповідь надається від 15 до 20 секунд часу.

Недоліки: можливість списати відповідь у сусіда.

2. Групі надаються два варіанти. Питання диктуються по чергово у кожному варіанті

Недоліки: студенти починають уточнювати запитання, плутати варіанти.

3. Кожному студенту роздаються окремі запитання зі шкалою, у якій стоять цифри за кількістю запитань. Відповіді заносяться у шкалу залежно від відповіді на запитання (+) або (-)

Фізіологічна естафета

Студентам надається можливість виконати завдання, записане на дошці (дописати зрівняння функцій органів, виконати ланцюг особливостей функцій органів). Група поділяється на дві команди. Студенти по черзі виходять до дошки і виконують кожний етап завдання.

Оцінюється якість виконання, робота і час.

Гра «Вгадай назву органа»

Студентам надається задача, яку вони повинні вислухати, написати характеристики, основні якості та відгадати тканину, орган, заштрихований у задачі.

ДОСВІД РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТВОРЧИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ НА ЗАНЯТТЯХ ГУРТКА «МЕНЕДЖМЕНТ І МАРКЕТИНГ»

Галина Рирмак, викладач-методист
ВСП «Ананьївський аграрно-економічний коледж
Уманського НУС»

Основоположним принципом гурткової роботи є керування викладачем самоосвіта.

Одна з найважливіших соціально-педагогічних проблем сучасної України – підготовка нового покоління працівників аграрного сектору, які повинні мати не тільки глибокі професійні знання і уміння, але й необхідні особистісні якості та усвідомлено вибирати сучасну професію.

Сьогодні, як і завжди, гостро відчувається потреба в якійсь освіті, ознакою якої є здатність особистості орієнтуватися і гідно професійно грамотно діяти в сучасному економічному середовищі. Розуміючи складність освітньо-виховних завдань сучасності та власну відповідальність за результати цього процесу, колектив коледжу в основу своєї діяльності заклали такі важливі принципи:

- виховання високого професіоналізму, творчої активності, самостійності, ініціативності майбутніх працівників аграрного сектору;
- використання гуманної педагогіки як теоретичної основи навчання і виховання студентів;
- особистісно орієнтований освітній процес;
- ґрунтовне міждисциплінарне навчання і виховання в контексті сучасних вимог до конкурентоздатності професіонала;
- впровадження в освітній процес інноваційних технологій навчання;
- виховання у кожного сту-

дента особистої відповідальності за виконану роботу.

Проблема організації позааудиторної роботи зі студентською молоддю є невід'ємним компонентом аграрної освіти в Україні та вимагає глибокого і всебічного дослідження.

Сприяє виконанню цих принципів позааудиторна навчально-виховна робота. Її важливою складовою є діяльність гуртків. У нашому коледжі їх працює чимало, один з них – гурток менеджменту і маркетингу.

Менеджмент – це не просто модне слово для сучасного бізнесмена, а досить серйозна і нова діяльність керівництва підприємством (фірмою) в умовах ринкової економіки, якій потрібно вчитися все життя.

Менеджмент і маркетинг – дві основні дисципліни спеціальності 075 «Маркетинг», тому що принципи та методи здійснення маркетингової діяльності мають практичну спрямованість і призначені для застосування в будь-яких галузях виробництва та реалізації продукції та послуг.

Маркетинг важливий не тільки як специфічна діяльність, а і як філософія керівництва, яка пронизує всі сфери підприємства. Тому знання менеджменту і маркетингу корисні кожному фахівцю який пов'язаний із виробництвом та реалізацією товарів і послуг.

Підготовка сучасних спеціалістів, безумовно, передбачає опанування методами вирішення науково-практичних завдань, що можливо саме через організацію науково-дослідної роботи в гуртках.

Перша проблема керівника гуртка – дійсно зацікавити студента, викликати бажання працювати над собою, удосконалювати і розвивати світогляд. Досягаємо цього, опираючись на принципи гуманної педагогіки:

- створюємо комфортне середовище навколо студента;
- пам'ятаємо про неповторність кожної особистості;
- витончено провадимо педагогічний процес, а саме: намагаємось любити, учить, обурюватись – красиво;
- прагнемо нового, дбаючи про традиції;
- самовдосконалюємося у спільній творчості, критично ставимось до власної діяльності;
- сміливо визнаємо свої помилки;
- вчимо не боятися ризику, обдуманно ставитись до вирішення проблемних питань, відпрацьовувати вміння своєчасно починати, успішно вести і вдало доводити будь-яку справу до логічного кінця.

Як показує досвід, особливий інтерес у студентів і реаль-

ний результат ми отримуємо від застосування колективних творчих справ, спільного пошуку кращих рішень, життєво важливих завдань.

Важливо дати можливість студентам самовиразитись як особистостям, активізувати їх творчий потенціал, мислення, уяву. З цією метою необхідно викликати інтерес до дослідної, пошукової, творчої діяльності, закріпити його здобутими знаннями, уміннями та навичками, пробудити бажання бути активними, творчими особистостями. Допомагає реалізувати це завдання добір цікавих для дослідження тем, організація науково-пошукової роботи із застосуванням особистісно зорієнтованих технологій та урізноманітнення форм проведення засідань гуртка.

Важливо не забути про особистісну орієнтацію педагогічного процесу і любов до майбутньої професії. Викладач має зорієнтувати весь процес навчання на формування професійного «Я» у майбутнього спеціаліста, тому він мусить розуміти: самореалізація яких власних можливостей і здібностей допоможе йому здійснити роботу у гуртку менеджменту і маркетингу. Викладач намагається стимулювати кожного студента розвивати в собі образ «Я – професіонал». Саме він сприятиме прагненню студента розвивати в собі здатність ефективно використовувати змістовий потенціал гурткової роботи для збагачення власного професійного багажу, розширення обрії індивідуальної самосвідомості.

Гурток менеджменту і маркетингу працює давно. За цей час накопичено чималий досвід роботи. Кількість активних гуртківців складає 20 – 25 студентів. Проте під час підготовки та проведення різних професійних конкурсів, конференцій, тематичних вечорів до роботи залучаються всі бажаючі.

Важливе значення в підвищенні ефективності гурткової

роботи має якісне планування роботи. В коледжі розроблені відповідні форми навчально-виховної документації, в яких передбачена і робота гуртків. Керівник гуртка веде журнал обліку роботи, який складається з плану роботи, обліку відвідування занять та проведеної роботи.

На організаційних заняттях виявляємо інтереси, нахили, здібності, бажання нових гуртківців; розподіляємо обов'язки, обговорюємо теми, напрями, над якими вони бажають працювати. Одне з організаційних занять присвячуємо знайомству із законодавчою (нормативно-правовою) базою маркетингової діяльності. Кожен студент має усвідомити, що знання з маркетингу і менеджменту невичерпні, тому що ринкові ситуації дуже динамічні, постійно змінюється виробництво товарів, їх якісні характеристики, засоби реклами, правова основа, умови господарсько-фінансових відносин. Обов'язково зауважуємо, що маркетолог та менеджер – це фахівці, які мають постійно вчитися, стежити за прийняттям нових законів, постанов уряду, указів Президента, що стосується розвитку ринку економіки, менеджменту, маркетингу та комерційної діяльності.

Закінчується організаційний період своєрідним заняттям на тему «У світі професій, яких потребує ринок праці», важливим моментом якого є ознайомлення студентів із посадовими інструкціями фахівців з комерційної діяльності – начальника відділу маркетингу, менеджера, рекламіста, товарознавця, завідувача складу тощо. Мотивом проведення такого заняття є те, що дійсно комерсанту потрібні знання значно більші, ніж фахівцям інших професій, оскільки комерсант – це організатор, який визначає цілі, вміє використовувати різні ресурси для їх досягнення, аналізувати і швидко реагувати на зміни ринкових відносин, управляти

діяльністю фірми.

Для формування майбутнього спеціаліста як висококваліфікованого фахівця і водночас громадянина держави, який буде постійно поглиблювати свої знання і прагнути до нового, зі студентами гуртка проводимо:

- ознайомлення з різноманітною професійною літературою, газетним матеріалом, каталогами, проспектами тощо;
- пошуково-дослідну роботу, яка надає можливості створити посібники, що мають кольорові ілюстрації та з успіхом використовуються на теоретичних і практичних заняттях з менеджменту і маркетингу;
- ділові ігри на теми: «Покупці і продавці»; «Сучасний менеджер»; «В джунглях бізнесу і маркетингу», які застосовуються з дослідницькою метою, навчальними цілями щодо моделювання професійної компетенції фахівців стосовно його реальної діяльності на виробництві.

Чого ми досягаємо за допомогою ігрових занять?

Результатами ділових ігор є:

▼ створення виробничої ситуації, наближеної до тієї, яка чекає на студентів в умовах виробництва;

▼ набуття студентами вмінь орієнтуватися у виробничій ситуації, розвивати творчі здібності, працювати з колективом, за необхідності спиратися на колективну думку. Ділові ігри найкраще сприяють засвоєнню посадових обов'язків майбутнього менеджера і маркетолога, набуттю професійних навичок та практичного досвіду;

▼ засідання «круглого столу» на теми: «Вивчення цінового моніторингу на товари агропромислового комплексу в районі, області», «Визначення і прогнозування попиту на різні види товарів». «Круглий стіл» – це свого роду нарада з обміну і обговорення практичного досвіду, досягнень і помилок. За допомогою таких засідань студенти висловлюють свої дум-

ки з приводу обговорюваного питання, а не з приводу думок інших учасників. Всі учасники рівноправні, ніхто не має права диктувати свою волю і рішення;

▼ групові дискусії щодо розроблення анкет для вивчення попиту на різні товари. Члени гуртка за допомогою дискусії вчаться аналізувати реальні ситуації, слухати і взаємодіяти з іншими учасниками. Вони набувають навичок розуміння суті проблеми, вчаться відрізнити важливе від другорядного. Дискусія допомагає побачити численні варіанти вирішення проблем. У студентів розвиваються навички подолання страху, недовіри до себе і побоювання бути незрозумілим в очах оточуючих;

▼ ситуаційний аналіз на тему: «Бути успішним бізнесменом в Україні важко». Суть такого аналізу полягає в тому, що студенти, ознайомившись з описом проблеми, самостійно аналізують ситуацію, діагностують проблему й надають свої ідеї й рішення в дискусії з іншими студентами. Це дає змогу учасникам детально проаналізувати й обговорити ситуації, з якими вони можуть стикнутися в реальному житті. Студенти аналізують поведінку персонажів, передбачають, оцінюють наслідки різних варіантів їхньої поведінки. В той же час у студентів розвиваються навички подолання страху, недовіри до себе і побоювання бути незрозумілим в очах оточуючих;

▼ презентація бізнес-планів найрізноманітніших напрямів: «Вирощування озимого

часнику», «Міні-ферма по вирощуванню страусів в особистому підсобному господарстві», «Міні-ферма по вирощуванню кроликів в особистому підсобному господарстві», «Перепелина ферма», «Агентство «Рожевий слон», «Студія радикального озеленення «Оазис», «Готель на колесах» та інші. В кожному проекті аналізуються питання інвестицій, перспектив, ризиків, реклами власного бізнесу. Студенти доводять, що успіху в підприємницькій діяльності досягають не всі, це відбувається в основному через невміння підприємців планувати свій бізнес. І навпаки, якщо комусь вдалося з нуля організувати свою справу, то саме завдяки правильному підходу до аналізу ринку і плануванню своїх дій на ньому.

Отже, позааудиторна навчально-виховна робота, а саме діяльність гуртка при кабінеті «Менеджмент та маркетинг» в коледжі, сприяє виконанню низки освітньо-виховних завдань:

- впровадження інноваційних технологій;
- виховання у кожного студента особистої відповідальності за виконану роботу;
- організація пошуково-дослідної роботи в різних напрямках комерційної діяльності;
- виховання високого професіоналізму, творчої активності, самостійності, ініціативності майбутніх працівників аграрного сектору;
- ґрунтовне міждисциплінарне навчання і виховання в контексті сучасних вимог до кон-

курентоздатності майбутнього професіонала.

Особливий інтерес у студентів і реальний результат маємо від застосування колективних творчих справ, спільного пошуку кращих рішень життєво важливих завдань, проведення нестандартних занять гуртка та професійних конкурсів.

Таким чином, робота гуртка при кабінеті «Менеджмент і маркетинг» – один із шляхів удосконалення, підвищення ефективності сучасного освітнього процесу, тому що вона має системний послідовний характер, дає можливість розвивати здібності особистості синергетично, тобто у всіх сферах її діяльності, зокрема професійної шляхом оволодіння знань теоретичного і практичного матеріалу дисциплін. Основою положим принципом гурткової роботи є керування викладачем самоосвіта. Завдання, що їх виконують гуртківці, озброюють студента вміннями та навичками самостійної роботи, розвивають їх творчі здібності та підвищують інтелектуальний рівень.

Пошукова та дослідна робота вчить гуртківців розкривати механізми і вирішувати суперечності пізнавального процесу, виробляти власну аргументовану позицію з будь-якого питання.

Використовуючи всі можливості гурткової роботи, керівник гуртка всебічно розвиває обдарованих студентів, виховує майбутніх фахівців для професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. – Київ : Академвидав, 2004.
2. Інтерактивні методи навчання : навч. посібник/ (П. Шевчук, П.Фенрих). – Щецин :WSAP, 2005.
3. Караяни А.Г. Активные методы социально-психологического обучения – Москва : [Без изд.], 2003.
4. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : науково-методичний посібник/ О.І. Пометун, А.В. Пироженко; ред. О.І. Пометун. – К.: А.С.К., 2004. – С. 8–24.
5. Технології навчання дорослих/ [упор. О. Главних, Г.Бевз]. – Київ : Главник, 2006. – С. 4-7, 106-111.

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМУ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Валентина Мирза,
завідувач навчально-методичного кабінету
ВСП «Ананьївський аграрно-економічний коледж
Уманського НУС»

Процес навчання не автоматичне вкладання навчального матеріалу в голову студента. Він потребує напруженої розумової роботи і власної активної участі в цьому процесі.

У сучасній педагогічній літературі достатньо різноманітно описані інноваційні технології, їх форми і методи. Найбільш відома класифікація інноваційних технологій виділяє:

- інтерактивні технології кооперативного навчання – до такого виду інтерактивної технології відносять роботу в парах і роботу в малих групах;

- інтерактивні технології колективно-групового навчання, які передбачають спільну фронтальну роботу всіх студентів. Це методи обговорення проблеми, мозковий штурм, «відкритий мікрофон», дерево рішень, методика «навчаючи – учусь» тощо;

- технології ситуативного моделювання – це рольові, ділові ігри та організаційно-діяльнісні ігри, ігрове моделювання явищ, розігрування ситуацій;

- технології опрацювання дискусійних питань – широке і публічне обговорення якогось суперечливого питання з використанням методів: «Прес», дебати, дискусії, круглі столи, форуми, симпозіуми тощо.

В основі інноваційних технологій знаходиться інтерактивне заняття. Ознаки інтерактивного заняття виявляються в особливостях взаємодії суб'єктів освітнього процесу, змісті та структурі, яка передбачає такі форми:

- фізичну – змінюють робочі місця, вільно рухаються в приміщенні, пересаджуються, говорять, пишуть, слухають;

- соціальну – активну, взаємодіють з учасниками, ставлять запитання, відповідають на питання, обмінюються думками;

- пізнавальну – самостійно знаходять рішення проблеми, вносять доповнення і правки, виступають (презентують, захищають), набуваючи власного досвіду.

В своїй роботі викладачі коледжу застосовують такі форми і методи інтерактивного навчання:

- групові форми навчання (ГФН) (загальноосвітні дисципліни);

- метод «Круглий стіл» (фахові дисципліни);

- метод «мозкова атака» («МА») (елементи методу використовуються на всіх заняттях як загальноосвітніх дисциплін, так і фахових);

- метод ділової гри (ДГ) : змагання, рольові ігри (фахові дисципліни);

- метод випереджувального завдання: конференції, проектні та тренінгові заняття, кейс-метод(фахові дисципліни);

- коучинг (навчальні практики з фахових дисциплін);

- семінар-кросворд як оперативний метод контролю знань (економічні дисципліни);

- вітагенне навчання, яке засноване на актуалізації жит-

тевого досвіду особистості, її інтелектуально-психологічного потенціалу з метою освіти.

Імітаційні форми:

- метод «Ажурна пилка» (загальноосвітні, фахові дисципліни)

- метод «Акваріум» (загальноосвітні, фахові дисципліни)

Викладачі застосовують форми і методи навчальної діяльності, метою яких є постійне накопичення досвіду творчості та формування механізму самоорганізації й самореалізації особистості. За такого підходу кожен студент розвивається як носій творчого досвіду, сприймає навколишній світ через цей досвід. Таким чином здійснюється формування соціально значущих цінностей, що є головним завданням освітнього процесу. При цьому велике значення надається ситуаціям, які б містили інформаційно-пізнавальну суперечність або створювали умови для її виникнення, мали достатню позитивну мотивацію у навчальній діяльності студентів та відповідали їхнім інтелектуальним можливостям. З цією метою застосовуються завдання проблемного характеру: навчальні задачі, наскрізні практичні завдання (фахові дисципліни).

Кожен період розвитку суспільства має свої соціальні цілі. Перехід у нове тисячоліття і реформування школи потребують змін у теорії і практиці навчання. Актуальним завданням своєї діяльності, географічної освіти взагалі вважаю розвиток особистості студента. У процесі роботи викладачі коледжу намагаються розвинути творчий потенціал студентів, їхню активність у пізнанні, уміння застосовувати теоретичні знання на практиці, у неординарній ситуації. Впроваджуються такі форми, методи, прийоми і засоби, які б інтенсифікували навчальний

процес, максимально активізували самостійну пізнавальну діяльність студентів. Для реалізації поставлених завдань і використовуються вищезазначені інтерактивні форми навчання.

Найактуальнішим у наш час є, звичайно, використання інноваційних методів навчання. Аналізуючи можливості застосування комп'ютера на заняттях, можна виділити такі напрями його використання.

Перший напрямок – демонстрація матеріалів.

На теоретичному етапі вивчення дисципліни новий матеріал часто супроводжується показом схем, слайдів, знімків, діаграм. Це дозволяє направити увагу студентів на найважливіші моменти теоретичного матеріалу, допомагає їм краще запам'ятати матеріал, більш глибоко проникнути в суть досліджуваного питання. Також розповідь супроводжують відеофільмами із найбільш яскравими й необхідними сюжетами, які йдуть усього 2–5 хвилин, але відображають суть процесу або явища. Використання звуку теж дає можливість урізноманітнити заняття і включити в діяльність слухову пам'ять студентів.

Другий напрямок – показ процесів.

Комп'ютер дає унікальну

можливість побачити процес своїми очима. На екрані дисплея моделюються процеси, які неможливо показати в інших умовах. Впливаючи на зорову пам'ять, засвоєння матеріалу відбувається на більш глибокому й усвідомленому рівні.

Третій напрямок – перевірка знань.

На даному етапі розвитку освіти широко впроваджується практика проведення тестових робіт для виявлення рівня навченості студентів. Сучасному викладачеві необхідно навчити студентів працювати з тестами. Студентам пропонуються тестові завдання у декількох варіантах. Їх захоплює те, що оцінку ставить сам комп'ютер. Відбувається об'єктивне оцінювання знань студентів. При перевірці навчальних досягнень використовується індивідуальний підхід: студенти мають можливість виправити свої помилки під час виконання нового тесту.

Четвертий напрямок – використання презентацій.

За допомогою графічної програми PowerPoint викладачі створюють слайди для показу діаграм, малюнків, схем, фотографій, тексту, відео і звукових записів. Це може зробити як викладач, так і студенти. Презентації зручні тим, що

відбирається матеріал саме той, який необхідний для конкретного заняття й у потрібній послідовності. Презентації використовуються на певних етапах заняття.

П'ятий напрямок – використання інтернету.

У кабінетах ми маємо можливість безпосереднього виходу в інтернет. З нього ми отримуємо інформацію, яку з інших місць одержати дуже складно. Це насамперед доступ до свіжої статистичної інформації. Крім статистики, з інтернету береться величезна кількість ілюстративного матеріалу: фотографії й малюнки, спостереження в реальному часі за сучасними подіями у різноманітних потрібних галузях науки і техніки, економіки тощо.

Інтернет студенти використовують й для підготовки повідомлень, доповідей, рефератів. Використання інтернету збільшує пізнавальну активність студентів, робить навчальну діяльність незвичайною й цікавою. До того ж, вони розуміють, що інтернет – це не тільки розвага, але й цілком доступне для них джерело знань.

Застосування програмних засобів, дає змогу замінити

більшість карт, плакатів, таблиць, дидактичних моделей тощо. Мультиплікація, звук, яскраві кольори, моделювання глобальних процесів забезпечує великий інтерес студентів до дисципліни, розвиває їх творчі здібності.

Досвід роботи показує, що комп'ютерна підтримка навчальних занять має позитивні наслідки. Вона розв'язує глобальні проблеми освіти, які ставить перед нами суспільство:

- особистісно орієнтований підхід до навчання;
- уміння самостійно здобувати знання;
- розвиток навичок роботи з комп'ютером;
- формування інформаційної компетентності.

Навчальна інформація, яка міститься в усіх мультимедійних програмах та пошукових системах і сайтах, є значним допоміжним матеріалом для формування географічних і економічних уявлень та понять про економічні явища та природні об'єкти, які учні не можуть безпосередньо спостерігати.

Комп'ютерні технології розвивають не тільки студентів,

а й викладача, роблять його роботу приємною, успішною, результативною, полегшують працю, забезпечують професійний ріст.

Таким чином використання інтерактивних форм дає змогу:

- створити комфортне середовище для навчання;
- підвищити ефективність засвоєння знань завдяки мотивації та активізації сприйняття;
- орієнтувати на практичну діяльність;
- систематизувати знання;
- розвивати творчий потенціал студентів і формувати стійкий пізнавальний інтерес до обраної спеціальності.

Процес навчання не автоматичне вкладання навчального матеріалу в голову студента. Він потребує напруженої розумової роботи і власної активної участі в цьому процесі. Пояснення й демонстрація, самі по собі, ніколи не дадуть справжніх, стійких знань. Їх можна досягти тільки за допомогою інтерактивного навчання як основи інноваційних технологій.

Список використаних джерел

1. Вірченко П.А. Використання інформаційних та мультимедійних технологій в сучасній школі. – Київ : Наукова думка, 2009. – 56 с.
2. Дичківська І.М. Основи педагогічної інноватики : навчальний посібник. – Рівне : РДПІ, 2011. – 233 с.
3. Петренко О.М. Використання інноваційних та комп'ютерних технологій у навчально-виховному процесі. – Київ : Видавництво А.С.К., 2011. – 87 с.
4. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. – Київ : Видавництво А.С.К., 2003. – 192 с.
5. Шоробура І.М. Сучасні педагогічні технології. – Чернігів : Видавництво Чернігівського державного педагогічного інституту, 2010. – 139 с.

ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТИ

(математичні задачі за Книгою рекордів України)

**Зоя Чиновата, викладач
Коледжу переробної та харчової промисловості
Харківської НУСГ ім. П. Василенка**

Кожен викладач на своїх заняттях може закласти маленьку часточку у духовне збагачення студентів, навіть якщо це буде здаватися незначущим.

Сучасний українець не може бути стороннім спостерігачем становлення загальнонаціональної ідеї як об'єднуючого чинника у вихованні патріотизму, не може бути не обізнаним про історію України як базу для формування позитивної свідомості, гордості за свою землю, історичне минуле. Завдання викладача – допомогти студентові виховати в собі моральні цінності в нинішніх умовах, зменшити рівень зневіри молодих людей щодо держави як гаранта їх прав. Національна ідея відіграє важливу роль у державотворенні. До молоді потрібно доносити, що національна ідея – це дух народу, це шлях до зростання духовності, єдності нації та матеріального благополуччя.

В українській молоді патріотизм виявляється у відчутті пошани до своєї країни, у знанні історичного минулого, активності у громадському житті країни. У цьому першочергову роль відіграє сімейне виховання. Проте не всі молоді люди в Україні мають високорозвинене почуття патріотизму, частина з них втратила віру у велику сучасну національну ідею, зважаючи на своє становище: низький рівень життя, фінансова нестабільність, соціальна незахищеність, безперспективне майбутнє, корупція,

незабезпеченість роботою за фахом після закінчення вишу, пошуки кращої долі на чужині. Шлях до вирішення цієї проблеми лежить через духовну освіту молоді.

Велике починається з малого. Кожен викладач на своїх заняттях може закласти маленьку часточку у духовне збагачення студентів, навіть якщо це буде здаватися незначущим. Якщо на 10 – 15 заняттях викладачі 10 – 15 разів переконують студента, що нам є чим пишатися в своїй країні, то це і буде справжній патріотизм.

В Україні існує своя книга рекордів, аналогічна Книзі рекордів Гінеса. Хіба люди з цієї книги та їх досягнення не є приводом для гордості за співвітчизників? Аби студенти дізналися про них, я запропонувала ознайомитися з цією книгою. А щоб студенти не були просто спостерігачами чужих досягнень, а почали шлях до своїх, я запропонувала скласти та розв'язати задачі, пов'язані з рекордами українців. Було влаштовано конкурс на кращі задачі, відзначено переможців. Найкращі роботи пропоную до вашої уваги.

Математичні задачі за книгою рекордів України

Андрій Косташ з Києва за 1 годину віджався 1670 разів. Потім його темп зменшився: за 2 наступних години він зробив 2950 віджимань. На скільки відсотків зменшилась швидкість віджимань Андрія. Відповідь округлити до сотих. (Відповідь: $\approx 23,35\%$).

Київські кухарі в самому центрі столиці, на Майдані Незалежності, приготували найдовший шашлик на одному шампурі не тільки в Україні, а й у всьому світі. Його довжина склала 150,6 м, а на приготування пішло 180 кг м'яса. Скільки людей змогли покуштувати шашлик та який прибуток від його продажу отримали кухарі, якщо порція (100 г) коштувала 40 грн. Вважати, що м'ясо при обробці втрачає 27% своєї маси. (Відповідь: 1314 людей, 52560 грн).

В Києві дівчата спекли гарбузовий пиріг-велетень вагою 240 кг. Скільки людей поласує пирогом, якщо вага однієї порції 120 г. (Відповідь: 2000 людей).

Випускник Харківської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 58 Денис Ткемеладзе за 11 років навчання не про-

пустив жодного уроку в школі з усіх предметів. Скільки часу проводив Денис в школі за місяць (20 навчальних днів), якщо за розкладом щодня 7 уроків по 45 хв кожний. (Відповідь: 105 год).

Надія Колесникова потрапила до книги рекордів України як найвища людина в Україні. Коли вона стоїть на каблуках її зріст дорівнює 229 см. Зріст Володимира Зеленського складає 72,5 % від зросту Надії. Який зріст Володимира Зеленського? (Відповідь: 166 см).

Засновник і президент Київського міського автомото клубу Сергій Малик встановив рекорд України, розігнавши свій болід класу «Формула» на льодовому шоу столичного озера Сонячне до 112 км/год. Анатолій Єфімов, відомий мотогонщик, майстер міжнародного класу, на цій трасі встановив іще один абсолютний рекорд України. Він розігнав мотоцикл Suzuki RMZ 250 R до позначки 116 км/год. Хто з рекордсменів та на скільки хвилин швидше проїде відстань у 1000 км? (Відповідь: Єфімов, на 18,6 хв).

Задумали деяке число. Якщо його піднести до квадрату та поділити на 2, то отримаємо вагу найбільшого виготовленого в Україні капелюха. А якщо це число піднести до квадрату та додати 16, то вийде вік найстарішої українки. Вік жінки (в роках) у 2,32 рази більший за масу (у кг) капелюха. Знайти невідоме число, вік найстарішої жінки в Україні та вагу капелюха. (Відповідь: 10, 50 років, 116 кг).

Якщо деяке число поділити навпіл, взяти від остачі 35%, потім ще половину, та від цієї остачі взяти третю частину, потім отримане число помножити на 0,2, то вийде 9,45. Знайшовши це число, отримаємо

унікальне досягнення мешканця Миколаєва Олега Рички, зафіксоване на фестивалі Монгольф'єрів під Києвом. Піднявшись на повітряній кулі, він стрибнув із закритими очима з висоти, що дорівнює задуманому числу. З якої висоти стрибнув Олег Ричка? (Відповідь: 1620 м).

Розв'язати рівняння: $6000x - 1 + x^2 \cdot 10 - 2 = 601$.

Корені даного рівняння становлять вагу найбільшого гарбузового пирога, що спекли в Україні (більший корінь) та кількість людей, які випікали його (менший корінь). (Відповідь: 240 кг та 10 людей).

Найбільше в Україні графіті – портрет космонавта Юрія Гагаріна – знаходиться в м. Харкові на фасаді багатоповерхового житлового будинку № 39 на однойменному проспекті. Цей мурал – одна з сучасних пам'яток першої столиці. Висота зображення сягає 35,3 м, а ширина – 12, 8 м. Яку площу займає графіті? Відповідь округлити до цілих. (Відповідь: 452 м²).

Дизайнерка-ювелір з Донецька Тетяна Калюжна отримала сертифікат про рекорд України як авторка найдорожчої шахтарської каски. Її оціночна вартість становить 42240 доларів США. Скільки років потрібно працювати шахтареві, аби заробити на цю каску, якщо середня зарплатня шахтаря 5632 грн/місяць, курс долара становить 1:8? (Відповідь: 5 років).

Даний конкурс та подібні до нього заходи сприяють духовному збагаченню українського студента, розвивають інтелектуальні здібності та почуття справжнього, не «паперового» або «ура»-патріотизму, допомагають підвищити власну самооцінку та мотивацію навчання.

ПРИТЧА ПРО ДВОХ ЛІСОРУБІВ

Два лісоруби працювали в лісі. Деревя, які вони рубали, мали грубезні міцні стовбури. Обидва лісоруби працювали сокирами з неабиякою вправністю, проте кожен робив це по своєму. Перший рубав дерево вперто й наполегливо, зупинявся лише на мить, щоб перевести подих.

Другий же щогодини робив собі тривалу перерву.

Коли стало смеркати, перший зробив тільки половину роботи. Він так стомився, що не міг уже й сокири підняти. Другий, нехай це здається неймовірним, таки зрубав своє дерево. Лісоруби починали одночасно, і дерева були однаковісінкі.

Перший не повірив своїм очам: «Нічого не розумію! Ти щогодини відпочивав. Як тобі вдалося закінчити так швидко?»

Другий, усміхаючись, відповів: «Ти бачив, що я кожної години робив перерву. Проте ти не помітив, що перепочинок я використовував для того, аби нагострити сокиру».

Мораль: як часто у нас не вистачає часу нагострити власну сокиру. Ми «рубим лес – тільки щепки летять». Ми йдемо вперед, не знаходячи часу, щоб перепочити, переосмислити дії, учинки... Як тільки починаємо усвідомлювати, що треба зробити таку зупинку, навчитися чогось нового, то за бажання знаходимо таку можливість. І саме тоді відбувається стрибок у професійному розвитку і самовдосконаленні. Досягаємо кращих результатів, докладаючи менше зусиль, завдяки набутому досвіду, накопиченим знанням, виробленій стратегії і тактиці.

І пам'ятайте: ніколи не пізно «нагострити свою сокиру»!

Про актуальне в методичній діяльності: думки й поради експертів: мультимедійний науково-методичний комплекс: авторський колектив / за наук. ред. проф. Т.М. Сорочан. – К.: 2017. – 728 с.

ФОРМИ І МЕТОДИ РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ В НАВЧАЛЬНІЙ ТА ПОЗНАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТЯХ

Галина Процик, викладач
Світлана Куца, викладач-методист
ВП НУБІП України
«Бережанський агротехнічний коледж»

Виявлення обдарованих дітей та розвиток їх здібностей є одним із завдань цивілізованого суспільства.

Обдарованість – це системна якість психіки, що розвивається протягом життя, яка визначає можливість досягнення людиною більш високих (незвичайних, неабияких) результатів в одному або кількох видах діяльності порівняно з іншими людьми. Обдарована дитина – це дитина, яка виділяється яскравими, очевидними, іноді видатними досягненнями (або має внутрішні передумови для таких досягнень) в тому чи іншому виді діяльності. На сьогоднішній день більшість психологів визнають, що рівень і характер розвитку обдарованості – це завжди результат складної взаємодії спадковості (природних задатків) і соціального середовища, опосередкованого діяльністю дитини (ігрової, навчальної, трудової). При цьому особливе значення мають власна активність дитини, а також психологічні механізми саморозвитку особистості, що лежать в основі формування і реалізації індивідуального обдарування.

Обдаровані діти зазвичай мають відмінну пам'ять, яка базується на ранньому мовленні і абстрактному мисленні. Їх відрізняє здатність класифікувати інформацію та досвід, вміння широко користуватися накопиченими знаннями. Ве-

ликий словниковий запас, що супроводжується складними синтаксичними конструкціями, вміння порушувати питання найчастіше привертають увагу оточуючих до обдарованої дитини. Маленькі "вундеркінди" із задоволенням читають словники та енциклопедії, придумують слова, які, на їхню думку, висловлюють їх власні поняття і уявні події, віддають перевагу іграм, що вимагають активізації розумових здібностей.

Талановиті діти легко справляються з пізнавальною невизначеністю. При цьому труднощі не змушують їх відхилитися. Вони із задоволенням сприймають складні і довгострокові завдання і терпіти не можуть, коли їм нав'язують готову відповідь. Обдаровану дитину відрізняє і підвищена концентрація уваги на чомунбудь, наполегливість у досягненні результату у сфері, яка йому цікава. До цього треба додати і ступінь заглибленості в задачу. Обдарованим і талановитим дітям властиві такі риси:

- сильно розвинуте почуття справедливості, що виявляється дуже рано. Особисті системи цінностей у обдарова-

них дітей дуже широкі;

- гостро сприймають суспільну несправедливість. Встановлюють високі вимоги і до себе, і до оточуючих;

- не можуть чітко розвести реальність і фантазію;

- добре розвинене почуття гумору. Талановиті люди обожають неодоленості, гру слів, "шпильки", часто бачать гумор там, де однолітки його не виявляють. Гумор може бути рятівною благодаттю і здоровим щитом для тонкої психіки, яка потребує захисту від хворобливих ударів, що наносяться менш сприйнятливими людьми;

- обдаровані діти постійно намагаються вирішувати проблеми, які їм поки "не по зубам". З точки зору їх розвитку такі спроби корисні;

- для обдарованих дітей, як правило, характерні перебільшені страхи, оскільки вони здатні уявити безліч небезпечних наслідків;

- надзвичайно сприйнятливі до немовних проявів почуттів оточуючими і вельми піддаються мовчазній напрузі, яка з'явилася навколо них.

Виявлення обдарованих дітей має починатися вже в початковій школі на осно-

ві спостереження, вивчення психологічних особливостей, мови, пам'яті, логічного мислення. Робота з обдарованими та здібними учнями, їх пошук, виявлення і розвиток мають стати одним з найважливіших аспектів діяльності закладу освіти. Умовно можна виділити три категорії обдарованих дітей:

◊ діти з незвичайно високим загальним рівнем розумового розвитку за інших рівних умов (такі діти найчастіше зустрічаються в дошкільному та молодшому шкільному віці);

◊ діти з ознаками спеціальної розумової обдарованості в певній галузі науки (підлітковий образ);

◊ учні, котрі не отримують з яких-небудь причин успіхів у навчанні, але володіють яскравою пізнавальною активністю, оригінальністю психічного складу, неабиякими розумовими резервами (частіше зустрічаються в старшому шкільному віці).

Які ж принципи педагогічної діяльності в роботі з обдарованими дітьми:

- принцип максимальної різноманітності наданих можливостей для розвитку особистості;

- принцип зростання ролі позанавчальної діяльності;

- принцип індивідуалізації та диференціації навчання;

- принцип створення умов для спільної роботи учнів за мінімальної участі вчителя;

- принцип свободи вибору учням додаткових освітніх послуг, допомоги, наставництва.

Які ж умови успішної роботи з обдарованими дітьми? Це, в першу чергу, усвідомлення важливості цієї роботи кожним членом колективу і посилення у зв'язку з цим уваги до проблеми формування позитивної мотивації до навчання, ство-

рення та постійне вдосконалення методичної системи роботи з обдарованими дітьми, визнання колективом педагогів і керівництвом закладу освіти того, що реалізація системи роботи з обдарованими дітьми є одним з пріоритетних напрямків роботи, включення в роботу з обдарованими учнями в першу чергу вчителів, що володіють певними якостями, а саме:

- учитель для обдарованої дитини є особистістю, яка продуктивно реагує на виклик, вміє сприймати критику і не страждати від стресу під час роботи з людьми більш здібними та знаючими, ніж він сам. Взаємодія вчителя з обдарованим учнем має бути направлена на оптимальний розвиток здібностей, мати характер допомоги та підтримки;

- учитель вірить у власну компетентність і спроможність вирішувати виникаючі проблеми. Він готовий нести відповідальність за прийняті рішення і, водночас, впевнений у своїй людської привабливості і спроможності;

- учитель вважає оточуючих здатними самостійно вирішувати свої проблеми, вірить в їх дружелюбність і в те, що вони мають позитивні наміри, їм властиве почуття власної гідності, яке слід цінувати, поважати і оберігати;

- учитель прагне до інтелектуального самовдосконалення, охоче працює над поповненням власних знань, готовий вчитися у інших, займатися самоосвітою і саморозвитком.

Учитель має бути захоплений своєю справою, здатним до експериментальної, наукової і творчої діяльності, інтелектуальним, моральним і ерудованим, провідником передових педагогічних технологій, а також психологом,

вихователем і вмілим організатором освітнього процесу, значем у всіх сферах людського життя. Формами роботи з обдарованими дітьми є: творчі майстерні, групові заняття по паралелях з сильними учнями, факультативи, гуртки за інтересами, заняття дослідницької діяльності, конкурси, інтелектуальний марафон, науково-практичні конференції, участь в олімпіадах, робота за індивідуальними планами, співпраця з іншими закладами освіти.

Виявлення обдарованих дітей та розвиток їх здібностей є одним із завдань цивілізованого суспільства. Це завдання досить складне в її реалізації, так як знайти талановиту людину, а тим більше виховати відповідно до її індивідуальних особливостей, досить важко. Можна виділити дві цільові установки процесу розвитку талановитих дітей. Перша – створення можливостей найбільш повної реалізації здібностей і схильностей обдарованої дитини. Щоб досягти цієї мети, необхідно провести цілу низку заходів, спрямованих на вивчення початкових умов діяльності. До них можна віднести: виявлення дітей за цими критеріями, вивчення їх інтересів і початкового рівня розвитку. Подальша робота з талановитими учнями включатиме в себе розробку теоретичної основи і практичних колективних планів, групових та індивідуальних занять, а також дії з аналізу та систематизації педагогічної діяльності. Друга – виховання врівноваженого інтелегентного представника суспільства, який зможе реалізувати свій потенціал, виходячи з його інтересів. Ця мета передбачає вивчення і розвиток індивідуальних особистісних якостей дитини, а також створення певних фі-

зичних і психологічних умов для його розвитку. Подібні дії можуть створити сприятливу обстановку для формування особистості із заздалегідь запланованими якостями. Незважаючи на те, що перша установка за деякими положеннями суперечить цій, їх не можна розділяти або виділяти одну за рахунок іншої – вони мають однакове значення для розвитку обдарованої людини.

Педагогічні програми розвитку обдарованих дітей необхідно будувати, виходячи з того, що обидва ці завдання мають вирішуватися одночасно. На побудову таких програм впливають не тільки загальні вимоги педагогіки і психології, але і особистість, характер дитини, тобто вони в значній мірі мають носити індивідуальний характер.

Обдарованість – явище, яке має свої позитивні і негативні наслідки. До позитивних проявів обдарованості можна віднести хороші вербальні здібності, сталість, незалежність, творчі здібності, різноманітність інтересів, почуття цінності, хорошу пам'ять, наполегливість, абстрактність мислення та ін. До негативних – індивідуалізм, різну швидкість мислення і письма, нестабільність інтересів, прояв диктаторства, підвищену вимогливість і нетерпимість. Виявлення обдарованості залежить від безлічі факторів, тому необхідно використовувати всі можливі джерела інформації про дитину. Тільки після зіставлення інформації, отриманої з різних джерел, можна робити будь-які висновки. У стандартних життєвих ситуаціях в якості джерел можна використовувати розповіді, зауваження і судження викладачів, батьків, однолітків і друзів, а також

результати різних тестів. Обдаровану дитину намагаються виховати і навчити таким чином, щоб вона представляла інтереси суспільства, яке її виховало. Водночас саме талановиті діти можуть створити найбільші проблеми при навчанні. Перш за все, це пов'язано з їх випереджаючим розвитком і нетрадиційними поглядами на навколишній світ. Досить часто обдаровані діти не хочуть підкорятися загальним вимогам у закладах освіти: не виконують домашніх завдань, не хочуть вивчати поетапно те, що їм вже відомо, та ін. Нарівні з цією проблемою існує й інша – діти з високою розумовою активністю думають значно швидше, ніж пишуть. Це призводить до того, що їх роботи погано оформлені, неакуратні, виглядають незавершеними. У деяких випадках це може призвести до повної відмови дитини від фіксації своїх думок. Такі випадки непоодинокі, частіше зустрічається нестабільність інтересів, що призводить до ситуації, коли дитина не знає, ким хоче стати в майбутньому. Зазвичай обдаровані діти виявляють підвищену вимогливість до себе та інших, нетерпимість до порушників власних канонів. Такі особливості поведінки і свідомості дозволяють обдарованій дитині відмовитися від кумирів і авторитетів, що, з одного боку ускладнює процес навчання, з іншого – допомагає сформувати свій власний стиль. На ранніх стадіях роботи з обдарованими дітьми можна спостерігати і іншу неприємну особливість – поверховість знань. Це пояснюється множинністю інтересів дитини, його бажанням займатися всім, до чого виникає інтерес. Слід сказати і про те, що об-

даровані діти створюють незручності не тільки іншим, але, найчастіше, і собі самим. Найбільш яскраво це проявляється в спілкуванні, тобто виникають проблеми міжособистісної комунікації обдарованих дітей. Беручи на себе роль організатора, керівника в ранньому віці, вони, тим самим, викликають невдоволення з боку інших учасників спілкування або гри. Що менше розуміння неординарності людини, яка взяла владу в свої руки, то сильніше невдоволення. Пізніше обдаровані діти бувають схильні до командування, управління іншими, стають більш жорсткими і нетерпимими. Цей факт можна розглядати з різних точок зору: якщо талановита дитина докладе максимум зусиль до залучення уваги до своєї особистості, то він буде мати високий авторитет і повагу групи, в якій розвивається і, навпаки, незатребувані управлінські таланти призводять до того, що колектив людину не сприймає. У першому випадку створюється сприятлива психологічна обстановка для подальшого розвитку особистості, в другому – конфлікти можуть привести до повної втрати інтересу до подальшого розвитку.

Перераховані вище факти приводять до висновку про те, що одним з найважливіших завдань педагога при роботі з обдарованими дітьми є створення сприятливої обстановки в колективі і вирішення конфліктних ситуацій. Важливо відзначити, що гіперопіка таланту може привести до сумних наслідків – обожнювання самого себе і приниження інших, а також до відмови від подальшого самовдосконалення.

ЧЕРЕЗ ХУДОЖНЄ МИСТЕЦТВО – ДО ПРОФЕ- СІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

**Наталія Казьоннова,
Оксана Головенко,
викладачі Хорольського агропромислового
коледжу Полтавської державної
аграрної академії**

Система позааудиторної роботи з розвитку творчих нахилів студентів сприяє вдосконаленню професійної майстерності.

Головною метою освітньої діяльності здобувачів освіти є формування життєво компетентної особистості, яка успішно реалізується в соціумі.

Система позааудиторної роботи з розвитку творчих нахилів студентів сприяє вдосконаленню професійної майстерності – змінюється на краще ставлення до навчання, здобуття умінь та навичок, зростання духовної культури. Їхнє творче самовираження здійснює значний вплив на особистість з активною життєвою позицією, з розвиненою вірою у свої сили, відчуттям самоцінності та поваги до себе та оточуючих.

Навчальний і виховний процес у коледжі є безперервним, а закріплення знань студентів у галузі бджільництва, впливу на екологічний стан та динамічну рівновагу у біосфері забезпечують уміння та навички, здобуті у процесі професійно спрямованої позааудиторної роботи, що дають перевагу при працевлаштуванні та конкурентоспроможності на ринку праці висококваліфікованих фахівців.

Актуальною проблемою сьогодення був, є і залишається вплив антропогенного забруднення на розвиток бджільництва, яке цілковито залежить від екології. Тому

неодмінним фактором розвитку цієї галузі тваринництва в Україні є виховання відповідального ставлення до збереження тендітного і вразливого природного довкілля та ресурсів, які ми черпаємо з надр планети щодня. Окрім збереження та збільшення кількості медоносів, необхідно стежити за обробкою їх хімікатами, розширенням і впорядкуванням бізнесу.

Позааудиторний захід «Як бджілка лине до рослини, так природа – до людини»

Мета заходу: показати методику проведення бінарного позааудиторного заходу з метою підвищення рівня обізнаності в галузі бджільництва агропромислового комплексу держави та розширення естетичного і морального сприйняття екологічного ставлення до природи.

Відеоролик «Жу-жу-жу».

Презентація по вступному слову викладачів.

Викладач 1: Добрий ранок, шановні присутні – студенти і викладачі! Розпочинаємо наш

захід «Як бджілка лине до рослини, так природа – до людини».

Бджільництво – давнє заняття багатьох народів планети. Медоносні бджоли розселені на всіх обжитих частинах світу.

Бджільництво постачає населення високопоживними дієтичними і лікувальними продуктами харчування, а промисловість – необхідною сировиною. Водночас ця галузь забезпечує запилення ентомофільних культур, що суттєво підвищує урожайність, якість плодів та насіння.

Бджоли, як запилювачі, приносять велику користь рослинництву України. Найвищу ефективність забезпечує запилення сільськогосподарських культур, тому що прибуток за рахунок приросту врожаю у 15-20 разів перевищує прибуток від прямої продукції бджільництва.

Природа наділила бджолу унікальною здатністю – годувати саму себе і заготовляти корм про запас, завдяки вражаючій працелюбності, а бджоли, можна сказати, «працюють без вихідних і перерви на обід», збирають нектар, розлитий у мільярдах квітів.

Суспільний і соціальний спосіб життя медоносних бджіл – дивовижний світ єдності, порядку, дисципліни, безмежної енергії багатотисячної сім'ї.

Сім'я бджіл – це система найвищої гармонії і доцільності, злагодженості в діях її членів, взаємозалежності і братства крилатого племені з високим ступенем інформації.

Викладач 2: Важко переоцінити й екологічне значення бджільництва. Відвідуючи сільськогосподарські культури та дикорослі рослини, бджоли забезпечують їх перехресне запилення і сприяють осіменінню лісової, польової, лугової та садової ентомофільної рослинності, цим самим сприяючи відновленню рослин.

Унаслідок інтенсивного розвитку промисловості, транспорту, енергетики та сільськогосподарського виробництва зростає антропогенний вплив на природне середовище, що призводить до зміни природних комплексів під впливом виробничої діяльності людини. Одним із суттєвих факторів антропогенного забруднення є надходження у довкілля важких металів. Значна частка їх потрапляє в атмосферу з викидами автотранспорту та промисловим виробництвом і створює велику вірогідність потрапляння їх у продукти бджільництва в період активного збирання нектару і пилку. Медоносні бджоли повністю відповідають критеріям біоіндикаторів, за допомогою яких можна отримати широкий комплекс екологічних характеристик стану довкілля та концентрації шкідливих речовин в об'єктах довкілля.

Протягом сезону бджола відвідує близько 100 видів рослин, а за один день – 4000 квітів, збираючи разом з некта-

ром та пилком забруднювальні речовини, що можуть знаходитися в них.

Викладач 1: На сучасному етапі загибель бджолосімей є світовою проблемою.

Пісня «Бджола на асфальті»

У місті, у гвалті – приречена мушка,

Бджола на асфальті (життя чи дрібушка?)

Розчавлять ногами її, спішучи,

Як вдень не засохне, замерзне вночі.

Мабуть, напилася міського «нектару»...

Раптова прибуду – розгнівана хмара –

Дощем промочила її і мене.

Мені це минеться, а їй не мине.

...Відірване крильце, підібране з мряки

Було золотистим, а стало ніяким,

Легке, невагоме візьму в свої пальці –

З далекого дому прозоре кружальце.

Звідтіл прилітала замучена бджілка,

Знайшлася не я, а засмучена жінка.

Впізнати – не впізнала, принесена вітром.

...Село пригадала – й забракло повітря.

Сценка «Бджолина сім'я»

Студентка 1: Загули робочі бджоли, трутні чухають носи, а розвідниці кусючі теж вже гострять хоботки. (Хлопці садять студентку – «матку-бджолу» – на стілець).

Матка-бджола: Я збрала всіх Вас тут вирішити проблему – екологія страждає, чує небезпеку. (Бджоли-дівчата захвилювались, загули) Вистачить роботи всім, в нас завдань багато. (Виходять наперед дві розвідниці-бджілки)

Бджілка 1: (гордо) Ми розвідниці твої викличемо варту.

Бджілка 2: (схвильовано) Яку варту?

Бджілка 1: Екологічну. Планету будем рятувати, що можна від людей чекати.

Студент 2: Прошу, Ви істину всі знайте, що мертві бджоли не гудуть, як загудуть, то начувайтесь, своє ім'я можна забути. (Бджоли дівчата та хлопці знову закружляли біля матки-бджоли і загули)

Студентка 1: Принесли всі звіти бджоли до цариці, до бджоли, написали й показали все, що бачили вони. (Підносять паперові звіти)

Бджілка 2: На Заярському

болоті у березовім гаю закадрили Мавки з варті хлопця гарного...

Бджілка 1: Та ну...

Студентка 1: І пішли вони в Дубки...

Матка-бджола: Ви, мої трутні, полетіть на стадіон, загляньте в парки, ліси огляньте і полянки, що в лісополосах твориться, як плачуть від сміття криниці, як місто стогне у багні... Всі звіти принесіть мені. (Трутні розлетілися)

Матка-бджола: Ось і розлетілися...

Студент 2: Друзі, а Ви знаєте, що в Хоролі вже шість років існує Ботанічний сад!

Студентка 1: А нащо ж він, ботаніку вивчати? Чи з хлопцями під ручку, щоб ввечері гуляти?

Студентка 3: А, може, там пивасик під добрий шашликочок? Біля багаття танці під модний музничок?

Студент 2: Та що Ви, Вам би тільки стрибати та гулять. А хто ж сьогодні буде природу рятувати? Он стогнуть від забруднень і стави, і ліси, довкола менше й менше природної краси. Та є в Хоролі люди – подбали про усе і Ботанічний сад нам природу всю спасе. Тут рідкісні рослини, дерева тут ростуть, міцніють, розвиваються й потомство тут дають.

Бджілка 1: А нам до екології – ми ж бджоли, чи є діло?

Бджілка 2: Чи з нею, чи без неї, ніщо в нас не боліло...

Матка-бджола: Ви не праві, сестрички, природа – наше все. Хто її порятує, той і нас спасе. Бо не бува врожаю на змученій землі, немає сіна в хліві і хліба на столі. А, отже, й ми загинемо, нам не здолать біди, і нікому приносити у вулики меду.

Бджілка 1: Е ні, я так не хочу, нехай живе ботсад!

І більше діла, люди, а не

повчань-порад!

Бджілка 2: Синонім екології для нас – слово «життя», тож не дамо поринути природі в небуття.

Матка-бджола: А ми, маленькі бджілки, у праці і труді Вам врожаї медові даруєм ЗОЛОТІ!!!

Студент 2: Все буде добре, друзі, якщо ми разом всі врятуємо природу, поможемо красі!

Фільм «Чому бджоли надають перевагу шестигранникам»

Студент 1: Друзі, а що ми знаємо цікавого про бджіл: бджола старша за людину на 50-60 тисяч років. Ще первісна людина знала смак меду та уміло використовувала його в своїх цілях.

Студент 2: У бджіл є своя мова, якою вони спілкуються між собою. Це мова жестів, рухів тіла. Також вони виділяють спеціальні феромони.

Студент 1: У бджіл дуже сильно розвинений нюх. Вони розрізняють і сприймають запахи в тисячу разів сильніше, ніж людина. Вони здатні відчувати аромат квітів на відстані одного кілометра.

Студент 2: Бджола, як і мураха, може переносити вагу, яка в кілька разів перевищує її власну масу.

Студент 1: Бджола – єдина комаха, яка виробляє їжу «мед», який їдять люди.

Студент 2: Мед не можна класти у гарячий чай, тому що ви «вб'єте» всі його корисні та цілющі властивості.

Бджоли на пасіці (відеофрагмент).

Викладач 1: Використання бджіл та їх продуктів у якості біоіндикаторів – це сучасний і перспективний напрям екологічного моніторингу. Унікальна

структура цього біологічного об'єкта, його постійний зв'язок з навколишнім середовищем, фізіологічні особливості життєдіяльності і живлення бджіл дають змогу вивчити не лише тимчасові впливи забруднювачів, але й відстежити процес у часі, розрахувати залежність їх вмісту в продуктах бджільництва від рівня у ґрунтах, рослинах, воді, повітрі. Природа дала бджолам надійний захист – адаптивну систему із властивими їй механізмами як індивідуального, так і групового захисту.

Відомо, що бджоли прогнозують землетруси. Так, під час землетрусу у вірменському місті Спітаку 1988 року пасічники відзначали масовий виліт бджіл із вуликів, незважаючи на низьку температуру повітря. Це пояснюється реакцією бджіл на вплив електричного поля, що виникає під час землетрусу.

Бджільництво – не тільки постачальник товарної продукції і фактор динамічної рівноваги в біосфері, але й несе в собі естетичне і моральне сприйняття живої природи, знімає стресовий стан, покращує роботу всіх систем та забезпечує здоров'я людини.

Різноманітні природні умови нашої держави зумовили широкі можливості для розвитку бджільництва.

Викладач 2: Заняття бджільництвом під силу особам різного віку, статі та фаху. Створити невелику пасіку не складно, тому що бджоли мають високий коефіцієнт розмноження, а витрати на придбання бджолої сім'ї незначні. Розрахунок показує, що за вартістю одна бджолосім'я еквівалентна вартості 25-30 кг меду. Трудяться ці комахи навіть узимку, у сплячку вони не впадають. До кінця листо-

пада вони щільно заліплюють стільник, закривши своє житло зсередини й в уповільненому темпі продовжують рухатися. Їдять бджоли свій власний мед. Одна родина за час зимівлі з'їдає близько 35 кг меду.

Одним із органолептичних показників якості натурального меду є вміст вільної амінокислоти – проліну, який потрапляє в мед із нектару квітів, пилоквих зерен та виробляється бджолами.

Надійною ознакою зрілості меду є запечатування його бджолами в сотах. Якщо зрілий мед, після викачування із сот переходить у кристалічний стан, то за нормальних умов він може зберігатись дуже довго, не втрачаючи свої смакові і цілющі якості. Натомість незрілий мед, який викачують із сот раніше, ніж бджоли видалили із нього надлишок води, швидко починає бродити.

Відеофрагмент «Гудіння бджіл»

Пасічник: Моя ж ти помічице! Що? Так, люба, я знаю, що ти втомилася, ось посидь трішки і відпочинь. Не можеш? Бо сьогодні гарна погода і її треба використати для роботи? А ще ти не можеш залишити свої подруг. Так, нам, людям, потрібно повчитися у вас, бджілок, ви – гарна дружна команда.

Уявіть, друзі, що за гарної погоди бджола встигає зробити до 10 вильотів. А щоб отримати 1 кг меду 65 тисяч бджіл повинні зробити по одному вильоту.

Доброго ранку, студенти!

Студенти: (разом) Привіт, пасічнику!

Пасічник: А мені тут так добре з вами. Взагалі коледж дуже схожий на мою пасіку і у нас багато спільного. А давай-

те пограємо у цікаву гру.

Студенти (разом) Яку?

Пасічник: Друзі, чи знаєте ви гру «Знайди розбіжності»? А ми пограємо в гру протилежну цій, і назвемо її «Знайди схожість». Бажаючих запрошую до себе. (Виходять студенти – 4 особи)

Пасічник: Подумайте і скажіть, будь ласка, що схожого є між пасікою та коледжем, де навчаються студенти?

Студент 1: Я навіть вже можу назвати першу схожість – у нашому коледжі так само гамірно, як і на вашій пасіці.

Студент 2: Друга подібність – працелюбність. Адже наші викладачі схожі на ваших робочих бджілок-трудівниць. Вони трудяться і несуть до своїх вихованців безліч цікавих знань, з яких будується як із сот, що у вулику, – майбутній професіоналізм.

Студент 3: Третя подібність. У нашому коледжі є багато різних вуликів, як і вас на пасіці. Це різні аудиторії, лабораторії, кабінети, спортивна і актові зали, їдальня, бібліотека, гуртожитки.

Студент 4: От іще згадала. Кожна бджолосім'я має свого голову роду – матку, до якої всі прислухаються, поважають і шанують. Так і в коледжі – куратор в групі генерує ідеї, допомагає у їх втіленні і оцінює результат. Строгий, але безумовно справедливий. А весь колектив постійно працює над збільшенням чисельності студентів, покращенням умов їхнього навчання.

Студент 1: А про студентів ви, що забули? Ми також любимо трудитися зранку до вечора. В коледжі, вдома, на вулиці, в гуртожитку, труд – безкінечний. Ви думаете, здобути життєві знання це так легко. Ага, спробуйте!

Студент 2: Коли б я бджілкою була,

літала б між квітами
І мед солодкий, як бджола
Несла б в коледж горшками,

Але викладачі мої
ще більше би зраділи,
Якби наші ряди бджілок
Міцніли, не ріділи.
Щоб вчилися ми на радість
всім,

Щоб профі ми ставали
І коледж працюю своєю
Щоразу прославляли!

Пасічник: От і вдалася наша гра. А мені вже час вирушати до бджілок на пасіку, а вам бажаю успіхів у навчанні, подальшого процвітання вашому коледжу і збільшення кількості нових високо-кваліфікованих фахівців.

Студент 3: Друзі, а можливо серед нас є мудрий, працьовитий пасічник, який розповів би нам про пасіку та бджіл, їх утримання, годівлю.

Викладач 1: А я знаю такого. Це наш викладач електротехнічних дисциплін Устименко Олег Анатолійович. Запрошуємо Вас до слова, бо дуже хочеться дізнатися про тонкощі роботи на пасіці. (Розповідь пасічника)

Викладач 2: Дякуємо, Олеже Анатолійовичу, за цікаву, змістовну розповідь. Бажаємо Вам отримувати задоволення від роботи з бджолами і зростання вашої пасіці.

Викладач 1: Бджоли – це гарант виживання природи. Адже флора, яка є на земній кулі, на 80% існує завдяки бджолі, як основному запилювачу культурних та дикоростучих рослин. Це дає можливість зберігати біорізноманіття рослин, покращувати екологічний стан довкілля.

Викладач 2: Шановні студенти, а давайте згадаємо, які

приказки та прислів'я ви знаєте про бджіл та природу.

Студенти по черзі:

1. Люди раді літу, а бджола цвіту.

2. Бджола летить, де мед пахтить.

3. Бджіл тримати – не в холодку лежати.

4. Весняний мед сто болячок лікує.

5. Коли літо погожим буває, мед у вулику прибуває.

6. Вулик – то медова криниця.

7. Будеш працювати, то й мед прийде до хати.

8. Бджола красна медами, а людина – знаннями.

9. Бджола вчить, як у гурті жить.

10. З трутнем життя не буде.

11. Допався як ведмідь до меду.

12. Курчат по осені рахують, а бджіл по весні.

Викладач 1: А може хто з Вас знає цікаві факти чи гуморески, які пов'язані з бджолами?

Гумореска «Співчутливий синок»

На пасіці бджоли сильно покусали тата.

Лежить бідний весь опухлий, стирчить із вух вата.

Пожалів батька синок, прийшов, співчуває:

– А що, дуже болить, тату, як бджола кусає?

Батько стогне: «Сильно тне, ця скажена муха.

Особливо боляче, як жалить у вуха».

Синок каже: «Навіть добре, що Вас покусали.

Зате так кумедно Ви, диско танцювали.

І кричали мов Кінг-Конг, кривлялись як макака,

Що зі страху утік кіт й злякався собака.

Може ще колись покажете подібну утіху.

Я ледь пузо не порвав від такого сміху.

Викладач 2: Сьогодні одним із основних завдань людства є збереження бджіл, бо їх майбутнє цілком залежить від людини.

У свій час вчений-бджоляр Т. Цесельський писав: «Кожна влада, що дійсно піклується про добробут та виховання людини, має усіма засобами допомагати поширенню пасічництва». «Збережемо бджіл – врятуємо планету і життя на ній» – під таким девізом проходив XVII Конгрес Федерації європейських бджолярських організацій «Апіславія», членом якої є Україна.

Заключна пісня «Бджолина родина» (муз. Н. Яремчука «Ти моя Україна»)

Бджоли в травах все невтомлено працюють

Беручи нектар, нас медом нагодують

Стан довкілля допоможуть відновити

Щастя й радість буде поряд з нами жити.

Люди і природа завжди нерозлучні

Забуваємо про це, коли ми мужні

Та лиш втомі слід прийти і все згадаєм

Є багато див навколо нас, ми знаєм.

Приспів:

Бо сім'я вся бджолина, як велика родина

Зберігає природу і рятує нам світ.

Бо сім'я вся бджолина, як велика родина

Об'єднає природу і людину навек.

Всі душею ми з природою єдині,

Але інколи не знаємо, що чиним.

Нам про вчинки свої треба пам'ятати

Цілий світ як Україна – рідна мати.

Приспів:

Викладач 1: На цьому наш захід закінчений, дякуємо всім присутнім, викладачам і студентам, та бажаємо вдалого трудового тижня.

THE GREAT UNKNOWN

**Ніна Логвін,
викладач іноземних мов
Сосницького сільськогосподарського технікуму
бухгалтерського обліку**

The Great Unknown – це літературний вечір, присвячений життєвому і творчому шляху славетного англійського драматурга, письменника і поета Уільяма Шекспіра, чії літературні твори відомі в усьому світі, чії п'єси, написані для маленького театру в кінці XVI століття, ставляться на найкращих сценах усіх країн світу і сьогодні. Кожної весни літературні фанати всього світу відзначають день народження митця.

Шекспір – один з чарівників світової літератури, творами якого не можна не захоплюватись. Вони завжди будуть цікавими, тому що показують справжнє життя людей і вчать краще зрозуміти сутність людських стосунків, пристрастей і конфліктів.

Уільям Шекспір – геніальний поет і драматург епохи Відродження, золотого віку англійської літератури, віку Шекспіра. Він був людиною не лише свого часу, але усіх майбутніх поколінь.

Пропонуємо відкритий захід, присвячений життю і творчості генія.

Виходять ведучі. На екрані з'являється епіграф.

Слайд №1 «From all the great persons he is the most mysterious. The only thing we know about him is that he lived and suffered».

H1: Good morning, dear guests! We are very glad to see you today. Can you guess what the topic of our today's party is?

H2: Of course, you have guessed that our party is devoted to the great author of all times – to W. Shakespeare, whose literary works are known everywhere in the world, whose plays, written for a small theatre in the late 16th century are played on the biggest scenes of all countries nowadays. Every spring literature fans all over the world commemorate the birth of W. Sh.

H1: Sh. Is one of those wonders of the world, which we don't stop admiring. The world is moving very fast changing its face, but people need everything that was created by this poet separated from us by several centuries.

H2: So, in the centre of our attention there is a great poet and dramatist of Renaissance epoch – William Shakespeare.

The Irish writer James Joise said about Sh.: «From all the great persons he is the most mysterious. The only thing we know about him is that he lived and suffered». **(слайд 1)**

H1: And the Shakespeare's contemporary Ben Jonson – an English dramatist foresaw this immortality. He wrote: «The applause! Delight! The wonder of our stage! He was not of an

age, but for all time». (слайд 2) These famous people's words are the mottoes of our meeting.

H2: Really, a man lives until everybody keeps him in mind. Музика закінчується.

Учень у ролі Шекспіра.

I'm still alive

I've never thought I could

I've just devoted my life to art and plays

I'm still alive in everything I could

Create of words and feelings on my days.

H1: The last half of the 16th and the beginning of the 17th centuries are known as the golden age of English literature. It was a time of the English Renaissance and it is even called the age of Shakespeare.

H2: W. Sh's works will always be interesting for all people because he shows the real life of the people and their high aspirations his works teach us to understand better the essence (сутність) of humans relations, passion and conflicts.

H1: And now we'd like to remind you some facts from W. Sh's biography.

Слайд 3

William Shakespeare

-Name: William Shakespeare

-Occupation: Playwright, poet

-Birth date: April 23, 1564

-Place of birth: Stratford –

on – Avon, the United Kingdom
-Education: King's New School

-Death date: April 23, 1616

-Place of death: Stratford – on – Avon, the United Kingdom

-Entombment: Holy Trinity Church, Stratford – on – Avon

-Nicknames: "Bard of Avon", "Sweet Swan of Avon"

H2: Now we'd like to turn over the pages of Sh's life and work.

Діалог із В.Ш.

P: Can you tell us about your childhood and early years?

Sh: Well, I was born on the 23rd of April 1564 in Stratford – on – Avon. Stratford was a little town in the Centre of England. In my childhood it was a market town with beautiful streets and gothic buildings. My House was in Henly Street. (Слайд 4, будинок Шекспіра)

I remember the Avon which flows between its green banks through Stratford.

(Слайд 5 Avon)

And this is a church of Holy Trinity, where I was christened.

Слайд 6. Holy trinity Church

I studied at grammar school from 7 to 13 years of age. Only Latin and English were taught at that time.

P: Where did you get further education?

Sh: Nowhere. My grammar school was the only school in my life.

P: Was your father a rich man?

Sh: My father John Sh wasn't poor. He was a man of some importance in Stratford. He was a dealer in corn, meat, leather and other products. We had a small shop in our house. But in 1577 my father had some problems with his business and I was taken from school.

My mother, Mary Arden, was one of the eight daughters of Robert Arden, a rich farmer in the village of Wilmcote.

P: What did you like to do at that time?

Sh: My greatest love was literature and plays of travelling performers.

P: Tell us about your own family. Have you been married?

Sh: I wasn't happy with Ann Hathway. I was 18, she was 26. We were different. We had three children. But when I was 21, I left for London, where I had to go through many difficulties.

Слайд 7 Лондон (Big Ben)

Sh: When I reached London, I went straight to the theatre, determined to get work of some sort there; and that finding nothing better to do, I began by holding the horses of the fine gentlemen who came to see the plays. Then I was employed to call out the names of the actors and after a time was given a small part to act.

H2: After some time W. Sh. began to write plays himself. Very many of his plays were acted in London theatre called "The Globe".

I am sure it will be of some interest for you to know what the theatre in the days of Sh looked like. It was not like our modern theatre. The original Globe was built in 1599 by a group of actors.

Слайд 8. Колишня споруда театру.

The Globe was a huge amphitheatre without a roof. The seats were curved around a stage that was built on many levels.

H1: Plays always started at 2 o'clock in the afternoon. People who didn't have money to buy a seat were allowed to stand in front of the stage. All kinds of people came to see the shows – housewives, children, noblemen and even visitors from other countries. In winter the theatre was closed. The company also presented special plays for kings and queens.

In those days women were not allowed to work in theatres all the roles of girls and women were acted by boys.

Слайд 9. Сучасна споруда театру.

The exact copy of the theatre was built in 1996.

Пісня із "Ромео і Джульєтти"

Початок творчості

Слайд 10

Вислів із п'єси: To be or not to be

H2: Love and death, friendship and treason, devotion and lie are the main ideas of Sh's plays.

Слайд 11 (видання, книги, заголовки)

Shakespeare and his plays are known all over the world. It is interesting to note that almost all plots of Sh's plays were not original. He took them from the works of other authors. Shakespeare took his plots from history, old legends, novels and poems. The plots of "Othello" and "The Twelfth Night" were taken from Italian novels, of "Hamlet" and "King Lear" – from early English authors. But every borrowed plot began to live in a new life in his plays. Sh. wrote 37 plays. They can be put into three big categories:

Слайд 12. Класифікація.

Слайд 13. Из фільму "Ромео і Джульєта" музика #24, диск.

H1: Dear guests! Today we are going to show you a scene from "Romeo and Juliet" a very famous romantic tragedy about 2 young people who fall in love with each other and continue to love each other although their families the Montague's and Capulet's are enemies.

"There has never been a sadder story than this story of Juliet and Romeo" – said one of the heroes of the play.

H2: It is a very exciting story about beautiful love which teaches us to be tolerant to each

other, understand better real human relations, passions and value love above all.

H1: The first scene takes place at the Capulet's house at night. The family is celebrating the 14th birthday of Juliet. Romeo and his friend are entering the house in masks.

Romeo: Let me carry a torch. I don't want to dance. I am heavy with sadness, so I shall carry a light.

Mercutio: No, gentle Romeo. You must dance.

Romeo: Not me. My heart are so heavy. I cannot move.

Mercutio: Come on. We are late already.

R: I have a terrible feeling that something will happen tonight. Something will begin, at this party.

R: Look! Who is that lady dancing with the man over there?

M: I don't know.

R: She shines like a jewel in the night - her beauty is so precious for this earth. Next to the other women, she looks like a snowy dove in a group of crows. When the dance is over, I shall watch where she stands. If I could touch her hand...

(R. is dancing with J.)

R: I know I should not touch your hand. It is too perfect for my rough touch.

Juliet: Good sir, you are unkind to your hand.

Nurse: Madam, your mother wants to speak to you.

R: Who is mother?

Nurse: Her mother, young man, is the lady of the house. She's a good lady. And I am a nurse to her daughter - the young lady that you were talking to just now. I tell you, the man who wins her love will have plenty of money!

R: She is a Capulet! Now my life is in the hands of my enemy!

M: Let's go. The party is over.

J: Come here, Nurse. Who is

that gentleman - the man who was dancing with me? If he is married I think I will die!

Nurse: His name is Romeo, and he is a Montague! He is the only son of great enemy.

J: The only man I have ever loved is from the only family I ever hated!

I fell in love with him without knowing who he is. And now it is too late. Oh, what a way to fall in love for the first time!

Nurse: Come on, let's go. The guests have all gone home.

Слайд 14.

H2: And now, dear friends, let's dive into the fantastic world of poetry by W. Sh. Sh's sonnets can't be placed among his best works; only a few of them may be placed among the best English sonnets in general. The sonnets appeared in 1609, and the book didn't attract much attention. But they occupy a unique place in the Sh's heritage, because they are his lyrical pieces, the only thing he has; it seems, written about himself.

Сонет #66...

Tired with all these, for restful death I cry,

As, to behold desert a beggar born,

And needy nothing trimm'd in jollity,

And purest faith unhappily forsworn,

And guildd'honour shamefully misplaced,

And maiden virtue rudely strumpeted,

And right perfection wrongfully disgraced,

And strength by limping sway disabled,

And art made tongue-tied by authority,

And folly doctor-like controlling skill,

And simple truth miscall'd simplicity,

And captive good attending captain ill:

Tired with all these, from

these would I be gone,

Save that, to die, I leave my love alone.

Слайд 15. Музыка #19 диск All sonnets can be divided into 3 groups:

1. Sonnets devoted to his friend (1 – 126)

2. Sonnets devoted to his mistress (127 – 152)

3. Sonnets that praise the delight and the beauty of love (153 – 154)

Слайд 16. (Титульнастор. видсонетів)

There are 3 main characters: they are the Poet, his Friend and the Dark Lady...

Сонет # 130

My mistress' eyes are nothing like the sun;

Coral is far more red than her lips' red;

If snow be white, why then her breasts are dun;

If hairs be wires, black wires grow on her head.

I have seen roses damask'd, red and white,

But no such roses see I in her cheeks;

And in some perfumes is there more delight

Than in the breath that from my mistress reeks.

I love to hear her speak, yet well I know

That music hath a far more pleasing sound;

I grant I never saw a goddess go;

My mistress, when she walks, treads on the ground:

And yet, by heaven, I think my love as rare

As any she belied with false compare.

H1: In many of the sonnets the poet meditates (міркує) on Life and Death. He believes that Beauty and Life are able to conquer Death, because they continue to live new generations and in the works of Art.

H2: His sonnets are valued

because of the wealth of thought, variety of themes and beauty of language, and other devices. They are like music.

Сонет #91

Some glory in their birth,
some in their skill,
Some in their wealth, some in
their bodies' force,
Some in their garments,
though new-fangled ill,
Some in their hawks and
hounds, some in their horse;
And every humour hath his
adjunct pleasure,
Wherein it finds a joy above
the rest:

But these particulars are not
my measure;

All these I better in one
general best.

Thy love is better than high
birth to me,

Richer than wealth, prouder
than garments' cost,

Of more delight than hawks
or horses be;

And having thee, of all men's
pride I boast:

Wretched in this alone, that
thou mayst take

All this away and me most
wretched make.

Звучить пісня "Undo"

H1: They say Sh. liked music. We don't know whether he could play any musical instrument, but we do know that Tchaikowskyi, Beethoven and other great composers have written music and operas on Sh's plays. Modern composers appeal to Sh's sonnets, and modern singers perform them.

Звучить музика "Сонети" у виконанні М. Таривердієва. Після цього -

Завершення

H2: Maybethe very fate ordered that the great master died the same day as he was born. Nobody knows. W. Sh. was

buried in Holy Trinity Church in Stratford.

Слайд 17 "Sh's grave"

What do Sh's works teach us?

H1: What are the main ideas of Sh's works? To be on friendly terms, to love, to be sincere, frank in our feelings, to respect each other and not to be betray.

Nearly 5 centuries separate us from W. Sh. a lot has been changed in the world, but moral values, which were confirmed by him, always live. They help humans to remain humans.

Звучить музика №24 з диска

Слайд №18

He was the greatest, the genius among geniuses.

H2: It is interesting to know that;

Маловідомі факти.

1. There are imitations of the Globe in several countries around the world - Japan, Germany, The United States.

2. There is a very old hotel in Stratford that was, probably, there in Shakespeare's time.

3. W. Shakespeare travelled up to London on foot without much money in his pocket, because he wanted to become an actor.

4. The signatures of the greatest English men and women cover the walls and the ceiling of the room in which Shakespeare was born.

5. John Shakespeare, the great playwright's father could not write.

6. W. Shakespeare laid the scenes of his plays in Africa, in Asia, and in many parts of Europe, yet never.

H1: Sh gave the English language many phrases and sayings, which English speakers still use very day! Very often they don't realize that these words

came from Sh's plays or poems! Here are some of them.

Крилаті вирази.

Завершення: на фоні пісні Елвіса Преслі.

H2: If you want to make your life beautiful and happy, Choose love. Love is a great creative power. Present your dearest and nearest with kindness, warmth and love. May all your actions and words, your smile and eyes be kind, and it will make our world better. And may Sh's books help you understand better the sense of life and appreciate love above all.

Чому вчать нас твори Шекспіра? Які основні ідеї його творів? Бути щирими у наших почуттях, любити і поважати один одного.

Майже п'ять століть відокремлює нас від часу, коли жив Шекспір, багато змінилося у світі, але моральні цінності, яких він дотримувався, будуть жити вічно і допомагати людям залишатися людьми. Він був великим із великих, генієм серед геніїв. Він збагатив англійську літературу фразами і висловами, якими англійці користуються і сьогодні. Дуже часто вони не усвідомлюють, що ці слова взяті із п'єс і віршів Уільяма Шекспіра, вони стали «крилатими» виразами. Якщо ви хочете зробити своє життя красивим і щасливим, виберіть любов. Любов – це велика творча сила. Ставтеся до свої рідних та близьких з добротою, теплотою і любов'ю. Нехай всі ваші дії і слова, ваша посмішка і очі будуть лагідними, і це зробить наш світ кращим. І нехай книги Уільяма Шекспіра допоможуть вам краще зрозуміти сутність життя. Цінуйте любов понад усе.

ВИХОВНА ГОДИНА «ВСЕСВІТНІЙ ДЕНЬ ТУРИЗМУ»

**Світлана Пономаренко,
викладач Комерційного технікуму
Дніпровського державного
технічного університету**

1. Організаційна частина (2 хв)

- Привітання, встановлення контакту зі студентами;
- перевірка готовності до заняття студентів, обладнання, аудиторії.

2. Актуалізація (5 хв)

Вступне слово викладача. Письменник Петро Павленко залишив нам чудові слова, що швидко стали «крилатими»: «Життя – це не ті дні, що минули, а ті, що запам'яталися!». Мабуть, найкраща фраза у житті людини, після освідчення в коханні, гадаю ви зі мною погодитесь, є: «Збираємо валізи, ми їдемо в подорож!». Проте що для нас є подорож? Що ми очікуємо від неї? Пропоную всім присутнім відповісти на питання.

(Презентація із відповідями студентів)

3. Повідомлення теми заходу. Постановка мети. Мотивація навчальної діяльності (5 хв)

Мандри – це завжди багато емоцій та незабутніх вражень. Слід їх розпочинати із вивчення рідного краю, поступово охоплюючи всю країну. Подорожі Батьківщиною допоможуть відчувати національне коріння, поглибити знання про історію та культуру українського народу, сформулюють почуття шани та патріотизму, своєї спорідненості з минулим, сьогоденням та прийдешнім. За-

прошую до перегляду авторського ролику про Україну.

(Ролик «Україна»)

4. Подання нового матеріалу (20 хв)

Ведучий 1. Життя в людини лише одне, до того ж таке коротке, а навколо неї безмежний світ. Людину, яка здійснює подорож в іншу місцевість, називають туристом.

У 1979 р. Генеральна асамблея Всесвітньої туристичної організації при Організації Об'єднаних Націй заснувала міжнародне свято Всесвітній день туризму та його дату – 27 вересня. В Україні, відповідно до наказу Президента, День туризму почали святкувати з 1998 року. Цього року туристи відзначили 40-річний ювілей з дня заснування свята.

Ведучий 2. Мета цього свята – активна пропаганда туризму, зміцнення міжнародних зв'язків, а також висвітлення вкладу туризму у світову економіку.

Свято кожного року проходить під конкретним девізом. Так, у 2019 році обрано гасло: «Туризм і робочі місця: краще майбутнє для всіх».

Ведучий 1. День туризму – свято кожного мандрівника, який знаходить в собі сили й час розірвати кільце буденності, щоб вийти в ліс чи на берег річки або озера, поїхати на море чи піти в гори, спус-

титись у печери або підняти літаком вище хмар!

Ведучий 2. Туристи – найщасливіші люди, що вимірюють життя враженнями від пройдених кілометрів. Ми хочемо познайомити Вас з цікавими фактами про подорожі, які замотивують Вас вирушити в дорогу.

Ведучий 1. Гроші, які Ви витратите на подорожі, зроблять Вас щасливішими, ніж якщо б Ви купили собі нову річ. Це пов'язано з тим, що радість від покупки – короткочасна, а емоції від подорожі знімають стрес набагато ефективніше. Після першого дня в подорожі стрес людей зменшується на 89%.

Ведучий 2. Згідно з дослідженнями, люди, які перебувають у відпустках, отримують інфаркти рідше, ніж ті, хто не перебуває в статусі відпускника.

Ведучий 1. Доведено, що люди, які регулярно подорожують, можуть знаходити більш креативні підходи до вирішення того чи іншого завдання.

Ведучий 2. До вашої уваги історична довідка: першими туристами можна вважати купців, які відвідували інші країни з торговельною метою. Своєрідними мандрівниками були воїни, хоч їхні подорожі призводили до знищення історичних і культурних пам'яток. Також першими мандрівниками

були послы. Мандрівниками були християнські прочани, а також християнські місіонери.

Ведучий 1. Першим путівником можна вважати книгу Геродота «Історія». У цій захоплюючій книзі є багато фактів про життя не тільки народів, які населяли античні держави, але також про звичаї людей, які жили на околиці античного світу – на території сучасної України, Росії, Казахстану. У середні віки створювалися ітінерарії – опис маршрутів для прочан.

Ведучий 2. Туризм тривалий час залишався заняттям багатих, які могли дозволити собі індивідуальні тури. Вирішенням проблеми для звичайних громадян стала організація масових турів. Перший груповий тур на поїзді для декількох десятків людей організував британець Томас Кук у 1841 році в Англії. Протягом 20 миль подорожі туристи милувалися пейзажами за вікном, слухали музику, яку грав для них оркестр, і їли булочки із чаєм.

Ведучий 1. Першим космічним туристом став співробітник NASA Деніс Тіто, який 28 квітня 2001 року заплатив 20 мільйонів доларів за перебування протягом восьми днів на Міжнародній космічній станції.

Ведучий 2. Україна – найбільша за територією європейська держава, за виключенням тих країн, що мають як європейську, так і азійську частини. Після знайомства з нашою Батьківщиною, радимо подорожувати Європою. До Вашої уваги – добірка фотографій європейських міст.

(Ролик про Європу)

Ведучий 1. Розрізняють такі види туризму:

- пізнавальний (екскурсійний) – подорож з метою розширити свої знання про навколишній світ, ознайомитися з архітектурними, археологічними, історичними, природними

пам'ятками;

- оздоровчий – подорож у місцевість, у якій є сприятливий клімат, водні джерела з корисною водою, лікувальні грязі;

- медичний – поїздки й інші країни з метою отримання кваліфікованої медичної допомоги;

- гастрономічний – знайомство з особливостями кухні різних країн;

- спортивний – поїздка в місцевість, де можна спробувати себе в різних видах спорту.

Ведучий 2. Наведемо вам декілька цікавих фактів про туризм і туристів:

1) В Римі біля Колізею спеціально розкидають камені. Якщо цього не робити, мільйони мандрівників можуть сильно зіпсувати або навіть знищити історичну споруду через бажання привезти камінець на пам'ять.

2) туристи часто плутають Австрію з Австралією, тому в Австрії дуже популярний слоган «В Австрії кенгуру немає», що наноситься на вуличні знаки та сувеніри.

3) Паризьке метро – одне з найскладніших на континенті. Складається з 16 гілок та більше ніж 300 станцій – другий у світі метрополітен за величиною після Нью-Йорку. Колеса вагонів гумові, а не металеві, що зменшує шум.

5. Практична частина заходу (20 хв).

Слово викладача. Команди, починаємо туристичне змагання за звання «Супертуристів» під девізом «Один за всіх і всі за одного!». Оберіть капітанів двох команд. Виконувати завдання кожного етапу за встановленим часом.

(Оголошується склад журі.)

I етап: «Турист-ерудит»

Команда 1. Завдання: потрібно встановити відповідність міста та країни, до воно розташоване (поєднати лініями). Кожна правильна відповідь (позначена курсивом) оцінюється 1 бал.

Команда 2. Завдання: вказати країну за столицею (будьте уважні, є «зайві» міста). Кожна вірна відповідь (позначена курсивом) оцінюється 1 балом.

Місто		Країна
Більбао		Іспанія
Баден-Баден		Німеччина
Бордо		Франція
Брно		Чехія
Брюгге		Бельгія
Роттердам		Нідерланди
Краків		Польща
Зальцбург		Австрія
Верона		Італія
Мальме		Швеція

IV етап: «Турист-політик-економіст»

Ведучий 1. Спочатку перевіримо обізнаність обох команд щодо державних гімнів країн Європи. Пам'ятаємо, що гімн – це державний

Місто	Країна
Мадрид	Іспанія
Лісабон	Португалія
Рейк'явік	Ісландія
Брюссель	Бельгія
Амстердам	Нідерланди
Варшава	Польща
Берн	Швейцарія
Рим	Італія
Стокгольм	Швеція
Любляна	Словенія
Барселона	
Мілан	
Порту	
Краків	
Кур	

символ. Кожен громадянин пишається своєю належністю до держави, коли чує його. Кожна правильна відповідь дорівнює 1 балу.

(конкурс гімнів)

Ведучий 2. Не можемо не згадати про гімн нашої держави. Гімн України, затверджений в 2003 році, набув значної популярності в ході масових протестів 2004 та 2013 років. Композитор Валентин Сильвестров, що виходив на акції протесту в Києві, так охарактеризував український гімн: "Гімн України – дивовижний. Спочатку він начебто не справляє враження, але це лише на перший погляд. Цю патріотичну пісню створив Михайло Вербицький – церковний композитор середини XIX століття. Це унікальний твір: це – гімн України, але в ньому є ознаки літургійного початку. У гімнах ніде такого немає! У цьому простому наспіві немов дме вітер, немов гілки дерев співають".

(гімн України)

II етап: «Турист-гурман»

Команди 1, 2. Завдання: назвати країну та блюдо з національної кухні (поєднати лініями). Кожна вірна відповідь (позначена курсивом) оцінюється 1 балом.

III етап: Конкурс «Впізнай мене»

Завдання для обох команд: капітани по черзі витягають картки-завдання із зображенням культурних пам'яток, подій з різних країн. Визначають, хто і як з членів їх команд буде передавати жеста-ми зміст картинки для іншої команди, щоб вона відгадала пам'ятку або подію, місто та країну. Кожна правильна відповідь оцінюється 1 балом.

№ п/ч	Культурна пам'ятка	Країна
1	Ейфелева вежа	Париж, Франція
2	Гондола, що пливе каналом	Венеція, Італія
3	Балкон Джульєтти	Верона, Італія
4	Октоберфест	Мюнхен, Баварія, Германія
5	Біг Бен	Лондон, Велика Британія
6	Замок графа Дракули	Бран, Трансильванія, Румунія
7	Корида	Мадрид, Іспанія
8	Тиждень високої моди	Мілан, Італія

Ведучий 1. Продовжуємо перевірку команд. Картки із завданнями містять декілька рівнів.

Команда 1. Дайте відповідь на запитання. Кожна правильна відповідь – 1 бал.

1. Де було підписано угоду про запровадження безвізового режиму між країнами ЄС? (Місто Шенген).

2. Хто є главою держави в Іспанії? (Король Філіп VI з 2014 р.)

3. Назвіть країну, що випускає марку легкових автомобілів «Вольво». (Швеція).

4. Хто є президентом Франції? (Емануель Макрон з 2017 р.)

5. Назвіть традиційний французький хлібо-булочний виріб – довгий і відносно тонкий (невеликий в діаметрі) з білого хліба, м'який всередині, і обов'язково з хрусткою скоринкою, іноді присипаний борошном чи якимось насінням. (Багет)

6. У якому році Україна отримала безвізовий режим з країнам «ЄС»? (2017 р.)

7. Назвіть країну з абсолютною монархією? (Ватикан)

8. Назвіть місто, в якому розташована штаб-квартира Європейської Комісії. (Брюссель).

Команда 2. Дайте відповідь на запитання. Кожна правильна відповідь – 1 бал.

1. Назвіть країну-виробника торгової марки «Zaga» (Іспанія).

2. Назвіть номінали банкнот євро (5, 10, 20, 50, 100, 200, 500).

3. Назвіть країну, що випускає марку легкових автомобілів «Фольксваген» (Німеччина).

4. Моторолер вперше було виготовлено в цій європейській країні. (Італія).

5. Назвіть главу держави у Великій Британії (королева Єлизавета II з 1952 р.)

6. Якій країні належать Канарські острови? (Іспанія).

7. Чому на прапорі ЄС завжди 12 зірок? (Число 12-символізує завершеності та досконалості).

8. В якій країні розташований найбільший квітник у світі? (Нідерланди).

Наступне завдання для обох команд: позначте держави з конституційною монархією. Кожна правильна відповідь (позначена +) оцінюється 1 балом.

V етап: «Турист – поціновувач культури»

Ведучий 1. Перевіримо вашу обізнаність на вгадування гімну відомих футбольних клубів Європи. (Кожна правильна відповідь – 1 бал). (Конкурс ФК).

Ведучий 2. Продовжуємо перевірку команд.

Команда 1. Дайте відповідь

Місто	Державний устрій – конституційна монархія
Австрія	
Польща	
Бельгія	+
Швеція	+
Франція	
Чехія	
Германія	
Італія	
Іспанія	+
Нідерланди	+
Данія	+
Швейцарія	

на запитання. Кожна правильна відповідь – 1 бал.

1. Яке європейське місто називають північною Венецією? (Амстердам).

2. Що означає назва «Нідерланди»? (Землі, що знаходяться нижче рівня моря).

3. У якій європейській столиці відбуваються події роману Е.-М. Ремарка «Триумфальна арка»? (Париж).

4. Яка пам'ятка найбільше відвідують в Парижі? (Діснейленд).

5. У якому європейському місті розташовано оперний театр «Ла Скала»? (Мілан).

6. В якій країні були придумані конструктори для дітей LEGO, а потім з них побудовані парки розваг? (Данія)

Команда 2. Дайте відповідь на запитання. Кожна правильна відповідь – 1 бал.

1. У якій європейській країні відбувались події трагедії Уільяма Шекспіра «Гамлет»? (Данія).

2. Назвіть іспанського художника, представника сюрреалізму. (Сальвадор Далі).

3. Назвіть британського кінорежисера, засновника жанру «трилер» у світовому кіно. (Альфред Хітчкок).

4. Назвіть художника, автора картини «Сикстинська Мадонна», та музей, де вона зберігається. (Рафаель, Дрезденська картинна галерея).

5. Назвіть футбольний клуб, що має найбільшу кількість вболівальників з Європи? («Реал» Мадрид).

6. В якому місті на даху багатоквартирного будинку живе казковий Карлсон? (Стокгольм, Швеція).

VI етап: «Пісня біля вогнища»

Ведучий 1. Неможливо уявити подорож без пісні. Вона єднає друзів, допомагає долати втому, труднощі, підіймає настрій. Тому, команди, гуртуйтеся навколо капітанів для

виконання туристичної пісні. Максимальний бал за виконання – 10.

Команда 1. «Как здорово, что все мы здесь сегодня собрались».

(Ролик «Пісня»).

Команда 2. «Ты да я, да мы с тобой».

(Ролик «Я+ти»).

VII етап: «Пригоди моєї команди в Європі»

Ведучий 2. Планування майбутньої подорожі – це запорука здійснення мрії. Запро-

шуємо команди до виготовлення плакатів «Я + моя команда = пригоди в Європі». Потім капітани презентують команду мрію. Максимальний бал за плакат – 10.

6. Підбиття підсумків. (8 хв.)

Слово викладача:

Пропоную всім учасникам виховного заходу продовжити такі фрази:

- Мені сьогодні сподоба-

лось ...

- Я сьогодні дізнався ...
- Мені було цікаво, тому що ...
- Мені хотілося б змінити ...

Ведучий 1. Надаємо слово журі для підбиття підсумків змагання та нагородження переможців. (Нагородження).

Команди, давайте сфотографуємося на пам'ять. Всього вам доброго, дорогі друзі! До нових походів!

Список використаних джерел

1. Педагогіка туризму : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / [Федорченко В.К., Фоменко Н.А., Скрипник М.Л., Цехмістрова В.К.]. – Київ : Видавничий Дім “Слово”, 2004. – 296 с.

2. Туристські дестинації (теорія, управління, брендинг) : монографія / А.А. Мазаракі, Т.І. Ткаченко, С.В. Мельниченко та ін. / За заг. ред. А.А. Мазаракі. — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. – 388 с.

3. Фіцула М.М. Педагогіка : навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – Київ, 2002. – 528с.

4. Формування професійної компетентності фахівця сфери послуг і туризму : навчально-методичний посібник / [В.Т. Лозовецька, Л.Б. Лук'янова, Л.В. Козак та ін.] : за заг. ред. В.Т. Лозовецької. – Київ : 2010. – 382 с.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

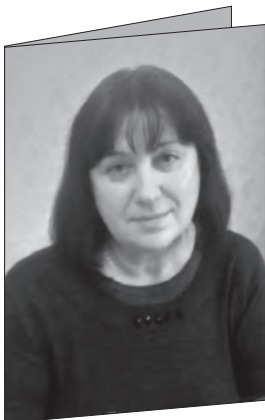
<https://zakon.rada.gov.ua>

<https://100travels.com.ua>

<http://otdyhvukraine.com.ua/palatka/pohodDnepr.php>

<https://budgettravel.by>

ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Наталія Кручинська,
викладач Ржищівського
індустріально-педагогічного технікуму

Мета: Ознайомити студентів із маловивченими сторінками життя ржищівчани, великої поетеси Ліни Василівни Костенко. Формувати активну громадянську позицію. Виховувати патріотизм, людяність, духовність.

Обладнання: фотовиставка, книговиставка, відеозаписи.

Тема заняття: «І що зору? Який засію лан?...» (Маловивчені сторінки життя Ліни Василівни Костенко)

1. Народження дівчинки Ліни.

Викладач: Народилася Ліна Василівна Костенко 19 березня 1930 року у нашому рідному містечку Ржищеві, що розташоване за 86 кілометрів униз по Дніпру від Києва.

Студент: Історична довідка про Ржищів.

Назва Ржищів згадується в польських коронних грамотах часів Сигізмунда I та Сигізмунда II, а також за доби Стефана Баторія, тобто у I та II половині XVI століття; у документах кінця XVI століття єзуїтом Еріхом Ясотою, що їхав з посланням до Запорозької Січі; французьким інженером Гійомом де Бопланом у I чверті XVII століття.

Є кілька версій про походження містечка Ржищів. Ось деякі із них:

- назва містечка є відповідником до польських слів «жече» або «жеч» (Rzeche, Rzech), що у перекладі – «натовп», «заселене місце»; «людяність»;

- легенда про одного київського князя (мало не Ярослава Мудрого), який перебував на дальньому полюванні. Його кінь, сполоханий турячим ревінням, втік від господаря. Князь довго блукав ярами та байраками, а коли почув іржання вірного коня, почав волати: «Ржи, коню, ще! Ржи ще! Ржи ще!»;

- ще одна версія пов'язана з найдавнішою кінною переправою через Дніпро, містилася вона трохи нижче за течією від Іван-гори. А де багато коней, там і «ржище».

Викладач: Польські вчені виводять назву нашого містечка від слів «всходні креси», тобто житнє поле після зібраного врожаю. Своєрідний дух прадавнини витав над цими високими берегами Дніпра. Він народився близькістю Трипілля, біля якого розкопки відкрили найдревніший пласт нашої культури, названої трипільською. В поезії «Акварелі дитинства» Ліна Костенко розповідає:

Читець: Дніпро, старенький дебаркадер, левино-жовті береги

лежать, на кігті похиливши в зелену гриву шелюги...

В Дніпрі купається Купава. Мені ще рочків, може, три.

А я чекаю пароплава Із-за трипільської гори.

Моє нечуване терпіння, іще ніхто не переміг,

Бо за терпінням є Трипілля... (уривок).

Викладач: Ржищів теж має сліди трипільської культури, тут велися розкопки та дослідження відомими археологами і вченими (поблизу Ріпниці) на початку двадцять першого століття.

В Ржищеві встановлений пам'ятник (єдиний у світі!) трипільської культури «Бінокль» (так його назвали ржищівчани).

Над березі Ржищева височіє Іван-гора, всі жителі знають, що багато віків тому (в епоху Київської Русі) тут розташовувалось укріплення, місто-фортеця Іван-город. Тому ржищівчани переконані, що Іван-гора є першопочатком нашого міста.

Студент: Історична довідка про Іван-город

Перша писемна згадка про фортецю датується 1151 роком в Іпатіївському літописі. Життя фортеці Іван-города закінчилося у 1223 році, коли Чингісхан, переслідуючи руське військо, розбите ним при

Калці, добрався і сюди. Містофортеця була спалена після запеклих боїв і довготривалої облоги.

2. Дитинство дівчинки Ліни. Батьки.

Викладач: Можливо, про це все допитливий дівчинці розповідав батько поетеси, Василь Григорович, а знав він надзвичайно багато. Працюючи вчителем у школі, він міг викладати і викладав мало не всі предмети, та головним залишалася математика (із спогадів родичів). Знав Василь Григорович 12 іноземних мов, що свідчить про його надзвичайні здібності, батько випишував газети англійською, німецькою, французькою мовами. Спочатку Василь Григорович працював чиновником в галузі освіти з питання будівництва шкіл у Київській області. Він мав освіту інженера і педагога (із спогадів родичів).

Треба сказати, що сестри Василя Григоровича теж вчителювали: Килина Григорівна, Олена Григорівна, Наталка Григорівна, лише Люба Григорівна була колгоспницею. Її донька, Катерина Володимирівна, двоюрідна сестра Ліни Костенко, працювала завідувачкою дитячої бібліотеки міста Ржищева (із спогадів родичів).

Мама Ліни Костенко, Зіна Юхимівна, походить із ржищівського роду Петрунькіних, жили вони біля другої школи, навпроти млина. Мама була високою, вродливою жінкою і Ліна на неї дуже схожа. Працювала Зіна Юхимівна вчителькою (із спогадів родичів).

Батьки Ліни Костенко поселилися на кутку, що з давніх-давен називався Довгалівкою.

Студент: Історична довідка про Довгалівку

Довгалівкою називають район Ржищева, який міститься

між вулицями Чапаєва, або Чапаївка, вулицею Кірова та професійним ліцеєм. Знана вона під цією назвою впродовж двох століть. Є кілька версій походження назви Довгалівка:

- Жила там козацька родина Довгалів або Довганів, чоловіки цих родин були високими зростом.

- Назва походить від конопель, що зростали у затишку, під горою, довгими та сильними. Стебла конопель дехто й досі називає «довгалями». З цих конопель місцеві мешканці виготовляли міцну грубу тканину. Нині мешканці Ржищева стали називати частину Довгалівки, де жила сім'я Ліни Костенко, Костенківщиною.

- **Викладач:** Саме тут і побудував Василь Григорович невеличку хатину, облаштував обійстя. На сьогодні хата не збереглася, залишився лише погреб. Новий господар зберіг його, бо такі міцні споруди «зараз не будують» (із спогадів родичів). Місце було гарне, поблизу річки Леглич, а через дорогу від хати зеленів луг. Тому дитячі роки Ліни Костенко насправді пройшли серед казкової природи:

Читець: Чомусь пам'ятаю, що річка звалася Леглич,

Було в ній каміння – як сто бегемотячих спин...

А той цибатий, на клуні, звався лелечич.

А те запахує – любидра, канупер і кмин.

Чомусь пам'ятаю – вночі ревли бегемоти.

Виходили з річки і дуже чомусь ревли.

І падали груші, і звались вони-бегемоти.

Воли ремигали, і звались вони – воли...(уривок).

Викладач: Можливо, дбайливі мудрі батьки, надзвичайна природа, аура старовини, якою був оповитий Ржищів, і

сприяли зародженню великої поетеси України.

Коли Ліні Костенко виповнилося 6 років, сім'я переїздить до Києва.

Читець: Я виросла у Київській Венеції...

Цвіли у нас під вікнами акації.

А повінь прибувала по інерції

І заливала всі комунікації...

А потім бомби влучили у спокій.

Чорніли крокв обвуглені трапеції.

А потім повінь розмивала попіл

Моєї дерев'яної Венеції (уривок).

Викладач: Одного разу забрали батька на цілих десять років. Назвали «ворогом народу» за те, що був українським інтелігентом, що багато знав і розумів. Таких людей влада не любила, завжди підозрювала у прихованій нелояльності і якщо не знищувала фізично, то висилала у сибірські концтабори.

Батько пройшов ГУЛАГ і повернувся. У своїй хаті Василь Григорович прожив багато років. І навіть тоді, коли його дружина, Зіна Юхимівна, їхала зимувати в Київ до доньки, він залишався у своїй господі. Лише наприкінці свого життя він переїхав до Києва (із спогадів родичів).

3. Війна і дитинство.

Викладач: Ліні Костенко було одинадцять років, коли почалася Друга світова війна. Їй, маленькій дівчинці, довелося пізнати гірку долю біженців. Брили із своїм нехитрим скарбом по грузьких дорогах, мокли під осіннім дощем, пеклися у спеку, брудні й голодні. Про це згадує Ліна Костенко в поезії «Мій перший вірш написаний в окопі»:

Читець: Мій перший вірш написаний в окопі...

на тій сипкій од вибухів стіні,
коли згубили зорі в гороскопі
моє дитинство, вбите на війні...

Гула земля. Сусідський плакав хлопчик.

Хрестилась баба, і кінчався хліб.

Двигтів отой вузесенький окопчик,

Де дві сім'ї тулились кілька діб.

О, перший біль тих не дитячих вражень,

який він слід на серці залиша!

Як невимовне віршами не скажеш,

чи не німою зробиться душа?!..

Той перший віршик, притулившись скраю,

Що просвітила поночі війна.

Який він був, я вже не пам'ятаю.

Снаряд упав – осипалась стіна (уривок).

Викладач: Ще школяркою Ліна Костенко почала відвідувати літературні студії при Спілці письменників України. Їй було чотирнадцять, коли вона обрала Поезію як свою

Долю.

Читець: Наснився мені чудернацький базар...

Під небом, у чистому полі,
Для різних людей,
Для щедрих і скар,
Продавалися різні Долі.

Одні були царівен не гірш,
а другі – як бідні міньюйони.
Хто купляв собі Долю за гріш.

А хто – і за мільйони...
Я вибрала долю собі сама.

І що зі мною не станеться –
У мене жодних претензій нема

До Долі – моєї обраниці (уривок)...

Викладач: А далі був Київський педагогічний інститут, Москва, столичний Літературний інститут ім. М.Горького... Диплом з відзнакою, перші збірки, довге мовчання, і, нарешті, повернення...

4.Сім'я Ліни. Рід Костенків.

Викладач: Першим чоловіком Ліни Костенко був її однокурсник (майбутній журналіст і письменник Єжи-Ян Пахльовський). 19 вересня 1956 року у шлюбі народилася донька Оксана (майбутня поетеса, культуролог і громадський діяч). Шлюб розірвався через те, що подружжя жило порізно, кожен у своїй країні: Єжи-Ян –

у Польщі, а Ліна – в Україні.

У другому шлюбі з Цвіркуновим Василем Васильовичем 28 травня 1969 року народився син Василько (в майбутньому – математик і програміст),(із спогадів родичів).

Донька Оксана згадує про Ліну-маму: «У мами свій метод виховання – свобода особистості... Дітьми ми були дуже вредні. І непоступливі. Та й зараз не змінились. Рід у нас крутий. Але завжди знали одне правило: хоч яку шкоду зробиш – все нічого. Одного не можна: брехати. Ні іншим, ні собі... Основа маминих стосунків із нами і зі світом – довіра і абсолютна надійність... І поезія, і біографія говорять про цілісність і кристалічність її кодексу честі».

Читець: Покремсали життя моє на частки,

На тьмяну січку слів і суєти.

А серце виривається із пастки –

У нетрі дум, під небом самоти.

У мовчазливу готику тополі,
В труда одухотворену грозу.

Я трохи звір. Я не люблю неволі.

Я вирвуся, хоч лапу відгризу.

Список використаних джерел

1. Ліна Костенко. Вибране. – Київ : Дніпро, 1989.
2. Ліна Костенко. Біографія. Вибрані поезії. Маруся Чурай. Інтерпретація творів. – Кіровоград : Степова Єллада, 1999.
3. Олег Предаченко. Легенди Ржищівські та справи стародавні. – Київ : Прес – КІТ, 2012.
4. Журнал. "Радянська жінка". – Київ, березень 1990. – с.4.

ПРО ЩО ГОВОРИТЬ ВАШ ПОЧЕРК?

**Аліна Руденко,
методист Науково-методичного
центру вищої та фахової передвищої
освіти**

Графологія є строго науковим методом хоча б тому, що апелює до медичних і біологічних досліджень в галузі психомоторики і нейробіології.

Наше сьогоднішня напо-
внене безліччю нововведень,
розвитком технологій та ме-
діапростору. Кожного ранку,
встаючи з ліжка, кожен з нас
приводить себе до ладу, не
дивлячись на те, гарний в нас
настрій, чи ні, цим самим ми
можемо маскувати ті чи інші
події нашого життя, наші пере-
живання та емоції. Дивлячись
на людину, яка гарно одягне-
на, з гарними, на перший по-
гляд, манерами, смаком і так
далі, нам здається, що ця лю-
дина «ідеальна» в нашому ро-
зумінні, для нашого сприйнят-
тя, і ніхто з нас в той момент
не задумується, навіть і думки
не допустить про те, що погля-
нувши на її почерк або навіть
підпис, ми можемо дізнатися
про людину зовсім інші речі,
які можуть здивувати.

Звичайно, кожна людина не
є профайлером, щоб читати
по обличчю, читати мову тіла,
але почерк, яким володіє лю-
дина, розкриває її як чорнило
на білосніжному аркуш паперу.

Особливості почерку ви-
вчає така наука, як графоло-
гія. Графологія оцінює почерк
з метою визначення рис харак-
теру, схильностей людини до
тих чи інших вчинків [2]

Графологія – великий по-
мічник історії. Нерідко буває
так, що за допомогою графо-
логічного дослідження вда-
ється встановити справжність

документа, дізнатися, кому на-
лежав той чи інший історичний
текст [1].

Графологія є строго на-
уковим методом хоча б тому,
що апелює до медичних і біо-
логічних досліджень в галузі
психомоторики і нейробіології.
Графоаналіз дозволяє встано-
вити взаємозв'язок між пись-
мом і поведінкою особистості
та структурою її когнітивної
діяльності, даючи можливість
для осмислення питань коре-
ляції почерку, поведінки і мис-
лення [3].

Як ви вважаєте, за харак-
тером ви більше сангвінік чи
холерик? А до якого типу осо-
бистості ви належите? Можли-
во, до егофільного? Або все
ж вам ближче генофільний?
Стривайте, а можливо, ви і зо-
всім інтроверт?

Ми так часто вживаємо сло-
во «характер», але ж часом не
знаємо, що саме ховається за
цим терміном. Тим часом пси-
хологи зламали чимало списів,
пропонуючи всілякі класифіка-
ції типів особистості. Мабуть,
питання не таке просте. Тому
давайте трохи заглибимся в
проблему характеру і спробу-
ємо розібратися в тих підхо-
дах, які прийняті в психології. І
коли наступного разу вас запи-
тають, чи є ви за характером

сангвініком чи ні, ви сміливо
відповісте, що сангвінік – це
не тип характеру, а вид темпе-
раменту.

Хочу запропонувати вам
пройти невеликий тест, який
був запропонований знамени-
тим швейцарським психологом
Карлом Густавом Юнгом для
визначення типологічних осо-
бливостей особистості і вва-
жається класичним. До кожно-
го питання пропонується два
варіанти відповіді. Вам потріб-
но вибрати той, який більше
підходить саме вам, і записати
потрібну букву: наприклад, 1А,
2Б і так далі.

1. Що б ви хотіли?

А. Невеличку компанію з
найближчих вам людей.

Б. Багатолюдну велику ком-
панію

2. Які книги ви любите чи-
тати?

А. З цікавою сюжетною лі-
нією.

Б. Що розповідають про пе-
реживання героїв.

3. Що для вас найгірше при
зустрічі?

А. Запізнення.

Б. Помилки.

4. Ви зробили поганий вчи-

нок. Які ваші емоції?

А. Ви важко переживаєте.

Б. Ніяких особливих переживань немає.

5. Як ви знайомитеся з людьми?

А. Легко і невимушено.

Б. Обережно і не поспішаючи.

6. Ви образлива людина?

А. Так.

Б. Ні.

7. Ви любите весело сміятися, реготати?

А. Так.

Б. Ні.

8. Ви швидше людина...

А. Мовчазна.

Б. Балакуча.

9. Ви є відвертою або потайною людиною?

А. Відвертою.

Б. Потайною.

10. Чи схильні ви аналізувати свої переживання?

А. Так.

Б. Ні.

11. Якщо ви перебуваєте в товаристві, то що вважаєте за краще?

А. Розмовляти.

Б. Слухати своїх співрозмовників.

12. Ви часто відчуваєте невдоволення собою?

А. Так.

Б. Ні.

13. Вам подобається виступати в ролі організатора?

А. Так.

Б. Ні.

14. Ви хотіли б вести свій таємний щоденник?

А. Так.

Б. Ні.

15. Приймавши рішення, ви швидко переходите до виконання задуманого?

А. Так.

Б. Ні.

16. Ви легко змінюєте свій настрій?

А. Так.

Б. Ні.

17. Вам подобається відстоювати свою точку зору, наполегливо переконувати інших у своїй правоті?

А. Так.

Б. Ні.

18. Які ваші рухи?

А. Швидкі.

Б. Сповільнені.

19. Ви серйозно турбуєтеся про можливі неприємності?

А. Часто.

Б. Рідко.

20. Що стосується труднощів...

А. Негайно звертаєтеся до інших за допомогою.

Б. Не залучаєте сторонніх.

Отже, у вас є якийсь набір цифр. Наприклад, 1Б, 2А, 3А і так далі.

А тепер порівняйте свій список з наступними показниками: 1Б, 2А, 3Б, 4Б, 5А, 6Б, 7А, 8Б, 9А, 10Б, 11А, 12Б, 13А, 14Б, 15А, 16А, 17А, 18А, 19Б, 20А. Підрахуйте збіг цих цифр і ваших і помножте на 5.

А тепер результати:

0-35 балів – ви інтроверт;

36-65 балів – ви амбіверт;

66-100 балів – ви екстраверт.

Напевно, про інтровертів і екстравертів ви вже чули. Дійсно, інтроверти живуть своїми внутрішніми переживаннями,

не часто вступають в контакт і тому часом позбавлені нових знайомств. Вони звернені всередину себе, а оточуючі є лише фоном для їх складного душевного життя. У них відзначають високий рівень тривожності. Ці люди не схильні до ризику, оскільки знають, що в разі провалу будуть важко його переживати. Екстраверти, навпаки, люблять проводити час в компанії, не проти поговорити, розважитися, опинитися в центрі уваги, встановити нові зв'язки і знайомства. Вони товариські, відкриті, що називається, душа нарозхрист. Але крім того, вони схильні до агресії, часом поверхово і необачно судять про людей (в основному по одягу), а тому нерідко помиляються у своїх припущеннях. А ось таємничі амбіверти – це всього лише ті люди, у яких в слабкій формі присутні риси і екстравертів, і інтровертів.

Екстраверт, інтроверт і амбіверт – це не класифікації характерів. Це лише установки людської психіки, оскільки вона переважно орієнтована або зовні (екстраверт), або всередину себе (інтроверт). Звичайно, крім К.-Г. Юнга проблемами людського характеру займалися і багато інших психологів. Існує навіть спеціальне навчання про характер людини, яке засноване на соматичних даних. Ця галузь психології називається характерологією. А саме слово «характер» – грецьке. Перекладається воно як «відбиток», «карбування».

Провівши маленький еккурс у свої власні характерологічні особливості, а ще точніше установки вашої психіки, давайте з вами повернемося до особливостей почерку, не менш важливої частини вашого життя.

Людський почерк є одним з найбільш повних джерел інформації про властивості тієї чи іншої особистості. Зрозуміло, тільки для тих, хто володіє цими знаннями і вміє ними користуватися. Однак навіть недосвідчена в графології людина, уважно вивчивши зразки текстів, в змозі визначити основні риси характерів людей, які їх написали.

Наприклад, без особливих зусиль можна зрозуміти, що почерк, зображений на рис. 1, належить впевненій в собі, сильній і енергійній людині. Про це свідчать тверда манера письма, великий розмір букв і штрихів, а також спрямованість ліній, яку можна охарактеризувати як загальну поступальну.

2. Управління на шкільній
влада, наші ввечері
ну к прешою коге.

Рис. 1. Почерк особистості, впевненої в собі.

Навпаки, зразок почерку з рис. 2 характерний для особистості, не впевненої в своїх силах, яка має певних поглядів на життя. Про цю властивість характеру свідчать, нерівність тексту, різні розміри пробілів і букв, а також неоднозначний напрямок ліній.

Действително нефердом
ней силос силос.
Странно освободяется
от освободяемости за
неисполнением...

Рис. 2. Почерк людини, яка має не визначені погляди на життя

На рис. 3 зображений почерк екстравагантної людини: руху його руки широкі і старанні.

Милву вымать и
обесить полотнице

Рис. 3. В характері домінує екстравагантність

Рис. 4 ілюструє крайню практичність, так як навіть текст на аркуші паперу ця людина розташовує, враховуючи його розмір.

Зразки на рис. 5 і рис 6 показують організованість і неорганізованість їх авторів. У першому випадку лінійний інтервал чіткий, у другому – нечіткий.

В идеальной мире
представлении вывети
всему бы в дороге
в антифалле, фактически
высказываемым и прора-
ктивным, которые шло
в неформальном, а в
чуждой среде
руководя, как в среде
всего самого важного
всего и займать очередь...

Рис. 4. В характері домінує практичність

Мелкими - будучи - судимыми!
с таким призывом можно
было бы обратиться к предго-
вительницами нашей любимой
земельности

Рис. 5. Особистість добре організована

В жизни человек
много морозов пере-
та. Убедившись, что
уже не слышно
больше пугающей
линии только если он
переломной етан
И на своем пути
есть был так
Стихи оживили...
Словам заставит

Рис. 6. Людині не вистачає організованості

Швидкість написання тексту (рис. 7, 8) також говорить багато про що. Зокрема про те, наскільки ця людина терпляча.

Рис. 7. Швидкість написання тексту говорить про нетерпеливість

Рис. 8. Індивідуум має великий запас терплячості

Нахили букв показують, наскільки людина залежна чи навпаки розкута (рис. 9, 10).

Рис. 9. Стриманий характер

Рис. 10. Людина дуже розкута

І що більше почерк конкретної людини відрізняється від загальноприйнятої манери письма, то більш своєрідною є його особистість (рис. 11, 12).

Рис. 11. Особистість схильна дотримуватись умовності

Рис. 12. Самостійність і довільність в рішеннях

Акуратність при написанні зразка тексту передбачає дисциплінованість випробуваного. І навпаки, недбалість є свідченням відсутності будь-якої дисципліни (рис. 13, 14).

Рис. 13. Самодисципліна надто висока

Рис. 14. Недисциплінованість [3]

Вам було представлено декілька варіантів людського почерку. Слід пам'ятати, що ви ніколи не знайдете ідентичного почерку, так як і відбитків пальців, тому що у кожної людини графомоторна навичка розвинена по-іншому і в першу чергу залежить від діяльності мозкових структур та роботи мозку. Коли ми пишемо, наша рука контролюється мозком, і те, що з'являється на папері, є результатом роботи мозку і рефлексом м'язів руки. Тому почерк може змінюватися навіть протягом дня, залежно від настрою людини.

З більш детальною інформацією можна ознайомитись за додатковою літературою. Допоможе вам книга Джудит Норман «О чем говорит почерк. Графология для начинающих» та низка інших книг:

- Анна Корен. «Графология», «Полный курс графологического анализа»
- Альфред Мендель. «Личность в почерке»
- Роман Клара. «Почерк – ключ к личности»

Отже, як підсумок, можна сказати, що почерк – це складний елемент нашого життя, який керується діяльністю мозку в той чи інший період дня, відображає наші переживання, страхи, нахили та стиль життя. Дивлячись на гарну картинку, ми інколи не помічаємо всього, що криється

за елементарними речами. Почерк, на перший погляд, просто непримітна частинка нашого життя, яка допомагає висвітлювати свої думки, переживання, допомагає в роботі, в буденних справах, але насправді почерк це і є обличчя людини, без маскування за прекрасними обгортками,

властивими нам протягом століть. Не потрібно бути великим фізіогномістом для того, щоб визначити характер, нахили та стилізований тип життя, про нас розповідає не тільки мова тіла та міміка обличчя, почерк та підпис є невід'ємним критерієм характеристики людини.

Список використаних джерел

1. Інтернет-джерело https://www.ereading.club/bookreader.php/1027911/Norman__O_chem_govorit_pocherk._Grafologiya_dlya_nachinayuschih.html (Джудит Норман «О чем говорит почерк. Графология для начинающих»)
2. Інтернет-джерело <https://mybook.ru/author/no-author/grafologiya-klyuch-k-harakteru/read/?page=3> (Роман Клара. «Почерк – ключ к личности»).
3. Інтернет-джерело <https://soloha.cx.ua/grafologiya/>

АКТУАЛЬНО

Партнерські стосунки педагогічного спілкування ґрунтуються на актуалізаторській моделі, що відрізняється чотирма протилежними факторами:

- чесністю (актуалізатор здатен до чесного прояву своїх почуттів, хоч би якими вони були);
- усвідомленістю (актуалізатор сприйнятливий до себе та інших);
- волею (актуалізатор здатний до вільного вираження властивих йому можливостей);
- довірою (актуалізатор глибоко вірить у себе та інших).

Як стати актуалізатором?

1. Намагайтеся досягнути істинного особистісного контакту з людьми. Здоровий відхід від контакту – це здатність тимчасово призупинити контакт з іншою особою, коли він вже не продуктивний, або викликає хворобливі відчуття. Здоровий актуалізаторський відхід – це відхід до чогось. Він направлений на те, щоб прислухатися до себе. Маніпуляційний відхід – це втеча (наприклад, мовчання).

2. Відкрито показуйте і говорите про свої почуття: гнів, довіру, страх, образу, любов. Тільки це – шлях до любові та душевної близькості. Не використовуйте свої почуття «на щось корисне» для Вас.

3. Не підмінюйте істинні почуття фальшивими (наприклад, образу гнівом, небажання щось зробити хворобою тощо).

4. Не демонструйте оточенню свої амбівалентні почуття, доводячи їх до повної розгубленості (истерика тощо).

5. Не прикрашайте нормальних почуттів, бажаючи створити з них чесноту.

6. Запобігайте помилок спілкування:

- просіть те, що Вам потрібно, а не очікуйте, що хтось про це здогадається;
- не ігноруйте випадки проти Вас, якщо вони Вас зачіпають;
- не «нейтралізуйте» позитивну інформацію (добре слово, похвала тощо), що посилається Вам;
- вкажіть чесно те, що вважаєте за потрібне. Ніколи не прикидайтеся ні поступливими, ні байдужими.

7. Живіть тут і тепер, майте справу з реальним процесом життя у теперішньому, минуле й майбутнє необхідні для того, щоб надати теперішньому більше сенсу.

8. Станьте внутрішньо керованою, незалежною особистістю, яка має внутрішнє ядро (стержень), але остерігайтеся надлишку, оскільки можете стати нечутливим до прав та почуттів інших людей.

9. Радійте процесу життя, а не досягненню цілей. Перетворюйте у свято, в цікаву гру найрутиннішу діяльність. Актуалізатор піднімається і опускається з приливами і відливами життя й не сприймає його з похмурою серйозністю.

10. Усвідомлюйте свої і чужі маніпуляції.

Про актуальне в методичній діяльності: думки й поради експертів: мультимедійний науково-методичний комплекс: авторський колектив / за наук. ред. проф. Т.М. Сорочан. – К.: 2017. – 728 с.